

Sfinți și
mari duhovnici
despre
exorcizare și
tămăduire

Antologie alcătuită de
Ieromonah Benedict Stancu

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velciov

*Iar celor ce vor crede le vor urma aceste
semne: în numele Meu, demoni vor izgoni [...],
peste bolnavi își vor pune mâinile și se vor face
sănătoși (Marcu 16, 17, 18).*

*Tămăduiți pe cei neputincioși, pe demoni
scoateți-i (Matei 10, 8).*

ÎNTÂMPINARE

Tămăduirea sufletului și a trupului în perspectivă ortodoxă depinde în primul rând de voia lui Dumnezeu cu fiecare persoană în parte. Apoi la aceasta contribuie în mare măsură participarea personală, prin credință, a creștinului în cauză și acceptarea tratamentului medical.

Dacă omul credincios și-ar însuși ideea de bază care subliniază acceptarea voii lui Dumnezeu, n-ar mai solicita, de exemplu, în Taina Sfântului Maslu, să i se deschidă Evanghelia (unde – greșit – preotul improvizează speculativ, în funcție de pagina la care se deschide) sau alte cărți pentru a i se interpreta în mod eronat dacă i se va dăruia vindecarea.

Arhimandritul Sofronie, după ce a citit rugăciuni unui bolnav căruia nu i s-a ameliorat starea de suferință, i-a spus: „Uite ce! Noi nu suntem făcători de minuni, noi suntem preoți și ne rugăm pentru reîmpăcarea oamenilor cu Dumnezeu.” Părintele Sofronie era într-un fel trist și nu voia să se mai roage, dar omul l-a privit cu un zâmbet și i-a spus: „Da, nu m-am vindecat fizic, dar sufletul meu s-a vindecat.” Fiind un om care nu avea credință, care se îndoia, soția și soacra lui îl aduseseră aproape cu forța la mănăstire,

ca părintele Sofronie să-i citească rugăciuni. Și bucuria părintelui Sofronie a fost mult mai mare decât atunci când citea rugăciuni și se întâmplau minuni într-un chip foarte uimitor.

Părintele Dumitru Stăniloae ne explică limpede că „prin harul acestei Taine a Maslului se dă în mod principal vindecarea trupului. Numai când este rânduie ca bolnavul să moară nu se produce acest efect principal (tămăduirea trupului), ci doar celelalte” – tămăduirea sufletului, iertarea păcatelor mărturisite în Taina Pocăinței, ceea ce nu înseamnă puțin lucru!

Starețul Ambrozie de la Optina ne descrie: „Trebuie înțeles de aici că păcatele nu sunt iertate numai fiindcă sunt spovedite, ele sunt de asemenea iertate în virtutea osteneții pe care trebuie în mod necesar să o depunem. Domnul Însuși a spus tâlharului pe cruce: [...] astăzi vei fi cu Mine în Rai. Totuși, chiar după această promisiune, tâlharul n-a intrat fără osteneală și imediat în bucuria Raiului; el a trebuit mai întâi să suporte zdrobirea picioarelor. La fel și noi, deși păcatele noastre trecute au fost iertate în Taina Pocăinței și prin angajarea noastră în viața duhovnicească, trebuie ca, din cauza lor, să suportăm un «canon» dumnezeiesc. Altfel spus, trebuie să îndurăm pentru curățirea de păcatele noastre boli, dureri și necazuri, și tot ceea ce Domnul ne trimite.

Tu îți închipui acum că pocăința ta este atât de superficială, încât trebuie să dai o «satisfacție»

pentru păcatele tale, potrivit gravității lor, și că numai atunci vei putea să primești iertarea.

Îți voi răspunde aceasta: cuvântul «satisfacție» a intrat în Biserica Ortodoxă numai prin intermediul romano-catolicismului. Or, iată creștina ortodoxă curată: dacă un creștin a păcătuit, el va avea de suportat, pentru a scăpa de o pedeapsă veșnică, o pedeapsă vremelnică, potrivit dreptei judecăți a lui Dumnezeu; dar ea va fi ușoară în comparație cu păcatele sale, fie ea o boală, o nenorocire sau o oarecare umilire. Și restul rămâne la mila lui Dumnezeu de a-l acoperi. Tâlharul cel bun a fost tâlhar timp de 30 de ani și toată pedeapsa i-a fost că a trebuit să suporte să fie spânzurat numai trei ore pe o cruce și să aibă picioarele zdrobite. Este adevărat că această pedeapsă este foarte aspră, dar poate ea să servească de ispășire pentru 30 de ani de crimă? Judecă aceasta tu însuși!”

De asemenea, exorcizarea oficiată de preot poate fi abordată, așa cum s-a spus, cu aceeași pregătire cuvenită, avută în vederea slujirii Sfintei Liturghii. Cine slujește Sfânta Liturghie poate oficia și rânduiala ierurgiilor din care fac parte și exorcismele. În practică, din prea mare teamă că diavolul ispitește mai intens după citirea molitvelor Sfântului Vasile cel Mare, acestea nu se mai citesc, preoții invocând scuza că nu sunt pregătiți!

O problemă care intervine totuși la cei care citesc aceste molitve ale Sfântului Vasile cel Mare

și ale Sfântului Ioan Gură de Aur este aceea a atitudinii lipsite de echilibru duhovnicesc pe care o întâlnim uneori. S-ar părea că acești clerici se află într-o oarecare confuzie și astfel li se poate induce ideea că ei s-ar defini cumva ca „exorciști”. În Istoria Bisericii îi găsim consemnați și pe aceștia.

„Nici exorcistul nu se hirotonește, căci premiul luptei lui ține de bunăvoința și harul lui Dumnezeu prin Hristos și venirea Duhului Sfânt. Fiindcă cel care a primit *harisma vindecărilor* (I Cor. 12, 9) e arătat prin descoperire către Dumnezeu, *harul din el* făcându-se arătat tuturor. Iar dacă e nevoie de el ca episcop, preot sau diacon, să fie hirotont” (*Constituțiile Sfinților Apostoli*, Cartea 8, 26).

Diferența dintre acei exorciști și preoții slujitori contemporani este că aceia, menționați de comunitățile creștine din primele secole, aveau caracter *harismatic*. Exorciștii, nefiind întotdeauna clerici, vindeau pe cei posedați de duhuri necurate și pe cei ce sufereau de boli sufletești, dar nu citeau neapărat exorcisme sau molitve. Sfântul Siluan Athonitul ne relatează un caz în care un părinte pe nume Stratonice, contemporan cu sfântul, vindecă un demonizat însemnându-l cu semnul crucii și rostind aceste cuvinte: „Domnul Iisus Hristos să te tămăduiască!” Sfântul Nil Athonitul face referire la un exorcist, un harismatic, căruia i s-a retras temporar harisma din pricina *orgoliului* în care se complăcea:

„Pe cei bolnavi și demonizați îi trimitea Sfântul Antonie la Pavel cel simplu, și-i vindeca. Iar într-una din zile a venit dracul *mândriei* ca să-l ispitească și să-l oprească, precum s-a și făcut și precum a pățimit și Elisei. Și această *părăsire a harului* s-a făcut pricină de *smerenie* a lui, fiindcă el gândea: «Oare pentru ce Sfântul Antonie trimite la mine bolnavii ca să-i vindec și nu-i vindecă el?» Și-i era lui necunoscută *mândria* cea ascunsă a minții lui.

Atunci Sfântul Antonie a trimis la el un îndrăcit cu dracii cei boierești, și Pavel a început a se ruga împotriva lui. Iar diavolul împotriva grăia și nu voia să iasă. Mirându-se, Pavel a zis: «În numele Domnului nostru Iisus Hristos, ieși!» Și iarăși diavolul grăia împotriva. Iarăși a zis Pavel: «Ieși, în numele Domnului meu Iisus și cu rugăciunile părintelui meu Antonie!» Atunci îndată a ieșit diavolul.

A întrebat Sfântul Pavel pe Sfântul Antonie de pricina pentru care n-a avut putere asupra diavolului și i-a răspuns Sfântul Antonie: «Pentru cele două idei pe care le-ai gândit în ascuns, aceasta era pricina pentru care nu ieșea, fiule. Căci gândirea monahului este ca strălucirea cristalului; s-a spart cristalul, s-a spart și strălucirea lui. Așa și monahul: s-a mândrit și îndată s-a ridicat harul lui Dumnezeu.» Atunci Pavel a pus degrabă metanie Sfântului Antonie, mulțumindu-i că l-a izbăvit de înșelare.”

Preotul citește molitvele sau exorcismele care preced Taina Botezului fără să gândească cumva despre el că e un harismatic. Când se întâmplă să se erijeze în „exorcist” și dorește cu tot dinadinsul să epateze, atunci fără îndoială că diavolul va profita de orgoliul acelei persoane sfințite, ajungându-se astfel ca un slujitor al lui Hristos să devină pricină de sminteală în comunitatea pe care o păstorește, nefiind exclus ca extinderea confuziei la scară națională să devină iminentă din cauza unor jurnaliști care abia așteaptă câte un subiect de senzație.

De exemplu, așa-zisul „exorcist”, în loc să-și calce pe orgoliul său, va dori să calce „terapeutic” peste trupul posedatului! Refuzând să-și lege (vindece) propriile patimi, va proceda la legarea posedatului! Va dori să deschidă „cartea” în loc să-și deschidă sufletul credincioșilor și să le ceară să se roage și ei pentru mântuirea lui etc.

Cel mai important lucru însă, pe care trebuie să-l aibă în vedere creștinul, este participarea sa la Sfânta Liturghie. Noi observăm o frecvență mai mare a creștinilor la Taina Sfântului Maslu și la citirea molitvelor, ceea ce nu e rău, dar trebuie să-i atenționăm pe credincioși așa cum o face arhimandritul Zaharia Zaharou: „Singura întrebare pe care o pun oamenilor care vin la spovedanie este dacă participă cu regularitate la Liturghie, dacă merg duminică și în sărbători la biserică. Îmi aduc aminte de o tânără din Cipru

care venise de câteva ori la mănăstire. Era studentă la Londra și avea niște probleme. Prima dată când a venit am încurajat-o, m-am rugat pentru ea. A venit iarăși plângând; am făcut același lucru. Când a venit a treia oară în aceeași stare, am început să mă gândesc: «Doamne Sfinte, după atâtea strădanii, s-ar fi convenit de-acum să fi depășit această problemă. Ce se întâmplă?» Dintr-odată, în timpul conversației noastre, descopăr că nu se ducea la Liturghie și i-am spus: «Dacă nu mergi la Liturghie, nici măcar Dumnezeu nu te poate ajuta.» Din clipa în care Hristos a desăvârșit Trupul Bisericii în istorie, noi nu ne putem mântui dacă nu devenim mădulare ale acestui Trup. Mântuirea este un lucru foarte concret înăuntrul acestui Trup – Biserica –, al cărui Cap este Hristos. Există un canon care spune că dacă cineva nu participă la Liturghie trei săptămâni la rând fără un motiv bine întemeiat, acea persoană nu mai este primită la împărtășirea cu Sfintele Taine. Nu trebuie să vedem în aceasta numai o pedeapsă, ci mai curând o măsură care ne spune cât timp poate cineva să rămână viu duhovnicește fără participarea la Liturghie.”

Antologia de față, alcătuită sub forma unor dialoguri nerostite, transmite prin reperele indicate de sfinți, mari duhovnici sau teologi, mesajul esențial al Ortodoxiei și, implicit, procedeele acceptate ca pertinente prin prisma discernământului duhovnicesc al autorilor competenți menționați.

Să ne însușim prețioasele îndemnuri ale duhovnicilor harismatici și să nu ne precipităm adoptând o „rânduială după cum ne taie capul” pentru fiecare creștin atunci când este cuprins de spiritul gregar!

RĂUL SE FOLOSEȘTE DE EXISTENȚĂ ÎMPOTRIVA EXISTENȚEI

– De ce oare mulți tineri cărora le vorbești despre Iisus refuză să intre în dialog pe această temă spunând că aceste idei „îi opresc să-și trăiască viața”?

– Sfântul Iustin Popovici: Păcatul este un întuneric viu, o putere vie și întunecată: nu îngăduie omului nici să-L vadă, nici să-L cunoască pe Dumnezeu sau cele ale lui Dumnezeu, nici pe Hristos sau cele ce sunt ale lui Hristos. Păcatul îl ține pe om în necunoașterea lui Dumnezeu, în absența lui Dumnezeu. Nu-L cunoaște pe Dumnezeu, nu-L recunoaște, e fără-de-Dumnezeu: „Nu există Dumnezeu” – da, nu există Dumnezeu în păcat. De altfel, toate strădaniile lui caută să dovedească tuturor oamenilor că „nu există Dumnezeu” și să le impună părerea aceasta, convingerea aceasta. Cei „curați la inimă” văd pe Dumnezeu, cei necurați însă nu-L văd, nici nu-L cunosc. Păcatul nimicește, distruge, duce la moarte sufletul, mintea, inima, toată zestrea omenească de trăiri și cunoștințe, iar omul nu-L simte, nu-L vede, nu-L cunoaște pe Dumnezeu – căci cunoașterea lui Dumnezeu este pe de-a-ntre-

gul rodul prefacerii lăuntrice. Până la întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul era ca și cum nu exista viață pe pământ. Dacă totuși această viață exista, nu era decât o viață de-a-ndoaselea, o mască a vieții, un substitut al vieții – pe scurt, o pseudo-viață. Căci ce viață este aceea când există moarte, când sfârșește în moarte? Nu-i decât o moarte mereu amânată – adică o chinuire zăbavnică. Doar viața care nu moare, viața care nu sfârșește în moarte e îndreptățită să se cheme viață, viață care întrece moartea, viață care prin înviere se face pod către veșnicie. De fapt, doar Viața veșnică este viață, și tocmai această viață s-a arătat pentru întâia dată în lumea noastră prin Dumnezeu-Cuvântul, Dumnezeu-Om, Hristos. De aceea Sfântul Ioan Teologul ne binevestește aceasta: „Și Viața s-a arătat și am văzut-o și mărturisim și vă vestim Viața de veci, care era la Tatăl și s-a arătat nouă.” „Viață” este sinonim cu „viață veșnică”. Nu există pic de viață fără viață veșnică. Cu Dumnezeu-Cuvântul „viața s-a arătat” în lumea noastră, lume a morții și a pseudovieții. Doar în El noi „am văzut” viața cea adevărată, „am văzut” ce este viața; am văzut și vedem că doar viața veșnică este viață adevărată. Acest lucru e cu totul evident în Dumnezeu-Om. Întreg Dumnezeu-Omul și toate ale Sale respiră și ne strălucesc viața veșnică: nu-i nici un gând al Său care să nu-și aibă obârșia în viața veșnică și care să nu se miște întru ea – și aceasta se întâmplă cu fie-

care din cuvintele Lui, cu fiecare din faptele Lui și cu fiecare din trăirile Lui. În toate ale Sale simțim prezența veșniciei, și valurile vieții veșnice ne scaldă în toate ale Lui. Vrei să afli cum veșnicia a viețuit în timp? Privește-L pe Iisus!

Adică El este pricina și obârșia a tot ce-i sfânt, a tot ce-i adevărat, a tot ce-i bun, a tot ce-i drept și a tot ce-i nemuritor; iar întru nimic nu-i nici obârșie, nici împreună-obârșie, nici pricină, nici împreună-pricinuitor – nici al răului, nici al păcatului, nici al morții, nici al minciunii. Aceasta este vestea cea bună pe care Hristos a vestit-o și a adevărit-o prin viața Lui: Dumnezeu este cu adevărat lumină și nu-i nici un întuneric întru El. Căci unde ar fi întunericul în Dumnezeu-Omul? Sau unde e în El păcatul? Dacă cineva ar vădi în El păcatul, ar vădi întunericul, dar nimeni n-a putut să-l vadă. Or, întunericul vine din păcat, iar păcatul de la diavol, care este întreg întuneric. Căci diavolul este diavol prin aceea că, prin firea lui, este opusul lui Dumnezeu Însuși. Dumnezeu este lumină – diavolul este întuneric. Dumnezeu este viață – diavolul este moarte. Dumnezeu este adevăr – diavolul este minciună. De aceea Domnul Hristos, ca Dumnezeu adevărat ce este, a putut spune despre Sine: Eu sunt lumina lumii, „Eu sunt lumina vieții”. Cât despre diavol, acesta ar fi cu totul îndreptățit să spună despre sine: „Eu sunt întunericul lumii, eu sunt întunericul vieții.” Căci doar din prici-

na lui oamenii nu văd nici rostul lumii, nici țelul vieții; fiindcă pentru ca ochii omului să poată vedea trebuie să existe lumina. Singur Dumnezeu-Omul, Hristos, are această lumină și de aceea ne-o și poate da. Căci datorită luminii vedem. Fără lumină, ochii nu folosesc la nimic.

Trăind în păcat, omul se izolează, se admiră numai pe sine însuși și face din sine însuși centrul întregii existențe. Cu cât se cufundă mai mult în păcat, cu atât prăpastia dintre timp și veșnicie devine mai mare în conștiința și în inima lui. Întors către lumea din afară, omul păcatului simte și vede o îngrozitoare ruptură între el însuși și ceilalți oameni, între el și celelalte ființe. Cufundat într-o izolare egoistă tot mai adâncă, el pierde treptat-treptat simțământul atoutății neamului omenesc, până ce-l pierde cu desăvârșire. Prăpastia dintre el și întreaga creație devine tot mai adâncă și de netrecut. El nu se mai vede decât pe sine însuși și pe nimeni altcineva și nimic altceva, nici deasupra, nici în jurul lui. Totul în el nu mai e decât el însuși, impostor mizerabil al divinității întronizat pe cloaca lui. De aici și faptul că există atât de mulți oameni cu gânduri meschine, cu simțăminte mici, care nu pot să iasă din ei înșiși și să ajungă la altul. Schilodite și mutilate de iubirea de sine, gândurile și simțămintele egoismului nu mai recunosc nici omul, nici pe Dumnezeu, pentru că nu mai ajung la ceea ce este veșnic și la ceea ce este divi-

no-uman. O prăpastie tragică se deschide în gânduri, în simțăminte, în viață: o sfâșiere blestemată în conștiință, în inimă, în suflet, o ruptură ce pustiește, ca în Faust, chipul său de om: „Două suflete locuiesc în pieptul meu.”

– Putem să credem în Dumnezeu, însă nicicum în existența demonilor?

– Sfântul Nicolae Velimirovici: Se povestește despre un oarecare străin, care, ajungând în Egipt, a vrut cu orice preț să se scalde în râul Nil, ca să aibă o amintire plăcută. Localnicii i-au spus că în Nil sunt crocodili și să nu se ducă prea în larg. El însă n-a crezut în existența crocodililor, și-a bătut joc de atare „povești băbești” și, ca un bun înotător, s-a avântat în largul Nilului. Dintr-odată a scos capul un crocodil și cu dinții săi ca un fierăstrău l-a retezat în două pe înotător. Și astfel viteazul nenorocit, în viață, n-a crezut în existența crocodililor, iar, în moarte, n-a avut timp să se încredințeze de ea.

Tăgăduindu-i pe diavoli, tăgăduiești și o mare parte din adevărul evanghelic. Tăgăduiești că diavolul L-a ispitit pe Hristos, și că Hristos a izgonit duhurile rele din oameni, și că El a sfârșit stăpânirea demonilor asupra oamenilor. Fiindcă cel mai apropiat ucenic al Domnului, Sfântul Ioan Teologul, spune cu tărie că Hristos a venit în lume ca să nimicească stăpânirea diavolului asupra oamenilor, zicând: *Spre aceasta*

S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului (I Ioan 3, 8).

Zis-a un mare poet: „Mai multe lucruri sunt în cer și pe pământ decât poate chiar să viseze omul” (Shakespeare). Tu tăgăduiești diavoliu nu fiindcă o vrei tu, ci fiindcă diavolul vrea așa. Ai făcut războiul? Orice armată întinde ambusca-de și se ascunde cu îndemânare ca dușmanul să creadă că ea nu este. Pentru un general vestea cea mai îmbucurătoare este aceasta: dușmanul crede că nu există el, nu există nici armata lui. Cândva diavolul se arăta pe față oamenilor și prin frică îi prindea în mrejele sale. În timpurile noastre tactica lui este de camuflaj; mulțumirea lui este ca oamenii să-l tăgăduiască și să creadă că el nu există. Mă tem însă că de nimeni nu este mai aproape diavolul decât de cel care susține că diavolul nu există. În această lume suntem ca pe un câmp de luptă, în război cu dușmanii văzuți și tăinuți. Vai de noi dacă îi vom tăgădui pe dușmanii cei tăinuți! La ce ne va folosi biruința asupra lupilor și urșilor dacă ne mușcă șarpele din iarbă?

– Cum mai este numit diavolul în Sfânta Scriptură?

– Diavolul are mai multe denumiri. În Vechiul Testament i se zicea *Beelzebul*, căpetenia demonilor (apud Matei 12, 24-27; Marcu 3, 22; Luca 11, 15-19), dar și *satana*, care înseamnă „potrivnic” sau „vrăjmaș”. Sfântul Ioan Evanghelistul îl numește *balaurul cel mare, șarpele de demult, care*

se cheamă diavol și Satana (Apocalipsa 12, 9). Iar Sfântul Apostol Pavel îl numește *Veliar*, în Epistola a doua către Corinteni, unde citim: *Ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios?* (II Corinteni 6, 14-15). Prin „*Veliar*” se înțelege *totalitatea îngerilor răzvrătiți împotriva lui Dumnezeu, care au fost alungați din cer, devenind demoni* (v. Luca 10, 18). În limba greacă, cuvântul *satana* a fost tradus prin *diavol*, care înseamnă: „calomniator”, „pârător”, „clevețitor” și *uneltitor* (Efeseni 6, 11). De asemenea, i s-a zis și „*drakon*”, de unde în vorbirea românească obișnuită a rezultat cuvântul *drac*.

– *Cuviosul Paisie Aghioritul*: Mi-a spus cineva: „Să scoți din traducerea franceză a cărții – Sfântul Arsenie Capadocianul – cele ce se referă la cei îndrăciți, pentru că europenii nu le vor înțelege. Ei nu cred că există diavol.” Vezi, pe toate le explică prin psihologie. Dacă acești demonizați ai Evangheliei ar fi mers la psihiatri, i-ar fi supus la șocuri electrice!

– De ce morală laică nu se raportează la diavol ca autor al răului?

– Sfântul Nicolae Velimirovici: Morală, dacă nu are pe prima ei pagină imaginea ori chipul diavolului, nu este morală, ci numai o estetică mincinoasă pentru suflet. Deoarece aceasta nu prezintă viața ca pe o tragedie creată de conflic-

tul dintre bine și rău, ci ca pe o plăcută cântare pentru ceaiuri și petreceri.

Deoarece nu vede prăpastia întunecoasă deasupra căreia atârână omenirea, ca și roiul de albine tulburat, ce caută unde să se așeze.

Deoarece nu numără neîntreruptele convoaie de orbi, nici cârdurile de leproși, nici mulțimea de sinucigași, nici caravanele idioților și ale celor care seamănă cu fiarele ce-și așteaptă moartea, nici munții de schelete omenеști, cu care este căptușit pământul, deoarece acesta nu măsoară durerile și junghiurile, nici nu măsoară sângele și lacrimile, nici suspinările și rugăciunile, nici necazul și puroiul, căci nu-și aduce aminte de grâul înecat de neghină, nici de noblețea înecată de răutate, nici de bunătatea disprețuită de răutate, nici de speranța înecată de disperare, nici de dragostea răsplătită cu trădarea, nici de curăția murdărită de întinăciune, nici de cele mai bune intenții tăiate la mijlocul drumului cu un foarfece nevăzut, nici de privirile celor mai fericiți, ale celor mai puternici la întâlnirea cu ochii sticloși ai morții.

De aceea zic, omule, că acea morală în care pe prima pagină nu se află chipul diavolului nu este o morală, ci numai o estetică mincinoasă pentru suflet.

– *Putem da un exemplu concret în această privință?*

– **Sfântul Iustin Popovici:** Cain, care și-a înjunghiat fratele cel nevinovat, pentru că ura îi întunecase vederea sufletului și nu și-a mai văzut nici fratele cel după trup, nici fratele cel după duh. Prin obârșia sa diavolească, ura l-a înrudit cu diavolul, l-a făcut să se nască după duh din diavolul, și din meșteșugirile păcatului, cele ale diavolului, și-a tras toate gândurile și toate doririle. De aceea era împotriva a tot ce era de la Dumnezeu în fratele său și în primul rând împotriva a tot ceea ce fratele său avea drept; și de-aceea și-a ucis fratele nevinovat, pentru că faptele lui erau rele, iar cele ale fratelui lui erau drepte. Răul a ajuns nu doar principala forță creativă a conștiinței și a logicii lui, ci însuși criteriul lui absolut în toate, și de aceea Cain a fost un ucigaș conștient, un ucigaș ale cărui motive erau „gândite” și „logice” – conștient a fost fratricid, deci conștient a fost deicid. Căci pe cele ce erau de la Dumnezeu în fratele său, pe acelea a vrut să le ucidă: dreptatea lui, precum și faptele lui cele drepte. Nimeni n-a simțit și n-a intuit atât de limpede și atât de deplin ca Sfântul Ioan Teologul că în conștiințele noastre omenеști totul izvorăște din două obârșii, din două principii: de la Dumnezeu și de la diavol. Tot binele din această lume își are izvorul primordial în Dumnezeu, precum tot răul, în diavolul; la limită, fiecare bine se întoarce la Dumnezeu – la limită, fiecare rău se întoarce la diavolul. Prin toate aceste „fapte rele”, Cain și-a asimilat răului toate deprinderile sale,

firea și logica sa, și aceasta l-a făcut să se nască și să se înrudească cu cel rău, cu diavolul – de bunăvoie s-a născut în duh de la diavolul: s-a făcut „fiu al diavolului”. Dimpotrivă, prin faptele cele bune, omul asimilează binelui toate deprinderile sale, firea sa, logica sa, caracterul său, iar aceasta îl naște din Bine și de la Dumnezeu. Astfel, de bunăvoie, omul se naște duhovnicește de la Dumnezeu și ajunge „fiul al lui Dumnezeu”.

De fragmentarea și scindarea simțământului și a conștiinței omul se salvează numai prin viața divino-umană. În acest fel el se salvează și de izolarea egoistă, care nu este altceva decât semnul clar al prezenței satanei. Pentru că satana este cea mai însingurată ființă. El a pierdut cu desăvârșire simțământul atoteunității macrocosmosului. Într-adevăr, satana este singur în sens absolut. De aceea, egoismul oamenilor, însingurarea lor egoistă, ruperea lor de atoteunitatea macrocosmosului nu este altceva decât o pornire spre satanism. Pentru că satana este satana deoarece conștiința sa de sine și simțământul lui de sine sunt cu desăvârșire rupte de Dumnezeu și de toate celelalte ființe și creaturi.

În lumea aceasta, omul este ori din neamul lui Dumnezeu, ori din cel al diavolului, adică își trage obârșia și zămislirea cea duhovnicească ori de la Dumnezeu, ori de la diavol. Doar împlinind dreptatea – care nu e altceva decât împreunarea tuturor virtuților evanghelice – omul se zămis-

lește din Dumnezeu; iar împlinind păcatul, se naște din diavol: Cine săvârșește păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește, iar când omul păcătuiește, păcătuiește de fapt prin diavol – căci n-ar avea păcat, nici direct, nici indirect, dacă n-ar avea pe diavolul. Prin fiecare din păcatele lui, omul se unește nemijlocit, în duh, cu diavolul și se naște din el, fiindcă nu-i păcat care să nu vină de la diavolul. Tot păcatul omului este, în aceeași măsură, și al diavolului. Omul săvârșește păcatul din cauza unirii lui în duh cu diavolul, căci în diavol există mai dinainte și iese la iveală tot păcatul omului, omul fiind doar împreună-lucrător cu el: diavolul lucrează, omul colaborează. Cel mai bun exemplu este Iuda Iscarioteanul: îndată ce diavolul a intrat în el, au săvârșit împreună cel mai mare păcat din istoria lumii. Păcatele sunt, în egală măsură, lucrurile diavolului.

– *Ce le mai putem spune celor care nu sunt convinși că răul provine de la diavol?*

– *Părintele Dumitru Stăniloae*: Răul a luat într-adevăr mari proporții în societatea contemporană. De aceea e firesc să-și pună oamenii azi cu deosebită acuitate întrebarea despre originea și forța susținătoare a lui.

Sfântul Vasile cel Mare spune că: „Răul nu e decât lipsa binelui.” El adaugă: „Răul nu are o existență proprie. Răul nu există aparte, ca o ființă

oarecare... ca o ființă independentă și de sine stătătoare" (Omilia 9: Dumnezeu nu este autorul răului).

Sfântul Maxim Mărturisitorul, socotind și el că răul nu are o subzistență proprie, merge mai departe și, dând o explicație a forței lui pozitive, o vede pe aceasta în folosirea strâmbă a puterilor sădite în firea omului și a lucrurilor. „Răul este abaterăa lucrării puterilor sădite în fire de la scopul lor[...], sau micșorarea nerațională a puterilor naturale de la scopul lor, care e una cu cauza lor”, adică Dumnezeu („Răspunsuri către Talsie”, în *Filocalia*, vol. 3).

Astfel, răul își are forța în puterile existenței create de Dumnezeu, folosite contrar scopurilor lor naturale. Dar aceasta arată și lipsa unei puteri proprii a lui. Răul e o folosire a puterilor existenței contra existenței. Dar nu o poate nimici pe aceasta, căci nici nu o poate produce. Răul nu are ca bază o ființă proprie, alături de cea a lui Dumnezeu sau de cea creată de El. Și nu apare nici ca o ființă proprie, alături de cea care e prin sine bună, ca în filosofiele panteismului emanationist, modalist sau evoluționist, căci, în ultimul caz, răul ar fi de neînvins sau nu ar mai exista propriu-zis decât o deosebire aparentă între bine și rău.

Conducându-se astfel de filosofie, Nietzsche a putut îndemna, în acord cu declarația că „Dumnezeu e mort”, și la o „ridicare” a omului dincolo de bine și de rău. Dar aceasta înseamnă a

nu mai face distincție între ele. Până se recunoaște o deosebire între bine și rău, răul caută să ia măcar masca binelui pentru a câștiga pe cineva. Dar, odată ce se recomandă nedistingerea între ele, răul se poate săvârși în mod cinic, nemaicotindu-se deosebit de bine.

Dacă răul și-ar avea o substanță proprie, atunci ar fi de neînvins și ar fi tot atât de justificat ca și binele, având o existență tot atât de importantă și de necesară ca și existența din care iese binele. Răul nu poate fi în afară de existența conștientă și liberă creată de Dumnezeu în mod liber. El presupune deosebirea între Dumnezeu și creația lui Dumnezeu, dar nu apare cu necesitate nici din creațiunea Lui. Răul stă astfel sub puterea creaturii lui Dumnezeu. Dumnezeu îl lasă sub puterea acestuia, nu-și impune El puterea asupra lui, oprind producerea lui în existența creată de El și menținerea în ea.

Stând răul sub puterea persoanei conștiente create de Dumnezeu, aceasta se poate opune apariției răului și el poate fi învins de aceasta. Dar, putând să se folosească de puterile creaturii prin libertatea dată de Dumnezeu, omul poate fi amăgit de rău, apărându-i ca o modalitate de a-și întări mai mult existența prin el, când el de fapt o slăbește pe aceasta.

Răul apare în existența creată de Dumnezeu, deci mărginită. Nu poate apărea decât în ea. Nu vine din ființa nemărginită a lui Dumnezeu sau

dintr-una la fel de necondiționată ca și existența lui Dumnezeu (dualismul ontologic). Dar e posibil să primească realitate în existența mărginită, întrucât aceasta nu se poate mulțumi cu mărginirea ei, ci e înzestrată cu setea de nemărginire. Această sete de nemărginire o mână să caute satisfacerea ei fie în comunicare cu adevărata existență nemărginită, fie într-o extindere proprie, care e o amăgire.

Dar tocmai în putința existenței conștiente create de Dumnezeu de a socoti că poate exista independent de Dumnezeu și că se poate dezvolta fără El sau, chiar mai mult, în independența de El, stă importantul și respectatul statut ce l-a dat Dumnezeu creației Sale. Dacă omul nu ar putea alege și o existență fără Dumnezeu sau contrară Lui, aceasta ar putea dovedi mărginirea puterii creatoare a lui Dumnezeu, adică s-ar dovedi că El nu poate crea decât marionete neli-bere, nici bune, nici rele, ceea ce ar dovedi că El însuși nu e nici bun, nici rău, ci o esență panteistă supusă unor legi uniforme. Dumnezeu nu creează răul cu suferința produsă de el. Aceasta l-ar arăta neputința. Dar nu creează nici o creațiune incapabilă de a alege împotrivirea față de El. Aceasta ar arăta iarăși mărginirea puterii Lui creatoare. Așa se explică puterea, dar și lipsa unei puteri proprii a răului, adică nesubstanțialitatea, sau puterea lui, dar și dependența lui de puterile omului, faptură a lui Dumnezeu.

Să vorbim mai mult de puterea lui, pentru că pe aceasta o arată el astăzi în mod mai accentuat. Posibilitatea lui nu e dată numai de o libertate care se balansează neutru între folosirea bună sau îndreptată spre Dumnezeu și între cea rea, ci posibilitatea lui stă în aceea că făptura conștientă mărginită, însetată de nemărginire, poate să caute împlinirea acestei însetări fie în legătura cu Dumnezeu, fie în iluzia că o poate afla în extinderea proprie. Și aceasta este posibilă pentru om, dat fiind că setea aceasta ține de ființa lui și tot de ea ține puterea de a tinde spre satisfacerea ei.

Setea aceasta de nemărginire, ca putere ce tinde spre ea, e dată de Dumnezeu, dar Dumnezeu nu o silește să se satisfacă tinzând spre El, căci aceasta înseamnă răspunderea la iubirea Lui, care-și manifestă atracția ei în setea amintită. Dar omul trebuie să descopere și prin el însuși că în această sete e însăși atracția iubirii unui Dumnezeu personal. Însă el se amăgește cu iluzia că setea aceasta nu-l cheamă spre cineva cu adevărat nemărginit și de o existență plenară, ci e o sete a sa de sine însuși spre un grad de existență superior celui în care se află. E iluzia că el este cel însetat și tot el este băutura de care e însetat. Aceasta a fost mai întâi marea amăgire a unei părți a îngerilor. Cu cât sunt înzestrați cu o existență mai bogată, cu atât se amăgesc mai ușor cu iluzia că băutura de care însetează e ca ei. Amă-

girii acesteia îi cade pradă și omul, dar trezită și întărită în el de amăgirea exercitată asupra lui de duhurile rele.

Iată cum răul e făcut posibil, de puterile date îngerilor căzuți și oamenilor de către Dumnezeu și trecerea lui în faptă e făcută posibilă de libertatea lor. Dar el se bazează pe o mare amăgire, pe o mare minciună. Diavolul e tatăl minciunii și omul se lasă amăgit de el. Dar dacă diavolul, ca tată al minciunii, nu mai poate ieși din ea, omul ar putea ieși. Însă se cere un mare efort pentru aceasta. E ușor să te lași ispitit, căci în tine găsești puterile extinderii tale reale. Te ajută la aceasta impulsurile excitante spre extindere când nu sunt ținute în armonie și înfrânate prin credință. Pentru a căuta extinderea ta spre Cel de dincolo de tine, trebuie să renunți la impulsurile excitante. Trebuie să alegi iubirea persoanei tale ca întreg armonios față de Dumnezeu, în Care se armonizează toate, în locul impulsurilor excitante ale unora sau altora dintre componentele persoanei.

Alegerea binelui cere tărie. Și binele te face tare. Dumnezeu Însuși te ajută să te faci tare, odată ce-L alegi pe El. Dumnezeu îți cere pentru alegerea binelui, sau a legăturii iubitoare cu El, un efort de frânare a impulsurilor componentelor care tind să iasă din unitatea lor. Dar fără Dumnezeu nu poți deveni tare în menținerea ca unitate personală; nu poți crește în spirit ca forță de menținere a unității tale. Aparenta tărie a rău-

lui stă în excitația spasmodică produsă de necesitățile pur trupești și egoiste, de a exista, de a se satisface fără măsură. Dar aceste excitații sunt de scurtă durată, fiind urmate de o slăbire mereu mai mare a existenței persoanei. Răul se folosește de existență împotriva existenței. Căci nementinându-se omul în legătura iubitoare cu Dumnezeu ca persoană, care îl face pe om întreg și tare, și în legătura iubitoare cu o altă persoană ca întreg, el cade în robia pasiunilor unilaterale.

Astfel, întrucât răul îl alege ușor, el pare tare. Dar întrucât el îți aduce robia, sărăcia spirituală și chinul, el își descoperă, după ce l-ai făcut, slăbiciunea. Chiar în aparența tăriei de la început, el se arată efectuând asupra ta o slăbiciune. Sau te arată pe tine ca făcându-l din slăbiciune. Tăria lui e ambiguă. Însă în aceasta se arată și putința ta de a-l învinge. Disprețul poporului român pentru duhurile ispititoare la rău și pentru sălbăticia lor inferioară se arată și în numele de „lighioană” dat legiunii de demoni sau de „lighioană spurcată”.

– *Ce mai știm despre lucrarea duhurilor rele în lume?*

– *Părintele Dumitru Stăniloae*: Dacă îngerii buni sunt aproape de Dumnezeu, rânduiri pe diferite trepte de apropiere de El, dar în același timp sunt aproape și de oameni – dintre care cei mai buni se bucură de o sesizare mai accentuată a lor –, duhurile rele sunt departe de Dumne-

zeu, dar sunt aproape de oameni și au o influență puternică nu numai asupra unora din cei răi, ci și asupra unora dintre oamenii progresati duhovnicește. În pasiunile umane și în relațiile pasionale ale celor stăpâniți de ele colcăie ca într-o mocirlă fierbinte și pestilențială aceste duhuri, care au în ele porniri înrudite cu aceste pasiuni, așa cum îngerii au mișcări curate înrudite cu virtuțile și cu gândurile curate și înalte ale celor buni. Dacă îngerii buni pot ancora statornic în trupurile înfrânate, dar mai ales în sufletele bune și în mințile lor curate, duhurile rele sunt și mai adânc ancorate în trupurile bântuite de porniri pasionale, în părțile inferioare ale lor, dar și în mințile care uneltesc gânduri viclene. Încorporările lor sunt mai vădite, pentru că sunt mai apropiați de lume, de oameni, deoarece oamenii stăpâniți de ei sunt mai mulți, pentru că rolul lor e să pună de fapt stăpânire pe oameni, câtă vreme al îngerilor buni este să-i elibereze, să-i ajute să fie cu adevărat ei înșiși, în afară de orice mândrie. Prezența lor în cei stăpâniți de ei se arată și în fețele lor întunecate, crispate, în râsul nestăpânit, în vorbe necontrolate, obscene, în fapte nesocotite.

Din pricina stăpânirii strânse peste cei pătimiși, se vorbește și de un fel de posedare a acestora de către demoni, și de un fel de incorporări, de apariții ale lor. Această apropiere face ca pasiunile produse și susținute de ei în unii oameni să și le facă ale lor proprii. Pe de altă parte, întrucât

vor să atragă pasiunile unor oameni spre persoane și lucruri, duhurile rele iradiază din aparente atractive așezate pe suprafața acelor persoane și lucruri. Se vorbește astfel de duhuri prezente în apă, în foc, în bani, în lucruri frumoase, în persoane de sex opus.

– *Starețul Tadei*: Duhul cel rău poate să ocupe mai mult loc decât îi oferă trupul omenesc, dar, de asemenea, și mult mai puțin decât trupul omului – atât de mic, cât un centimetru cub. Și astfel poate să intre în om o întreagă legiune de duhuri căzute.

– *Se poate vorbi totuși de o posedare?*

– *Părintele Nicolae Steinhardt*: Nu mic este meritul romancierului de a fi observat că mișună oameni de tip Guica în lume și de a fi avut curajul să o prezinte pe ea în toată impecabila ei turpitudine. Mizeria, însingurarea și nenorocirea pot fi folosite drept explicații, dar nu pot fi socotite scuze și justificări. Nimic nu poate omologa răutatea gratuită și permanentă, nu-i poate acorda circumstanțe atenuante. Guica, oricât de părăsită, chiar neîndreptățită, aparține categoriei teratologice, pentru care singura supapă, singura alifie este răutatea neîntreruptă, ura de moarte împotriva tuturor. Își urăște fratele, așa cum îi urăște pe oameni, cum probabil se urăște și pe sine; egoistă, este de fapt în relații de ostilitate și cu ea însăși; nepoții și-i tolerează numai întrucât i se înfățișează ca unelte ale răzbunării.

Veninul e singura ei posibilitate de manifestare și singura ei emanație. Desigur că ne vine greu a crede că hălăduiesc în lume asemenea perfecțiuni ale răului. Aceasta e o slăbiciune a noastră, o incapacitate a minții, o naivitate imensă. Guica se trezește din vise neroade și din neputințe psihice. Ea, la drept vorbind, e un personaj dostoevskian, coboară direct din *Demonii*. Ea ne dezvăluie că suferința și mizeria pot duce la ticăloșia totală a sufletului, la eliminarea a orice nu ține de rău (după cum nici belșugul și fericirea nu-s paveze: pe unii soarta îi copleșește din belșug cu binefaceri, dar focul ferocității lăuntrice nu-l poate potoli).

Demonizarea nu-i decât operația de îndelungă decantare și distilare, spre obținerea veninului omenesc pur, cum și este cazul Guicăi (de la verbul a guița, a guici). Demonizatul în cele din urmă obține ieșirea din dualitatea specifică omului, se identifică cu animalele dăunătoare: șobolanul, scorpia, șarpele. Zonele de clarobscur și pendulările dintre bine și rău dispar. Demonizatul nu mai știe nimic de complexitatea caracterelor, o singură facultate a pus stăpânire pe ansamblul său psihofizic. În acest sens Guica e o posedată, exclusiv slujitoare a răului, din tot complexul uman a rămas într-însa o singură putere.

Dacă, din doisprezece apostoli, unul este diavol (și chiar în jurul lui Hristos), însemnează că răul în lumea asta este o forță foarte mare. Nu trebu-

ie să credem că toți oamenii sunt buni. Sunt buni oamenii, dar există și răul în oameni. Există diavolul în oricare dintre noi. Foarte puțini dintre noi, cred eu, nu-l au pe diavol deloc. Foarte puțini. Or fi și din ăștia. Or fi. Dar puțini. Trebuie să fim foarte atenți. Trebuie să nu ne amăgim: să fim foarte atenți. Sunt foarte mulți oameni răi în lumea asta. Foarte mulți oameni în care diavolul e la el acasă. Sunt unii care nu au decât umbre de diavolism în dânșii, umbrele păcatului strămoșesc.

— Demonismul, vai, e o realitate! Pe planul vieții publice se manifestă prin două extreme: sau tirania puterii, dictatura, opresiunea, totalitarismul sau, dimpotrivă, la celălalt capăt, prefacerea libertății în nebunie, desfrâu, dezământ și anarhie. Ambele extreme sunt nefirești, primejdioase și demonice. Dreaptă și izbăvitoare este numai calea de mijloc, a dreptei socotințe, a echilibrului.

Suferința și mizeria nu-s garanții. Persistă mereu primejdia transmutării lor în neîncredere, neiertare, cruzime, rupere a oricăror punți de legătură cu omenia. Ființa omenească e susceptibilă a deveni imună însușirilor ei specifice, alternativele nu mai au acces în locurile unde se iau hotărâri, eul se închide în sinea lui morbidă, în adâncul inconștientului neevoluat, ca un arici, ca un melc, ca un virus cancerigen, se ghemuiește în adversitate, în ură, își fabrică un înveliș impermeabil. Eroul lui Kafka se trezește într-o bună dimineață transformat în insectă

pluripodă. Guica s-a prefăcut în ghem al răutății, funcția ei normală devine a urî, a voi și a făptui răul, a dăuna semenilor ei. Ea nu e o fantezie a romancierului, e tot atât de „reală” ca și celelalte personaje ale cărții, la fel de obiectiv desprinsă din concretețea lumii, nu mai puțin înzestrată cu putere exemplificatoare ca lady Macbeth. Nu-i un avertisment mai puțin alarmant că Guica, așezată pe scăunelul din fața mizerabilului ei sălaș, e o piază rea, o virtualitate foarte posibilă a speciei noastre, un biet demon cu acțiune restrânsă, dar din marea frăție a duhurilor care dușmănesc de moarte pe oameni și tot ce poate fi către liniștea și fericirea lor sau către aspirația lor de a se îmbunătăți. Duhul neamului omenesc a părăsit-o. E un cadavru viu și virulent, o roade un vârcolac terestru, o forță dezbrătată de tot ce împiedică daimonul nefărtatic să-și croiască drum la suprafață.

Nicolae Stavroghin, Petre Verhovenski și Guica Moromete sunt cu putință aievea, nu țin de meleagurile imaginative ale scriitorilor. Combinația răutate-ură, boală atotcuprinzătoare și distrugătoare până și a celorlalte porniri malefice, Marin Preda a supus-o unui examen clinic precis și a prezentat un caz definitiv cu neclintită obiectivitate, cu nedistrasă atenție și neamăgit simț al realității. De aceea Guica apare ca opacă tuturor radiațiilor prielnice vieții și descătușării omului din fixații, încremeniri, obsesii. E desigur

un simbol, simbolul unei viziuni a lumii: a immanentismului integral. Guica e o formă extremă a imanenței, opacității și sordidului. Raportul ei cu lumea? Imediatitatea paroxistică și monomania intransigentă. Nimic nu trece dincolo de (nu transcende) realitatea brută și compactă, de tropismeale unui virus potrivit. Demonul ori boala (după cum vrem să-i zicem) a ocupat punctele strategice, cheie. Guica e în comă, oferă tabloul unei iremediabile înfrângeri a omenescului.

Ca orișice lucrare de adevăr, Guica deține și potențialități pedagogice. Tipul uman „Guica” e, vai, răspândit în lume! Le revine celor necontaminați, nesubjugați de virusul totalitar al răului, să ia, când le apare în cale, cuvenitele măsuri profilactice.

Să nu se creadă însă că în fața neprihănirii șmecherul se schimbă; îl scuipă, îl batjocorește și-l răstignește și pe neprihănit, deoarece în cazul acestuia intră numaidecât în funcție invidia și complexul indignării stârnite de cel ce ar vrea să fie altfel decât toată lumea.

Diferende grave nu au fost între Timotei Alidor și Carol Vătan. De rivalitate profesională nu poate fi vorba. Primul e flautist, al doilea pianist și dirijor. Doar că Timotei e mai talentat, mai școlit, măiestria lui instrumentală mai diversificată. Și se încumetă a compune, pretinde a fi solist. Firea lui Vătan năzuiește spre unitate: e pizmaș, e rău, e fricos; din toate slăbiciunile, necurățiile și

obsesiile lui alcătuiește un soi de ghem, de gălușcă, de abces și-i dă numele: Alidor. Ar fi putut să-i dea alt nume, dar pe acesta îl are în apropiere și la îndemână, îi vine mai comod să-și focalizeze împotriva lui ura și invidia. Ce jertfă mai de preț ar afla pentru altarul vanității lui grav rănite de învecinata existență a unui ins vizibil mai leal, mai generos, mai slobod de zăcășie, în mai amicale relații cu viața, decât el?

Vătan aparține categoriei psihice unde se încadrează cei care nu pot să trăiască fără a detesta și a se socoti centrul unui cerc practic infinit și așezat sub exclusiva lor suveranitate. Consecința? Încercarea de a-și revărsa clocotul intern, în formă de lavă și noroi, peste individul identificat a fi purtător de ceva ce le este nesuferit că-i depășește, că se simte mai puțin impur decât ei. Și poate nu atât invidie, cât răutate și ură în general. Și hotărârea de a uita o cât de mică abatere de la reverența lor datorată, de a merge până la capăt, de a-și potoli spontana ranchiună în mod absolut prin desființarea potrivnicului. Iar până una alta: a-i pricinui cât mai multe scârbe, șicanne, pocinoage și zile fripte, a-i pune piedică, a-l întărâta, a-l istovi prin supărări mărunte (tactica își are, în cadrul strategiei, rolul ei, hărțuirea oastei vrăjmașe e cât se poate de utilă în așteptarea bătăliei decisive), a-i arăta că ușurel și din te miri ce viața își dezvăluie secretele virtualitate de a se preface în iad, numai să fie cineva care să se pri-

ceapă, să aibă răbdare și perseverență. Atât i se cere, să fie neiertător și nemilos. Iar probabilitățile de îndată ce se dovedesc propice, se va înfăptui spectacolul omului care se zbate în necazuri și se perpelește în încercări, spectacol întotdeauna fraged și nicidecum izvoditor de plictiseală.

Anatole France spunea că prostia e mai afurisită decât răutatea, fiindcă omului rău i se întâmplă a face pauze, a cunoaște clipe de siestă, pe când prostul, ferit-a sfântul să înceteze a fi prost! N-a avut dreptate, răutatea nu-i mai puțin durabilă și continuă decât surata ei. Ce bine se înțelege amândouă, ce potrivită pereche întocmesc! Răutatea combinată cu prostia dă un produs mai dens ca oțelul îmbogățit cu wolfram, tungsten, mangan... Mai ales când li se adaugă înfumurarea, convingerea că numai tu, cel în cauză, deții dreptatea, că-ți este îngăduit orice (ești doar stăpân pe tot perimetrul cercului infinit), că toți ceilalți și, îndeosebi, acel ori aceia despre care crezi că te sfidează (de altfel, frusta lor prezență constituie o impertinență la adresa ta) nu-s vrednici decât să fie măturați din calea ție protocolar rezervată. Cutează să trăiască și ei, să-și aroge virtuți, să exercite o profesiune (a ta! ori asemănătoare ei), să aibă păreri, să-și închipuie că au talent ori că li se cuvine a se înfrupta nițel din roadele pământului și civilizației, că au și câte un talant ori doi care n-ar strica să fie roșiți. Să li se dea peste ochi și peste degete, să fie scărma-

nați, să învețe ce-i suferința, obida și deznădejdea, să tremure, să verse lacrimile umilinței, să-i înăbușe ciuda – și apoi să fie nimiciți!

Numai nimicirea adversarului poate aduce mulțumire tipului omenesc de Radu Țuculescu, poreclit Carol Vătan. De preferință nimicirea unei îndelungate și biceșnice agonii. Tortura prin săcăieli, mărunte griji, hărțuieli e, spre pildă, excelentă. Arde-l! Ori: arde-i! Arată-le ce știi, ce poți, ce știi și poți născoci. Toată grija e să găsești pedeapsa cea mai adecvată, năpasta insuportabilă. Îi e groază de șoareci? Șobolani i se vor pune pe cap. E muzician instrumentist? Măinile i se vor sfărâma. E rușinos? Vreme îndelungată va fi oprit a merge să-și facă nevoile. E lacom? Flămânzit va fi și i se va plimba pe sub nări ceaunul cu tocăniță aburindă. Să nu gândim totuși că treaba e de tot lesnicioasă. Se cere prealabilă informare, destoinicie în execuție, un anume tușeu, cum se spune în muzică ori în pictură. O dibăcie, o agerime, și a nu fi pripit, a cerceta cu atenție terenul și victima, astfel încât sancțiunea să se aplice cât mai etanș asupra locului sensibil, să se identifice cât mai riguros aprehensiunii majore a nebănuitorului osândit.

Beccaria, în secolul al XVIII-lea, a propus proporționalitatea dintre vină și pedeapsă. Iată că principiul, cândva primit, se arată susceptibil a fi înlăturat. Cinismul și a-cauzalitatea se cuibăresc pe unde pot, în dialogurile interumane cu precă-

dere. Ți-ai spus că zburdă în jurul tău dreptatea, prietenia, îngăduința? Nemaipomenită nerozie! Ți-oi fi imaginat că poți fi prieten cu mine, că-mi poți vorbi „ca de la om la om”? Sfruntată aberație! Ți-o fi intrat în minte năstrușnica stupiditate că eu pot să fiu înduplecat? Deșartă amăgire! Că există și pentru tine o posibilitate de succes ori de liniște, refugiu și tihnă? Uluitoare fantasmă! Nu încap milă, potolire, uitare. Până la capăt. Până la zdrobire. Mi se va spune că tare este greu a cere omului să-și iubească aproapele ca pe sine ori foarte pretențios a dori să se stabilească în lume numai relații de afecțiune, sprijin reciproc, încredere nemărginită ș.a.m.d. Și că Lorenz a dovedit sălășluirea în orice animal a instinctului de agresivitate.

Desigur. Anevoie este a cere omului să-i iubească pe ceilalți la fel de mult cât se iubește, se admiră și se justifică pe sine. Absurd este a voi ca oamenii să făurească Raiul pe pământ. Rezonabil este a constata odată cu Arghezi că prostia, invidia, răutatea sunt omenești, meschin și deopotrivă adânc omenești. Dar li se poate solicita ființelor gânditoare să ia bine aminte și să facă tot posibilul ca viața să nu se transforme în iad. Omul, ca animal biped, se dovedește și el bătut de agresivitate. De aici până la ura desăvârșită și la jurământul de a șterge din cartea celor vii pe oricine nu-i întocmai ca tine, stă, îmi place a crede, o distanță de-ajuns de mare.

Oribil e Carol Vătan și prin acumularea stigmatelor: zavistuirea, intoleranța, refularea. Un soi de laser al tuturor ostilităților, inclusiv imposibilitatea de a răbda în juru-ți norocul, izbânda, volnicia ori tăcerea, nădejdea, resemnarea altora. Aroma decoctului o dă însă viclenia.

Animalul atacă direct. Cei precum Carol Vătan lucrează prin intermediar și în așa fel, încât răzbunarea să pară accident. Mișcarea e teleghidată, o împlinește un mesager, un înger adică, un înger al întunericului și al duplicității. Prostiei, îngâmării, răutății și invidiei li se adaugă în cele din urmă viclenia: numai așa e tabloul complet și veridic.

(Nu-i lipsește lui Carol Vătan o altă ciudată și statornică particularitate a făcătorului de rele: masca sufletului nevoiaș. O compun blânda candoare a feței și atitudinii, privirea de câine plouat și bătut, zâmbetul smereniei strivite între buze, seninătatea prigonitului.)

Intenția mea nu este de a elogia romanul lui Radu Țuculescu. (Sunt și pete în *Degetele lui Mar-sias*, bunăoară modul echivoc în care e rezolvată problema lui „Bucură-te, stea curată”; de ce nu indică autorul și versiunea autentică a sintagmei?) Mă cred totuși îndreptățit a socoti foarte util portretul lui Carol Vătan. S-a relevat aici o trăsătură posibilă a omului și mai cu seamă a omului din veacul al XX-lea (veacul terorismului și al lagărelor): aflarea satisfacției nu în bucu-

riile simple ale vieții ori în patimile trupești, ci în chinuirea, batjocorirea și distrugerea semenu-lui. Care plăcere mai completă decât privești celuilalt răstignit pe cruce ori tras pe roată? Dacă nu dispui de unelele acestea, partida nu-i încă pierdută: măcar să-i strivești degetele, să-i furi, adică, puțința de a-și marca prezența în lumea aceasta. Ura ontologică simplă Radu Țuculescu a știut să o sesizeze în mod realist, recunoscându-i proliferarea, și fără a trece pe dinaintea crucii rânjind, scuturându-și umerii ori făcându-se că plouă. Lucrurile în general nu-s complicate; noi le căutăm explicații subtile și recurgem la teorii care de care mai ingenioase. Când acolo e clar: uitați-vă la Carol Vătan și veți înțelege mai iute decât din multe cărți savante: răutate, ranchiună, pizmă, dobitocească infatuare. Nimic mai mult, însă la cel mai înalt grad. De unde ferocitatea aceea naivă care pe Alidor și pe alți evoluți într-atâta îi nedumerește, încât nu-i poartă gândul – firesc, elementar – să prevadă că în chiar degetele sale va fi lovit cel ce cântă la pian. Amarnic ca fierea e glonțul urii și mereu nimește drept la țintă.

Când avem de a face cu sisteme subtile și grijulii de salvare a aparentelor – unde se lucrează sistematic și savant –, depistarea este incomparabil mai grea și în fața istoricului se ivește problema crimei perfecte. Aflarea adevărului în acest caz a înfrânt mulți specialiști și detectivi de sea-

mă. Istoricul sau cercetătorul, acum, trebuie să dea dovadă de însușiri neobișnuite și să nu ezițe a se referi la metode aparent străine de știința istoriei și disciplina politicii. El trebuie să nu se ferească de a recurge la metode proprii detectivilor și medicilor. Vreau să vorbesc de microsemnalele care, singure de obicei, îngăduie străpungerea stratului de vid înapoia căruia este izolată crima perfectă. Regimurile totalitare au grijă să ia toate măsurile necesare – mergând foarte departe pentru acoperirea adevărului. Deci nu prin simplu a căror examinare stă la îndemâna oricui se va putea rezolva misterul. Numai microsemnalele – acele amănunte infime ori efecte secundare sau imprevizibile consecințe datorate evoluției creatoare pe care nici criminalul cel mai prudent și mai organizat nu le poate prevedea și evita – sunt în măsură să arunce lumină asupra acestor „afaceri tenebroase”. (Numai crima absurdă și gratuită – a maniacilor, bunăoară – ar putea să pară înzestrată cu o forță absolut sfidătoare. Dar absurdul e și el absurd, nu e previzibil – și-n momentul în care te încrezi în absurd și-n hazard dai dovadă de o credință rațională în absurd și hazard, credință inconsecventă, absurdă!)

Intuiția clinicianului este și ea întemeiată pe astfel de microsemnale pe care numai deprinderea specialistului de bună credință și inteligent le percepe deîndată. Acestea sunt cele care nu-l pot amăgi, oricât de ticluite, derutante ar fi simp-

tomele. Boala și minciuna (bolile mint și ele, se camuflează) sunt depistate de fulgerătoarea sensibilitate la microsemnale a specialistului ori cercetătorului cinstit care nu se mărginește să analizeze ceea ce vinovatul – boala sau tiranul – îi prezintă cu fățarnică obiectivitate spre analiză.

Medicul specialist sau cercetătorul serios dintr-o lovitură de mână aruncă-ncolo vraful de probe adunate metodic și-și alege el calea spre adevăr, oprindu-se asupra acelor amănunte izvorâte din complexitatea vieții – care-i prea fertilă și încâlcită spre a putea fi în întregime prevăzută de regizorul crimei perfecte – care-i vorbesc lui.

Căci lumea se împarte în oameni și neoameni. Aceștia din urmă răsplătesc binele ce li s-a făcut atacându-și și sfâșiindu-și binefăcătorii. Ni se cere multă atenție. Bune și frumoase sunt bunătatea și mărinimia, dar nu față de oricine. Nu-i drept și cuminte să ne lăsăm înșelați și exploațați de neoameni. Bunătatea și mărinimia nu se confundă cu orbirea, prostia și naivitatea. De șmecheri și canalii distanțarea se realizează prin nepăsare și refuzul de a-i întâlni pe terenul lor. Întocmească, de vor, proces-verbal de carență. Duelul presupune oarecare egalitate. Dacă de pe urma suferinței te alegi cu dorințe de răzbunare și cu sentimente de acreală, suferința ți-a fost de haram. Iar dacă rezultatul e un complex de liniște și înțelegere și de scârbă față de orice silnicie și șmecherie, înseamnă că suferința ți-a fost spre

folos și ține de căile nepătrunse pe care-I place Domnului a umbla.

– *Cum ne putem apăra de astfel de oameni?*

– *Cuviosul Paisie Aghioritul:* Pe omul care îți cere iertare cu sinceritate atunci când greșește, să-l ierți de fiecare dată când greșește, cu bună-tate, și să-l iubești cu adevărat. Pe omul viclean, care îți cere iertare doar pentru a-și face treaba și apoi să te amestece în afacerile lui care dăunează sufletește și altor oameni, iartă-l de șaptezeci de ori câte șapte adunate, iar mai apoi să-l iubești de la distanță și să te rogi pentru el.

– *Arhim. Arsenie Papacioc:* Și smerenia cea mai avansată are nevoie de „săbie”!

– *Acești oameni nu se pot vindeca?*

– *Sfântul Ioan de Kronstadt:* După cum etiopianul nu-și poate schimba pielea, s-o facă din neagră albă, iar jivina numită râș nu-și poate da blana tărcată pe una de altă culoare, tot așa nici voi nu puteți face binele după ce v-ați obișnuit cu răul și cu viclenia. E nevoie de ajutorul unui har atotputernic, venit de Sus.

– *De ce se spune că lumea întreagă zace sub puterea celui rău?*

– *Sfântul Iustin Popovici:* Zace fiindcă păcatele au doborât-o și nu-și dorește, nici nu vrea să se ridice. În această lume trăiesc și creștinii, dar prin puterile cele sfinte ale celeilalte lumi, păzin-

du-se de răutate și de păcat. Lumea întreagă zace sub puterea celui rău: e înecată în răutate, mustește de răutate, e scufundată în răutate. Iar lumea aceasta e alcătuită din oameni care de voie s-au supus păcatului și patimilor. Fapta, fapta îngerească a creștinilor, stă în aceea că lumea în care trăiesc zace sub puterea celui rău – adică a iadului –, iar ei sunt biruitori asupra celui rău, ce stăpânește lumea, nelăsându-se prefăcuți în diavoli. Mai mult: prin lume înțelegem aici zidirea dumnezeiască – pământul, oamenii și tot ce-i pe pământ.

„Noi suntem în Iisus Hristos” – acesta e răspunsul creștinilor celor adevărați la întrebarea: unde sunteți voi și unde vă aflați? Deși trăim într-o lume care zace întreagă sub puterea celui rău, „noi suntem în Iisus Hristos” – în adevăratul Dumnezeu și în viața veșnică. De nu ne-ar fi dat El „priceperea”, n-am fi putut cunoaște niciodată pe **adevăratul Dumnezeu**, am fi rămas pentru totdeauna niște neștiutori de Dumnezeu, căci singur Dumnezeu-Om, Hristos, este **adevăratul Dumnezeu**.

Așadar lumea, ca roabă a păcatului, a morții și a diavolului, ca „împărăție a diavolului”, ca împărăție a morții (Evrei 2, 14), este împotriva lui Dumnezeu, ca ceva ce luptă neîncetat împotriva lui Dumnezeu. Nu-i nici o îndoială: alianța păcatului cu moartea și cu diavolul este o putere groaznică, mai tare decât omul, mai tare decât

fiecare om în parte, mai tare decât toți oamenii laolaltă.

În lumea noastră omenească, singur Dumnezeu-Om, Hristos, S-a dovedit mai tare decât această întreită alianță: El este Cel ce a pierdut stăpânirea morții, El este Cel ce a zdrobit pe diavol și a nimicit păcatul; El este și Cel ce dă fiecărui om ce crede în El, ca într-un Dumnezeu și Domn, puterea dumnezeiesc-omenească a biruinței, în stare să învingă „stăpânirea” morții, a păcatului și a diavolului – lumea. De fapt, doar creștinul este adevăratul biruitor din această lume, căci învinge pe cel mai mare dușman al neamului omenesc, vrajmașul cel cu trei capete: păcatul, moartea și diavolul. Fără Domnul Iisus și Ucenicii Lui, această lume ar fi fost și ar fi rămas pentru totdeauna împărăția morții; dictatura ce domnește asupra acestei împărății este cea mai mare devoratoare de oameni: este aceea a păcatului, a răului și a diavolului – și într-adevăr așa este pentru toți cei ce nu cred în Hristos ca în singurul Dumnezeu, singurul Mântuitor nemincinos al neamului omenesc.

Pentru diavol noi, creștinii, suntem pericolul cel mai mare, deoarece propovăduim pe Hristos, deoarece dăruim oamenilor pe Singurul Mântuitor și Singura mântuire. Mântuirea de cine? De însuși satana, de puterile sale întunecate, cu ajutorul cărora ține legați pe oameni în puterea lui, de păcat, de moarte, de orice rău. Și cu toate

că am primit de la Domnul putere asupra tuturor demonilor și asupra căpeteniei lor, câteodată demonul împiedică lucrarea noastră, pune piedici în starea noastră dumnezeiască. Nu pentru că este mai tare decât noi, decât Domnul Iisus Hristos Care se află în noi, ci pentru ca să se arate că și noi, preoții sau creștinii, suntem oameni, ca să simțim și să ne cunoaștem neputințele firii noastre omenești și să luăm la cunoștință la modul absolut că puterea și autoritatea noastră asupra demonilor nu vin din propriile noastre puteri sau, în general, din puterile omenești, ci de la Domnul Iisus Hristos. Dar și pentru ca să ne aducem cu toată inima noastră, cu toată mintea noastră, cu tot cugetul nostru, Domnului tuturor, prin nădejde, prin rugăciune, prin post, prin dragoste, prin răbdare, prin smerenie, prin suspine, prin multe lacrimi.

Nu trebuie să ne temem, pentru că mai mare este Cel ce este în voi decât cel ce este în lume (I Ioan 4, 4).

EXORCIZAREA

– *Sfântul Ioan Hrisostom: Căci vine stăpânitorul lumii acesteia și el nu are nimic în Mine* (Ioan 14, 30) care să-i aparțină lui. Iisus Hristos îl numește pe diavol stăpânitorul lumii acesteia, iar prin lume el îi înțelege pe cei răi. Stăpânitorul lumii nu poruncește în cer și pe pământ; dacă ar stăpâni el aici ar răsturna totul, ar arunca totul în dezordine și în confuzie. El stăpânește numai asupra acelor care i se supun lui; pentru aceasta îl numește Mântuitorul stăpânitorul *întunericului acestui veac*, și El numește aici *întuneric faptele diavolului*.

„Oare diavolul te face să mori?” „Nu. El nu poate nimic asupra Mea.” „Pentru ce dar te fac evreii să mori?” „Fiindcă Eu binevoiesc aceasta, ca să cunoască lumea că Eu iubesc pe Tatăl și precum Tatăl Mi-a poruncit așa fac. Eu sufăr moartea, nu fiindcă sunt supus ei, nu pentru că datoriez ceva stăpânitorului acestei lumi; ci din cauza iubirii pe care o am Eu pentru Tatăl Meu.”

Acum este judecata acestei lumi; acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară (Ioan 12, 31). Aceste cuvinte, cum se potrivesc cu acestea: *Eu Te-am preaslăvit pe Tine* (Ioan 17, 4)? Desăvârșit, și

Sfinți și mari duhovnici despre exorcizare și tămăduire

ele sunt totodată de acord. Cum Tatăl a zis: *Îl voi preaslăvi*. Fiul face să se cunoască cu ce fel de slavă Îl va preaslăvi Tatăl. Și care este această slavă? Stăpânitorul acestei lumi va fi scos afară. Ce vrea să spună aceasta: *Acum este judecata acestei lumi?* Este ca și cum ar fi zis: „Judecata și răzbunarea vor veni.” Cum? Diavolul, care este stăpânitorul acestei lumi, l-a făcut să moară pe primul om, pe care l-a găsit vinovat de păcat; căci prin păcat a intrat moartea în lume (Romani 5, 12). „În Mine el n-a găsit nici un păcat. Pentru ce s-a aruncat atunci asupra Mea și M-a dat morții? Pentru ce a intrat el în sufletul lui Iuda ca să Mă ucidă?” Să nu veniți să-Mi spuneți că Dumnezeu a rânduit lucrurile acestea în așa fel, căci o așa rânduială n-ar fi putut proveni decât din înțelepciunea Sa și nu din a diavolului! Dar totuși să examinăm purtarea acestui duh rău. „Cum va fi lumea judecată în Mine?” Se va face să apară acest duh rău ca înaintea unui tribunal, și i se va zice: „Că tu i-ai făcut să moară pe toți oamenii, ți-o trec cu vederea; căci aceasta ai făcut-o fiindcă i-ai aflat vinovați de păcat; dar pe Iisus Hristos de ce L-ai omorât tu?” Nu este totodată o nedreptate? Toată lumea va fi deci răzbunată în Iisus Hristos.

Pentru a vă face aceasta mai clar și mai simțit, mă voi folosi de un exemplu. Să presupunem un tiran crud care acoperă cu mii de rele și-i ucide pe toți cei ce cad în mâinile lui, dacă atacând un rege sau un fiu de rege, el l-a făcut să moa-

ră pe nedrept, chinul lui va putea să răzbune pe toți ceilalți pe care i-a ucis el. Să presupunem un cămătar care cere de la datornicii săi fără cruțare ceea ce-i datorează ei, care-i lovește și-i pune în închisoare, și apoi cu aceeași îndrăzneală face să fie închis un om care nu-i datora nimic. Atunci va fi pedepsit pentru purtarea față de ceilalți; căci acela îl va face să moară.

Se întâmplă la fel cu privire la Dumnezeu. Diavolul va fi pedepsit pentru ceea ce a făcut împotriva voastră, prin ceea ce a îndrăznit să-I facă lui Iisus Hristos, împotriva Lui. Fiți atenți la cuvintele Mântuitorului, și veți înțelege că aceea vrea s-o spună prin aceste cuvinte: „Acum stăpânitorul acestei lumi va fi aruncat afară, în iad”, prin moartea Mea.

Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine (Ioan 12, 32), adică și pe neamuri. Și de teamă ca cineva să nu zică: „Dacă stăpânitorul acestei lumi are biruință asupra Ta, cum va fi alungat în iad?”, Iisus previne această obiecțiune și zice: „el nu Mă va învinge”; căci cum Îl va învinge el pe Cel ce-i atrage pe toți ceilalți? Și el nu vorbește acolo despre Înviere, ci despre ceea ce este mai mare decât Învierea: *Îi voi trage pe toți la Mine*. Dacă Mântuitorul ar fi zis: „Eu voi învia”, El n-ar fi făcut cunoscut că toți vor crede în El. Dar zicând: „Toți vor crede” arată și una și alta și amintește că va învia. Dacă ar fi rămas în moarte, și dacă n-ar fi fost decât un om, nimeni n-ar fi crezut în El.

Îi voi atrage pe toți la Mine. Pentru ce zice Iisus Hristos că Tatăl atrage? Căci Fiul atrăgând, Tatăl de asemenea atrage. *Eu îi voi atrage*, zice El, fiindcă ei sunt în așa fel opriți de diavol, încât nu pot să vină de la ei înșiși, nici să scape din mâinile celui ce-i ține. În alt loc Mântuitorul numește aceea jefuire: *Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să-i jefuiască lucrurile, dacă nu va lega întâi pe cel tare și pe urmă să-i prade casa?* (Matei 12, 29). Ceea ce numește acolo „jefuire”, aici El numește „a atrage”.

[...] *Stăpânitorul lumii acesteia a fost judecat* (Ioan 16, 11). Hristos vorbește încă aici de judecată, fiindcă El l-a învins pe vrăjmaș, pe stăpânul acestei lumi; ceea ce un păcătos nu poate face, nici un drept dintre oameni. „Căci din cauza Mea, zice Mântuitorul, este el judecat și condamnat! Cei ce-l vor călca apoi în picioare, și cei ce vor vedea semnele Învierii Mele, o vor ști, și vor recunoaște că acela este semnul condamnării lui pentru că, în sfârșit, el n-a putut să Mă țină. Evreii M-au învinuit de a fi stăpânit de diavol și că sunt un înșelător, dar toate învinuirile acestea se arată zadarnice și mincinoase. Oare l-aș mai fi învins Eu pe stăpânitorul acestei lumi dacă eram vinovat de păcat? Iată-l acum osândit și alungat!”

Învățați cu aceste adevăruri, să ne trezim, să ieșim din învățarea noastră, să-L slăvim pe Dumnezeu, nu numai prin credință, ci încă și prin viață curată.

– Cum se manifestă înrâurirea duhurilor rele asupra oamenilor?

– **Părintele Dumitru Stăniloae:** Sfântul Apostol Pavel declară că aceste duhuri rele sunt răspândite în văzduh, adică pretutindeni în jurul nostru, că stăpânesc întunericul acestui veac, adică întind întunericul peste viața aceasta, împiedicându-ne să străbatem la lumina de dincolo de ea, făcând lumea netransparentă pentru noi (v. Efeseni 6, 12). Scrierile ascetice spun că ele ne leagă de suprafața lucrurilor, făcând-o frumoasă, dar de o frumusețe nespirtuală, netransparentă, sau înfățișând-o ca pe ultima realitate, nelăsându-ne să pătrundem la sensurile lor. Mântuitorul îl numește pe diavol stăpânitorul lumii acesteia (Ioan 12, 31; 14, 30; 16, 11). E vorba de lumea aceasta privită în ea însăși, în suprafața ei opacă. Această suprafață stricăcioasă, dar atrăgătoare, o poate dăruia satana și o promite și lui Hristos (v. Matei 4, 9).

Mihail Psellos spune: „În felul acesta, demonii își fac convorbirea cu noi în chip ascuns, ca să nu simțim (de unde) ne este războiul... Trupurile (încorporările, am zice noi) demonice, luând de la ființa lor imaginativă chipuri și culori și forme pe care le voiesc, le introduc în sufletul și duhul nostru și ne înfățișează prin aceasta multe lucruri, ne sugerează sfaturi, ne arată forme, ne împăspătează amintirile unor plăceri, chipuri de patimi, ne tulbură adeseori în stare de veghe

sau de somn, uneori excită și părțile genitale ale noastre prin mângâieri, aprinzându-le spre porniri erotice nebune și nelegiuite.” Introducându-se în duhul nostru imaginativ, întrucât și ei sunt duhuri, emit cuvinte de-ale patimilor și plăcerilor. Fiind duhuri, intră atât de intim în duhul și trupul nostru, că aproape își îmbină eul lor cu eul nostru, încât ne este greu să distingem manifestarea noastră de manifestarea lor. De aceea – Părinții cer atenție și o mare sobrietate la produsele imaginației sau la „năluciri”.

Fiind apropiați de oamenii cu diferite pasiuni și susținându-le pe acestea, demonii au în ei ceva înrudit cu aceste pasiuni. De aceea se deosebesc după cei stăpâniți de pasiuni diferite. Sfântul Ioan Cassian vorbește de cele opt duhuri corespunzând celor opt patimi (duhul lăcomiei pântecelui, duhul desfrânării, al iubirii de avuție, al mândriei, al tristeții, al trândăviei, al slavei deșarte, al mândriei). Dar ele lucrează într-o solidaritate, pentru că și patimile se țin în lanț. Chiar mândria, care pare patima cea mai spirituală, e produsul legării de suprafața lumii, de o nevedere a lui Dumnezeu, ca suportul personal infinit al ei. Această vedere ar lua spiritului creat prilejul mândriei. Întristarea vine fără voia noastră aproape pe nesimțite, pentru nereușita în lucruri lumești de mai mare sau mai mică importanță. Ea poate ajunge până la disperare sau chiar la sinucidere. Duhul cel rău se apropie întâi ca o furnică, ca

să crească încet, încet și să devină puternic ca un leu. Pe unii îi face muți de întristare, pe alții surzi la cuvintele altora. Dar lucrează și asupra trupului și a lumii înconjurătoare, producând atracții sau pagube, ca să ne întristeze, ca să ne mânie, ca să ne slăbească credința în Dumnezeu.

✱ Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Împărăția vicleană și pierzătoare a diavolului... atâtă puterea poftitoare ca să dorească cele potrivnice firii, îndemnând-o să aleagă cele sensibile în loc de cele inteligibile; apoi le răscolește iuțimea (mânia), ca să lupte pentru lucrul sensibil ales de poftă; în sfârșit, învață rațiunea să nascocoască diferitele moduri ale plăcerilor celor după simțuri (ca să slujească astfel simțurilor). Cu un cuvânt ea așază ca stăpâne peste aceste puteri (ale sufletului) lucrurile sensibile, sau face să domnească peste facultățile sufletului legea pământului...”

Diavolul „se ascunde în chip nevăzut în înfățișările lucrurilor sensibile și cheamă în chip amăgitor spre fiecare din ele dorințele sufletului prin fiecare simț”. El „face ca fiecare patimă să fie stăpânită de ceva corespunzător din cele sensibile.

Fața diavolului este poleiala plăcerii, prin care pune stăpânire peste orice suflet ce se grăbește să o primească și prețuiește mai mult lucrurile sensibile care vrăjesc simțurile, decât contemplația celor inteligibile care îngrașă mintea.”

Lupta împotriva ispitelor duhurilor rele cere subțirime pentru a le surprinde de la început,

dar și un efort încordat și o tenacitate neobosită, pentru a nu ne lăsa luați în stăpânire de ele. Dar lupta aceasta n-o poate duce cu succes omul singur. Puterea și succesul îi vin de la trupul lui Hristos Cel curat și izvor al puterii de curăție.

Dacă satana a compromis trupul și sensibilitatea lui umană și suprafața sensibilă a lumii, Hristos a restabilit valoarea lui și a lumii sensibile. El a făcut sufletul purtător de dumnezeire și prin aceasta a restabilit puritatea trupului. El a arătat că răul nu e legat în mod fatal de trup și de lume. El a restabilit în același timp puterea voinței umane de a ține trupul nestăpânit prin sensibilitate de suprafața lumii. Trupul și simțurile lui au devenit în el ceea ce trebuiau să fie, organ de sesizare curată a lumii sensibile; iar aceasta, loc transparent al prezenței lui Dumnezeu.

– De ce ni se spune totuși: Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume?

– Sfântul Iustin Popovici: Pentru că lumea întreagă zace sub puterea celui rău (I Ioan 5, 19), fiindcă s-a amestecat și s-a identificat cu cel rău. Păcatul și-a întins atât de abil mrejele în lumea întreagă, ca într-o rețea – cât mai ascuns cu putință –, încât a ajuns greu, aproape imposibil, să le deosebești și să le distingi. Și prin această rețea și-a strecurat otrava în firea înconjurătoare și-n ființa lumii. Lumea, prin iubirea ei de păcat, s-a identificat atât de mult cu răul, încât „rău” și „lume” au

să crească încet, încet și să devină puternic ca un leu. Pe unii îi face muți de întristare, pe alții surzi la cuvintele altora. Dar lucrează și asupra trupului și a lumii înconjurătoare, producând atracții sau pagube, ca să ne întristeze, ca să ne mânie, ca să ne slăbească credința în Dumnezeu.

* Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Împărăția vicleană și pierzătoare a diavolului... atâtă puterea poftitoare ca să dorească cele potrivnice firii, îndemnând-o să aleagă cele sensibile în loc de cele inteligibile; apoi le răscolește iuțimea (mânia), ca să lupte pentru lucrul sensibil ales de poftă; în sfârșit, învață rațiunea să nascocoască diferitele moduri ale plăcerilor celor după simțuri (ca să slujească astfel simțurilor). Cu un cuvânt ea așază ca stăpâne peste aceste puteri (ale sufletului) lucrurile sensibile, sau face să domnească peste facultățile sufletului legea pământului...”

Diavolul „se ascunde în chip nevăzut în înfățișările lucrurilor sensibile și cheamă în chip amăgitor spre fiecare din ele dorințele sufletului prin fiecare simț”. El „face ca fiecare patimă să fie stăpânită de ceva corespunzător din cele sensibile.

Fața diavolului este poleiala plăcerii, prin care pune stăpânire peste orice suflet ce se grăbește să o primească și prețuiește mai mult lucrurile sensibile care vrăjesc simțurile, decât contemplația celor inteligibile care îngrașă mintea.”

Lupta împotriva ispitelor duhurilor rele cere subțirime pentru a le surprinde de la început,

dar și un efort încordat și o tenacitate neobosită, pentru a nu ne lăsa luați în stăpânire de ele. Dar lupta aceasta n-o poate duce cu succes omul singur. Puterea și succesul îi vin de la trupul lui Hristos Cel curat și izvor al puterii de curăție.

Dacă satana a compromis trupul și sensibilitatea lui umană și suprafața sensibilă a lumii, Hristos a restabilit valoarea lui și a lumii sensibile. El a făcut sufletul purtător de dumnezeire și prin aceasta a restabilit puritatea trupului. El a arătat că răul nu e legat în mod fatal de trup și de lume. El a restabilit în același timp puterea voinței umane de a ține trupul nestăpânit prin sensibilitate de suprafața lumii. Trupul și simțurile lui au devenit în el ceea ce trebuiau să fie, organ de sesizare curată a lumii sensibile; iar aceasta, loc transparent al prezenței lui Dumnezeu.

– De ce ni se spune totuși: Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume?

– Sfântul Iustin Popovici: Pentru că lumea întreagă zace sub puterea celui rău (I Ioan 5, 19), fiindcă s-a amestecat și s-a identificat cu cel rău. Păcatul și-a întins atât de abil mrejele în lumea întreagă, ca într-o rețea – cât mai ascuns cu putință –, încât a ajuns greu, aproape imposibil, să le deosebești și să le distingi. Și prin această rețea și-a strecurat otrava în firea înconjurătoare și-n ființa lumii. Lumea, prin iubirea ei de păcat, s-a identificat atât de mult cu răul, încât „rău” și „lume” au

ajuns sinonime. Iubirea lumii este de fapt iubirea păcatului și a răutății. De aceea Sfântul Ioan Teologul ne scrie: „Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el.” Dar iubirea noastră față de Tatăl poate oare ajunge la măsura iubirii Tatălui către noi? Iubirea aceasta înseamnă să iubești tot ce este dumnezeiesc, tot ce este nemuritor și veșnic, să iubești binele lui Dumnezeu, adevărul lui Dumnezeu, dreptatea Lui, iubirea Lui, înțelepciunea Lui. Aceasta e o altă lume, dumnezeiască, nemuritoare, adevărată, dreaptă, a desăvârșitei înțelepciuni și a veșniciei.

– *Ce vrea să spună Sfântul Ioan Teologul când ne vorbește despre lume?*

– Sfântul Iustin Popovici: O definește în acest chip: Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, [toate acestea] nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Lumea la care se gândește Sfântul Evanghelist Ioan este iubirea păcatului: pofta, pofta trupului, pofta ochilor, trufia vieții; acestea sunt păcatele de căpătâi, instrumentele principale ale păcatului. Din pricina iubirii sale față de păcat, trupul a ajuns lăcaș al păcatului, stăruință în păcat, pepinieră a păcatului. Dar ochii? Sunt ochii nesătui, care au tras în păcat întreg neamul omenesc. Aceștia îl trag cel mai mult spre păcat. Ochii sunt mai înfometați și mai lacomi decât lupii. Dacă omul nu-i înfrânează prin înțelepciune, dacă nu-i înnoiește prin rugă-

ciune, dacă nu-i smerește prin pocăință și dacă nu-i înduioșează prin milostenie, vor pofti nebu-nește toate păcatele, cu atâta pornire, încât vor umple și vor devasta întregul lui suflet. Vai de cel ce-și dă ochii spre păcat ca armă a nedreptății (Romani 6, 13)! Cât despre cel de-al treilea păcat, păcat ce adună în sine toate păcatele lumii, acesta este trufia vieții. Este primul păcat, e păcatul lui satan – izvorul tuturor păcatelor. A fost și va rămâne pentru totdeauna. Putem afirma că trufia este tot păcatul: tot păcatul, în miezul său, se trage din mândrie și se ține prin mândrie. Trufia vieții s-a țesut din nenumărate mici orgolii, dintre cele mai diferite, mari sau mici, trecătoare sau statornice. Să amintim mai întâi pe cele mai importante: slava deșartă (a savanților, a oamenilor de stat, a tuturor celor sus-puși), mândria venită din frumusețe, mândria venită din bogăție, mândria din cauza faptelor bune, mândria din cauza smereniei (chiar așa, din cauza smereniei!), mândria din cauza milosteniilor, mândria venită din succes... Există oare vreo virtute, una singură, pe care mândria să n-o poată prefăce în patimă? Vai, mândria ce se trage din rugăciune preschimbă pe cel ce se roagă în fariseu, iar pe cel ce postește în sinucigaș; astfel că orice păcat este de fapt păcatul mândriei, căci prin mândrie satana a ajuns satana. De n-ar fi fost mândria, n-ar mai fi fost păcatul, nici în lumea îngerească, nici în lumea aceasta omenească. Toate acestea

„nu sunt [nu vin] de la Tatăl”, ci Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu e Cel ce este (vine) de la Tatăl. Dar El e tocmai smerenia întrupată și personalizată în toate desăvârșirile dumnezeiești. Iar în Evanghelia Lui, întâia dintre toate virtuțile este smerenia (v. Matei 5, 3). Da: smerenia este singurul leac împotriva tuturor celorlalte păcate.

Și lumea trece, și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac. Lumea dulceților păcătoase va trece, pentru că păcatul este această putere întunecată, această singură putere care naște moartea în ființa omenească, adică cea care o face muritoare și fără rost. De fapt, prin toate păcatele lui, omul nu face altceva decât să împlinească voia creatorului tuturor păcatelor – diavolul. Voia lui, a diavolului, e aceea care trage pe om către toate cele muritoare, către tot ceea ce se trece. Mai întâi de toate, păcatul distruge și tulbură în om toate cele prin care omul gândește: acesta începe să devină nebun, începe să catalogueze toate lucrurile caduce, ideile și patimile devin divinitățile lui, grija lui de căpătâi, țelul și sensul vieții lui. Aici se află cauza de căpătâi a tuturor idolatriilor omenești – culturale și științifice, filosofice și artistice, politice și religioase.

În fața diavolului stă Dumnezeu-Omul, Cel ce ne arată cum poate omul să stăpânească toate aceste lucruri trecătoare și moarte, cum să ajungă nemuritor și veșnic. Cum? Făcând voia lui Dumnezeu: Cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne

în veac. Dar unde s-a arătat voia lui Dumnezeu? În Dumnezeu-Om Hristos și în Sfânta Lui Evanghelie. Împlinind Evanghelia, omul se umple de nemurire și de viața veșnică, ajunge nestricăcios. Care este omul cu adevărat nemuritor? Doar adevăratul creștin!

– Deci omul nu a fost iremediabil luat în stăpânire de cel rău?

– Părintele Dumitru Stăniloae: Dacă răul ar fi fost legat în mod ființial de trup și de lume, întruparea Fiului lui Dumnezeu nu ar fi avut nici un rost. La fel, dacă omul ar fi fost iremediabil luat în stăpânire de rău. Numai pentru că răul nu a fost legat esențial de om și de lume – și pentru că răul nu s-a produs din inițiativa exclusivă a omului, care nu a fost numai autor al răului, ci și victimă pasivă a lui, protestând prin ceea ce a rămas bun în el în mod neîncetat împotriva răului spre care e ispitit –, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat, având putința să strice chiar prin trup lucrurile diavolului (v. I Ioan 3, 8).

Pe de altă parte, un progres real al nostru și al relațiilor noastre cu semenii nu ne poate aduce decât lupta cu pasiunile, ajutată de harul lui Hristos, Care Se opune oricărei căderi a naturii Sale umane sub robia pasiunilor.

Numai satana vrea să fie stăpânitor, în sensul că vrea să domnească asupra omului, robindu-l. Dumnezeu e Domn și Împărat prin iubi-

re, făcând pe om liber și dându-i puterea să-L iubească, liber de orice patimă. Prin aceasta îi dă omului puterea să biruiască pe stăpânitorul lumii, făcându-se el stăpân. Dumnezeu nu e un despot nici chiar față de lume. Pentru omul liber de satana, lumea devine ambianța libertății lui Dumnezeu și a libertății omului. Omul trebuie să se elibereze de robia lumii (a satanei prin lume), dar nu să o disprețuiască. Ea-l poate face să vadă prin ea pe Dumnezeu și să se întâlnească cu El. Numai satana face lumea să-l stăpânească pe om. Sau numai el stăpânește prin lume peste om. Dumnezeu nu stăpânește prin lume pe om, ci îl face liber în ea. Dumnezeu îl arată pe om superior lumii, stăpân al lumii. Lumea îi devine omului străvezie pentru Dumnezeu, când acesta trăiește relația nemijlocită cu Dumnezeu prin ea. În sensul acesta satana coboară lumea, o face instrumentul lui de stăpânire a omului. El e în ultimă analiză stăpânitorul lumii pentru omul supus lui prin păcat.

– Care este etimologia cuvântului exorcizare?

– Cuvântul exorcizare vine de la grecescul *exorkizein* și a fost preluat de limba română prin intermediul limbii latine, adică *exorcizare*. El are înțelesul de a conjura pe cineva sau de a-l lega prin jurământ.

În *Faptele Apostolilor* găsim acest cuvânt cu o referire specială la practicarea exorcismelor.

Autorul vorbește de exorciști iudei care umblau din loc în loc, încercând să cheme numele lui Iisus peste cei ce aveau duhuri necurate, zicând: *Vă jur pe Iisus pe Care-L propovăduiește Pavel să ieșiți afară* (Fapte 19, 13). Deci prin exorcizare se înțelege conjurarea demonului de către o persoană sfințită pentru a părăsi o ființă sau un lucru posedat de el.

Dar cuvântul „a jura” sau „a conjura” are și înțelesul de a afurisi, a blestema, fiind adoptat cu acest sens mai ales în actele de exorcizare, înțelegându-se acțiunea săvârșită de slujitorii sfintelor altare, arhieriei și preoți, de a alunga diavoli din oamenii posedați sau stăpâniți de duhurile rele, cu ajutorul rugăciunilor și al slujbelor bisericești.

Exorcizarea este o lucrare specific bisericească, alcătuită din rugăciuni și anumite ritualuri: însemnarea cu semnul Sfintei Cruci, binecuvântarea, stropirea cu apă sfințită, săvârșite de preot pentru alungarea duhurilor necurate care au pus stăpânire pe unii oameni, pe elemente naturale sau chiar pe obiecte, aflându-se astfel sub influența diavolului.

– În Sfânta Scriptură găsim indicii referitoare la originea exorcizării?

– Practica exorcizării exista și la poporul evreu. Sfântul Evanghelist Marcu ne spune că Sfântul Apostol Ioan s-a apropiat de Iisus și I-a zis: *Învățătorule, am văzut pe cineva scoțând demoni*

în numele Tău, care nu merge după noi, și l-am oprit, pentru că nu merge după noi. Iar Iisus a zis: Nu-l opriți, că nu e nimeni care, făcând vreo minune în numele Meu, să poată degrabă să Mă vorbească de rău (Marcu 9, 38-39). Despre această categorie de exorciști amintește și Sfântul Evanghelist Luca în Faptele Apostolilor, unde scrie: Și unii dintre iudeii care umblau din loc în loc scoțând demoni, au început ca peste cei ce aveau duhuri rele să cheme numele Domnului Iisus, zicând: Vă jur pe Iisus, pe Care-L propovăduiește Pavel! Iar cei ce făceau aceasta erau cei șapte fii ai lui Scheva, arhieru iudeu. Și răspunzând duhul cel rău, le-a zis: Pe Iisus Îl cunosc, și pe Pavel îl știu, dar voi cine sunteți? Și sărind asupra lor omul în care era duhul cel rău i-a biruit și într-atât i-a copleșit, încât ei au fugit goi și răniți din casa aceea (Fapte 19, 13-16).

Adevărata exorcizare, practică de Biserică, își are originea în activitatea făcătoare de minuni a Mântuitorului nostru Iisus Hristos săvârșită asupra celor stăpâniți de duhurile necurate. Se știe că, până la venirea Sa în lume, întreaga creatură era supusă robiei diavolului, de aceea Mântuitorul a dus o luptă aprigă împotriva lui, alungând duhurile malefice prin exorcizarea oamenilor posedați, vindecând nenumărați demonizați.

Sfintele Evanghelii relatează mai multe cazuri de vindecări sau exorcizări ale demonizaților, săvârșite de Iisus Hristos. Sfinții evangheliști

Marcu și Luca relatează că, aflându-se în sinagoga din Capernaum, se găsea acolo un om cu duh necurat, care striga tare zicând: Ce ai cu noi, Iisus Nazarinene? Ai venit ca să ne pierzi? Te știm cine ești: Sfântul lui Dumnezeu. Iar Iisus l-a certat, zicând: Taci și ieși din el. Și scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas mare, a ieșit din el (Marcu 1, 21-28; Luca 4, 33-37). De asemenea, Sfântul Matei scrie că au adus la Iisus un om mut, având demon. Și fiind scos demonul, mutul a grăit. Iar mulțimile se minunau zicând: Niciodată nu s-a arătat așa în ceva în Israel (Matei 9, 32-33). Același evanghelist mărturisește că „au adus la Iisus pe un demonizat, orb și mut, și l-a vindecat, încât cel orb și mut vedea și vorbea”, iar mulțimea mirându-se, Iisus le-a zis: Eu cu Duhul lui Dumnezeu scot pe demoni; deci iată că a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu (Matei 12, 28).

Uneori intrau într-un om mai multe duhuri necurate, făcând din el o creatură greu de stăpânit. Fiind Iisus în ținutul Gadara, L-a întâmpinat un astfel de om cu duh necurat, care își avea locuința în morminte, și nimeni nu putea să-l lege nici măcar în lanțuri, pentru că de multe ori fiind legat în obezi și în lanțuri, el rupea lanțurile, și obezile le sfărâma, și nimeni nu putea să-l potolească[...] iar Iisus a zis: Ieși duh necurat din omul acesta, și l-a întrebat: Care îți este numele? Și i-a răspuns: Legiune este numele meu, căci suntem mulți[...] Și au venit oamenii să vadă ce s-a întâmplat. Și s-au dus la Iisus, și au văzut

pe cel demonizat șezând jos, îmbrăcat și întreg la minte, el care avusese legiunea de demoni, și s-au înfricoșat. Iar cei care au văzut le-au povestit cum a fost cu demonizatul..., și ei au început să-L roage pe Iisus să Se ducă din hotarele lor. Și intrând El în corabie, cel ce fusese demonizat îl ruga să-l ia cu El. Însă Iisus nu l-a lăsat, ci i-a zis: Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le câte ți-a făcut Domnul și cum te-a miluit. Iar omul s-a dus și a început să vestească în Decapole câte i-a făcut Iisus lui; și toți se minunau (Marcu 5, 2-20).

Activitatea Sa de exorcizare, adică de alungare a duhurilor necurate din oameni, o exprimă foarte limpede Iisus Hristos când Se adresează fariseilor, zicând: Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să-i jefuiască lucrurile, dacă nu va lega întâi pe cel tare și pe urmă să-i prade casa? (Matei 12, 29).

Puterea de exorcizare a dat-o Mântuitorul Iisus și Sfinților Apostoli. În Evanghelia de la Matei scrie că Iisus a chemat la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință (Matei 10, 1).

– **Ce se înțelege prin această putere, primită de la Iisus Hristos de către Sfinții Apostoli, care au desfășurat o bogată activitate, vindecând mulți îndrăciți?**

– **Î.P.S. Bartolomeu Anania:** Prin putere se înțelege nu capacitate sau îndemânare, adică ceva ce se poate învăța, ci autoritatea divină pe care Apostolii urmează s-o exercite.

– **Avem mărturii în Sfânta Scriptură care indică exercitarea autorității divine de către Sfinții Apostoli privind exorcizarea?**

– Sfântul Marcu spune că Apostolii scoteau mulți demoni (Marcu 6, 73), iar întorcându-se din misiunea primită de la Iisus, I-au relatat cu bucurie: Doamne, și demonii ni se supun în numele Tău! Iar El le-a zis: Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri (Luca 10, 17-20).

După cum vedem, Iisus Hristos avea putere desăvârșită asupra duhurilor necurate, fiind Dumnezeu adevărat, scoțându-le din oameni numai cu cuvântul pe care îl rostea. La rândul lor, Sfinții Apostoli alungau duhurile în „numele Său”, adică al lui Iisus. Acest adevăr este expus cu multă claritate în *Faptele Sfinților Apostoli*. În această carte, Sfântul Apostol Luca scrie că, aflându-se cu Sfântul Apostol Pavel în orașul Filipi din sudul Europei, au fost întâmpinați de o servitoare care avea duh pitonicesc și care aducea mult câștig stăpânilor ei, ghicind. Aceasta, ținându-se după Pavel și după noi, striga, zicând: Acești oameni sunt robi ai Dumnezeului celui Preaînalt, care vă vestesc vouă calea mântuirii. Și aceasta o făcea timp de multe zile. Iar Pavel, mâniindu-se și întorcându-se, a zis duhului: în numele lui Iisus Hristos îți poruncesc să ieși din ea. Și în acel ceas a ieșit (Fapte 16, 16-18).

– **Sfinții Părinți și-au însușit această mărturie biblică?**

– Această practică au continuat-o toți slujitorii Bisericii. În secolul al II-lea, Sfântul Iustin Martirul menționează existența exorcismelor, despre care spune că se întemeiază pe „puterea numelui” lui Iisus de care și „demonii tremură, când sunt blestemați cu acest nume”. De asemenea, zice că „orice demon alungat în numele lui Iisus este învins și supus”.

Despre numele lui Iisus și despre puterea sa în acțiunea de exorcizare vorbește și Origen, iar Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă că „față de puterea Celui răstignit fug dracii, chiar dacă aud numai numele Său”. Deci invocarea numelui „Iisus” este un element caracteristic al exorcismelor, și practicarea lor urcă până în vremea Apostolilor.

– *Cine are dreptul să practice exorcizarea?*

– Slujba de exorcizare o săvârșește fiecare episcop sau preot, având această datorie, canonică și legală, prin misiunea pastorală și sfințitoare primită odată cu Sfânta Taină a Hirotoniei. Deci aceasta nu este o practică nouă, introdusă întâmplător în rânduiala vieții creștine de unii slujitori bisericești, ci este o practică moștenită din activitatea Mântuitorului Iisus Hristos și a Sfinților Apostoli, transmisă prin Sfinții Părinți și legiferată de canoane.

În Evangheliile Sfinților Matei și Luca citim că, după coborârea de pe Munte, pe Hristos L-au

înconjurat mulțimile de oameni, iar unul a zis către El: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut, și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepe-nește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut... Și văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil și, căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: Din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-Ți milă de noi. Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede. Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinței mele. Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat, zicându-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: ieși din el, și să nu mai intri în el! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Dar Iisus, apucându-l de mână, l-a ridicat, și el s-a ridicat în picioare. Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Săi L-au întrebat deosebi: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși decât numai cu rugăciune și cu post (Marcu 9, 14-29).

Pe lângă pregătirea preotului și harul dumnezeiesc prin care se efectuează exorcizarea, un rol foarte mare îl are credința celor apropiați persoanei demonizate. Am văzut că Iisus l-a vindecat pe copil datorită credinței tatălui său. La fel s-a petrecut și în părțile Tirului și ale Sido-

nului, unde a fost întâmpinat de o femeie canaaneancă, adică păgână, care striga zicând: *Miluieste-mă, Doamne, Fiul lui David! Fîiica mea este rău chinuită de un demon! Iisus i-a zis: Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel. Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicând: Doamne, ajută-mă! El însă, răspunzând, i-a zis: Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor. Dar ea a zis: Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din firimiturile ce cad de la masa stăpânilor lor. Atunci, răspunzând, Iisus i-a zis: O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești. Și s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela (Matei 15, 21-28). Am văzut că Iisus Hristos practica exorcizarea sau alungarea duhurilor necurate prin cuvântul Său plin de putere dumnezeiască. Sfântul Matei scrie că, făcându-se seară, au adus la El mulți demonizați și a scos duhurile cu cuvântul și pe toți cei bolnavi i-a vindecat (Matei 8, 16); pe duhul necurat, ce intrase în omul din Capernaum, l-a certat, zicând: *Taci și ieși din el. Și scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas mare, a ieșit din el. Și s-au spăimântat toți, încât se întrebau între ei zicând: Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncește, și I se supun (Marcu 7, 25-27). Când a vindecat pe tânărul lunatic, a zis duhului: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el, și să nu mai intri în el! (Marcu 9, 25).**

Uneori Mântuitorul nostru Iisus Hristos Își pune și mâinile peste cei demonizați, cum citim

la Sfântul Evanghelist Luca: *Iisus, punându-și mâinile pe fiecare dintre ei, îi făcea sănătoși. Din mulți ieșeau și demoni (Luca 4, 41). La fel au procedat și Sfinții Apostoli, care au primit această putere vindecătoare.*

Urmașii Sfinților Apostoli acționau tot în numele lui Iisus Hristos. Scriitorul bisericesc Tertulian zice că „*aceste duhuri rele sunt supuse slujitorilor lui Dumnezeu și lui Hristos. Prin atingere sau prin suflare, obligându-le să ne asculte, ele ies din corpurile oamenilor*”. De asemenea, Minucius Felix afirmă că demonii sunt scoși din trupurile oamenilor prin *puterea rugăciunii și a cuvintelor*: „*Conjurați în numele unicului și adevăratului Dumnezeu, ei încep fără voia lor să tremure, și după aceea sau ies imediat, sau dispar cu încetul, în timp ce credința celui suferind crește și harul vindecător devine activ.*”

Despre Sfântul Ambrozie, episcopul Milanului, aflăm că exorciza prin acțiunea mâinii și a rugăciunii, scoțând duhurile rele. Sfântul Grigorie de Nyssa, în *Viața Sfântului Efrem*, vorbește despre „*suflarea asupra celui demonizat*”, iar Sfântul Grigorie de Nazianz scrie despre „*însemnarea lui cu semnul Sfintei Cruci*”.

– *Dar mireanul sau monahul poate să citească exorcisme?*

– Biserica Ortodoxă nu permite ca mireanul sau monahul să se substituie preotului și să îndrăz-

nească să citească molitvele Sfântului Vasile cel Mare sau alte rugăciuni copiate din *Molitvelnic* și preluate în cărțile de rugăciuni unde apare formula: „dezleagă...”, căci numai arhiereul sau preotul, ca slujitor al Altarului, este investit cu Sfânta Taină a Preoției. Credinciosul mirean sau monahul are destule arme ca să se apere de diavol: Sfânta Cruce, smerenia, rugăciunea (psalmii lui David), postul, apa sfințită, spovedania, împărtășania, precum și tot harul Bisericii primit prin intermediul Sfințelor Taine.

– Un exemplu concret este citirea de către mirean a unei versiuni a Acatistului Sfântului Ciprian care are atașată la sfârșit o rugăciune preluată dintr-un Molitvelnic mai vechi și care cuprinde formula: „Așa, Doamne, Stăpâne a toate, auzi-mă pe mine, nevrednicul slujitorul Tău (arhiereu sau preot – n.n.) și dezleagă...” (Cf. Rugăciunii Sfântului Sfințitului Mucenic Ciprian, de dezlegare de fărmece, vrăji și a tot felul de lucrări satanice). Deci se înțelege că aceasta se adresează harului preoției, nu faptelor creștinului. Am întâlnit o familie care citea acest acatist și în momentul în care ajungeau la rugăciunea respectivă și pronunțau cuvintele: „dezleagă...” (această formulă se repetă de patru ori în cuprinsul acestei rugăciuni – n.n.) le săreau scântei din ochi, ceea ce de fapt confirmă cele subliniate mai sus.

– **P.S. Ioan Mihălțan:** Am fost și sunt convins despre ce spune Antonie Plămădeală în cartea

Tradiție și libertate, că omul se îndreptează aritmetic, dar pretențiile îi cresc geometric. Doar ce-a plinit ceva din poruncile sfinte, că vine cu pretenții, ca să-și impună punctul său de vedere, de multe ori peste preot și peste Biserică, uitând că este numai un om.

– **Care sunt exorcismele cel mai des folosite în Biserică?**

– Pe temeiul puterii date de Iisus Hristos Sfinților Apostoli, Biserica a alcătuit rugăciunile numite exorcisme, din Rânduiala facerii catehumenatului, care se citesc înaintea Botezului¹. Preotul, în activitatea sa pastorală, oficiază exorcizarea ori de câte ori săvârșește această Sfântă Taină. Se știe că, înaintea săvârșirii Sfântului Botez, există o rânduială specială, alcătuită dintr-o serie de gesturi și rugăciuni pe care le săvârșește preotul asupra celui ce se pregătește pentru a fi botezat. Acesta este adus în fața ușilor bisericii, preotul îl descinge de brâu și-l dezbracă de haine, îl întoarce cu fața spre răsărit, fiind numai în cămașă și desculț. Apoi, preotul suflă de trei ori, în chipul crucii, pe fața lui, însemnându-l de trei ori la frunte, la gură și la piept, zicând la fiecare închinare: „Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit”, apoi, punând mâna pe capul lui, rostește

¹ Cel mai vechi *Euchologion* bizantin: Barberini graecus 336; Diacon Ioan I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei*, Editura Deisis, Sibiu, 2008, pp. 950-953.

o rugăciune adresată lui Dumnezeu închinat în Treime, zicând: „În numele Tău, Doamne, Dumnezeu adevărului, și al Unuia-Născut Fiului Tău și al Duhului Celui Sfânt, pun mâna mea pe robul Tău acesta”, rugându-L să „depărteze de la dânsul deșertăciunea cea veche și să-l umple pe el de credința cea întru Tine”.

După această chemare a lui Dumnezeu urmează trei rugăciuni, cunoscute sub numele de exorcisme. Ele au caracter evident de îndepărtare a diavolului. Prima începe prin cuvintele: „Să te certe pe tine, diavole, Domnul, Cel ce a venit în lume și S-a sălășluit între oameni ca să surpe tirania ta... Ieși și te depărtează de la cel însemnat, noul ostaș al lui Hristos, Dumnezeuul nostru.”

În a doua rugăciune zice: „Dumnezeul cel sfânt, cel înfricoșat și slăvit, Cel ce este în toate lucrurile și în tăria Sa neajuns și nepătruns, Cel ce mai înainte ți-a pregătit ție, diavole, pedeapsa muncii de veci, prin noi nevrednicii robii Lui îți poruncește ție și la toată puterea cea împreună cu tine lucrătoare să te depărtezi de la noul însemnat cu numele Domnului nostru Iisus Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu.”

În a treia: „Doamne, caută spre robul Tău acesta, cearcă-l, cercetează-l și depărtează de la dânsul toată lucrarea diavolului.”

Ulterior, Sfinții Părinți au alcătuit alte rugăciuni sau molitve, dintre care cele mai cunoscute sunt *Molitvele Sfântului Vasile cel Mare*. Caracterul

lor exorcizant rezultă din numeroasele formule care intervin pentru alungarea duhurilor necurate. Este suficient să amintim invocarea adresată lui Dumnezeu, zicând că „blestemul acesta ce se face în numele Tău cel înfricoșător să fie spre îngrozirea acestui povățuitor al vicleniei și a tuturor taberelor lui”, urmând apoi o serie de invocări, fiecare începând cu expresia „te blestem pe tine, duh necurat”.

Molitvele Sfântului Vasile cel Mare au un puternic efect vindecător dacă sunt citite cu credință și potrivit rânduiei bisericești.

Am văzut din activitatea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, continuată de Sfinții Apostoli și mărturisită de Sfinții Părinți ai Bisericii, că, prin săvârșirea exorcismelor, oamenii se eliberează de duhurile necurate.

Despre efectele exorcizării citim la Sfântul Chiril, Patriarhul Ierusalimului. El descrie acțiunea exorcismelor în sufletul omului și folosul pe care îl aduc, scriind: „Și dacă ți se suflă peste față și dacă ești exorcizat, acestea sunt spre mulțumirea ta. Gândește-te că aurul în stare brută și nelucrat este amestecat cu diferite materii, cu aramă, cositor, fier și plumb. Noi căutăm să avem numai aur; iar aurul nu poate fi curățit de materiile străine decât cu foc. Tot astfel, fără exorcisme nu poate fi curățit sufletul. Exorcismele sunt dumnezeiești, căci sunt adunate din dumnezeieștile Scripturi.” În urma acestor rugă-

ciuni, gesturi și ritualuri săvârșite de preot, cel pregătit pentru primirea Tainei Sfântului Botez este eliberat de sub stăpânirea diavolului. Acest adevăr se constată și din faptul că, dacă unii preoți, fie din neștiință, fie din grabă, nu citească această parte pregătitoare a Botezului, copiii nou botezați plâng, sunt neliniștiți, tulburați, fricoși. Din experiență s-a observat că acei copii mici, care plâng anormal, îndată se liniștesc când preotul le citește exorcismele. Deci, efectiv, diavolul părăsește pe cel pregătit pentru Sfântul Botez.

– *Oamenii moderni nu concep că omul poate fi posedat de diavol. Chiar un moderator (se pare că ar fi cleric) al unui post local de televiziune afirmă astfel de teorii!*

– *Pr. Prof. Alexander Schmemmann:* Omul modern, chiar dacă este creștin, este în general foarte surprins să afle că Taina Botezului este precedată de cuvinte adresate diavolului. Diavolul este, într-adevăr, absent în concepția modernă referitoare la religie: pentru omul de azi, el aparține panopliei superstiției medievale și ține de o mentalitate primitivă; numeroși sunt cei care, printre ei fiind și preoți, propun a se renunța pur și simplu la exorcisme, fiind considerate ca ceva deplasat în perspectiva religiei noastre luminate și moderne. Cât privește pe nonortodocși, ei merg mai departe: ei vorbesc de necesitatea „demitologizării” Noului Testament însuși,

degajarea lui de o concepție perimată asupra lucrurilor – între care demonologia este una din expresiile esențiale –, concepție care ar masca mesajul autentic și veșnic.

Biserica a afirmat întotdeauna dimensiunea demonică, a cunoscut totdeauna, pentru a vorbi mai simplu, pe diavol. Dacă această cunoaștere directă n-a fost sistematizată într-o doctrină clar definită, este pentru că e greu, dacă nu chiar imposibil, să definești în mod rațional iraționalul. Or, elementul demoniac și, mai general, răul constituie tocmai realitatea iraționalului. Anumiți teologi și filosofi, străduindu-se a explica și deci a raționaliza existența și cunoașterea răului, l-au definit ca pe o absență: lipsa bineului. Ei l-au comparat, spre exemplu, cu întunericul, care nu e nimic altceva decât absența luminii și care se împrășteie când apare lumina. Această teorie a fost adoptată apoi de către deiștii și de către umaniștii de toate nuanțele, și astăzi încă mai face parte integrantă din concepția noastră modernă despre lume, în cadrul căreia se consideră că remediul împotriva răului este instrucția, înțeleasă ca iluminare a spiritului.

Dar nu aceasta este ideea despre rău pe care ne-o dă Biblia și care reiese din experiența Bisericii; aici răul nu este, desigur, o simplă absență. Dimpotrivă, este o prezență: prezența unui lucru întunecos, irațional, dar foarte real, chiar dacă originea acestei prezențe nu este clară, nici ușor

de înțeles. Astfel, ura nu este doar absența iubirii; este prezența unei puteri întunecoase care poate fi extrem de activă, inteligentă și creatoare. Ea nu este nicicum rezultatul ignoranței. Noi putem cunoaște și urî. Cu cât unii oameni L-au cunoscut mai mult pe Hristos, au văzut lumina Lui și bunătatea Lui, cu atât mai tare L-au urât. Această experiență a răului ca putere irațională, ca forță ce pune stăpânire pe noi și dirijează faptele noastre, a constituit întotdeauna experiența Bisericii și, de asemenea, a tuturor celor ce caută, oricât de anemic, să se îmbunătățească, de a nu se lăsa pradă pornirilor firești contradictorii, și doresc să ajungă la o viață duhovnicească mai aleasă. Prima noastră afirmație este deci că există într-adevăr o realitate diabolică: puterea malefică a întunerului, și nu o simplă absență a binelui. Dar trebuie să mergem mai departe: așa cum nu poate exista iubire fără o persoană care să iubească, nu poate exista ură fără o persoană care să urască. Și dacă taina ultimă a binelui rezidă într-o persoană, taina ultimă a răului trebuie să se afle tot într-o persoană. În spatele prezenței sumbre și iraționale a răului trebuie să existe o lume de ființe personale care au optat să-L urască pe Dumnezeu, Lumina, și să-I fie potrivnice. Cine sunt aceste persoane? Când, cum și pentru ce au ales să fie împotriva lui Dumnezeu? La aceste întrebări Biserica nu dă nici un răspuns precis. Cu cât realitatea e mai adâncă, cu atât ea se pretează la

formule și definiții. Astfel, răspunsul este acoperit de simboluri și imagini care lasă să se înțeleagă că a existat la origini, în lumea duhurilor creată de Dumnezeu, o revoltă condusă de îngeri, într-o pornire de mândrie. Originea răului ar fi deci nu ignoranța și imperfecțiunea, ci, dimpotrivă, cunoașterea și un grad de perfecțiune care făcea posibilă ispita mândriei. Oricine ar fi diavolul, este una din cele dintâi și dintre cele mai alese creaturi ale lui Dumnezeu. El este, ca să spunem așa, destul de perfect, destul de inteligent, destul de puternic și chiar destul de divin pentru a cunoaște pe Dumnezeu și a nu I se supune, pentru a cunoaște pe Dumnezeu și totuși să aleagă a-I fi împotriva, de a dori să fie liber de Dumnezeu. Și cum această libertate este imposibilă în iubirea și în lumina care duc totdeauna la Dumnezeu și îndeamnă a se dăruia în mod liber Lui, libertatea demonică nu se împlinește decât în negație, în ură și în revoltă. Acestea sunt, desigur, sărmane cuvinte, aproape total neadecvate pentru taina terifiantă pe care ele încearcă a o traduce. Căci noi nu știm nimic despre această catastrofă inițială ce s-a produs în lumea spirituală – despre această ură împotriva lui Dumnezeu, stârnită de mândrie, și despre apariția straniei realități a răului care nu a fost nici voit, nici creat de Dumnezeu. Sau, mai degrabă, noi cunoaștem această realitate prin propria noastră experiență, experiența noastră a răului.

Aceasta este totdeauna, în fapt, cea a căderii; ceva prețios în noi este deturnat de la rostul lui firesc, trădează propria-i natură. De unde caracterul antinatural al acestei căderi, care devine totuși un element integrant și natural în ființa noastră. Și când contemplăm răul în noi înșine și în lume, cât de deșarte și superficiale ne apar toate exercițiile, zise raționale, toate reducerile răului la teorii bine construite și raționale! Dacă noi învățăm ceva din experiența spirituală, este aceea că răul nu poate fi explicat, dar că el trebuie înfruntat și combătut. Exact așa a acționat și Dumnezeu împotriva răului. El nu l-a explicat. El L-a trimis pe Fiul Său unic pentru a fi răstignit de către forțele răului, pentru ca acestea să fie distruse prin iubirea Sa, prin credința și prin ascultarea Sa. Aceasta este deci calea pe care trebuie să o urmăm și noi. Pe această cale noi îl întâlnim inevitabil pe diavol chiar în momentul în care am luat hotărârea de a-L urma pe Hristos.

Înainte de Taina Botezului, care este un act de eliberare și de biruință, exorcismele vin primele, pentru că în drumul nostru spre izvoarele baptismale ne vom ciocni inevitabil cu această sumbră și puternică entitate care ne barează calea. Aceasta trebuie îndepărtată, alungată, pentru ca noi să putem înainta. Atunci când mâna preotului atinge capul copilului lui Dumnezeu și face peste el semnul lui Hristos, diavolul este acolo, căutând să apere ce a răpit lui Dumnezeu și vrea

să-l păstreze în puterea lui. Noi nu-l vedem, dar Biserica știe că el este prezent. Noi nu vedem, poate, în toată ceremonia Botezului decât o plăcută sărbătoare de familie, dar Biserica știe că o bătălie aprigă stă pe punctul de a se încleșta, a cărei miză nu este o simplă părere, ci însăși viața veșnică. Fiindcă, vrem sau nu vrem, o știm sau nu, noi toți suntem angajați într-o luptă spirituală. Desigur, o biruință decisivă a fost raportată de Dumnezeu, dar diavolul nu s-a dat încă învins. Dimpotrivă, Scriptura spune că atunci când el a fost rănit de moarte și înfrângerea lui a devenit inevitabilă, el angajează ultimul atac, cel mai atroce. El nu poate nimic împotriva lui Hristos, dar poate împotriva noastră. Exorcismele sunt astfel începutul luptei care reprezintă prima dimensiune și cea mai importantă în viața creștină.

Noi vorbim diavolului! Tocmai în aceasta se manifestă credința creștină, conform căreia cuvântul este putere, mai ales putere. În concepția desacralizată și secularizată a omului modern, cuvântul, ca toate celelalte, a fost devalorizat, redus doar la semnificația lui rațională. În revelația biblică, dimpotrivă, cuvântul este totdeauna putere și viață. Dumnezeu a creat lumea prin Cuvânt. Cuvântul este putere creatoare și, de asemenea, putere distructivă, căci el comunică nu numai idei și concepte, ci mai ales realități spirituale, pozitive, ca și negative. În accepția

secularizată a cuvântului, nu numai că este inutil, dar este chiar ridicol să vorbești diavolului, căci nu este nicidecum posibil dialogul rațional cu însăși sursa iraționalului. Dar exorcismele nu sunt o explicație, nici un discurs destinat probării unei entități care urăște, minte și distruge. Ele sunt, cum scrie Sfântul Ioan Hrisostom, „invocări înfricoșătoare și minunate”.

Exorcismul este, într-adevăr, un poem în accepțiunea cea mai adâncă a termenului care, în greacă, înseamnă creație. El exprimă în mod perfect o realitate și o împlinește; el face posibil ceea ce anunță; el redă cuvintelor energia divină din care purced. Și exorcismul realizează toate acestea pentru că este rostit în numele lui Hristos; el este cu adevărat plin de puterea Lui, Care a asumat viața umană, a făcut al Său cuvântul omenesc, a distrus deja în inima ei puterea satanică.

– Eliberarea din puterea satanică este începutul restaurării omului. Dar împlinirea ei este Împărăția cerească, unde omul a fost primit de Hristos, în așa fel că înălțarea la cer, comuniunea cu Dumnezeu și îndumnezeirea au devenit cu adevărat vocația și destinul ultim al omului.

Atunci când îl exorcizează pe catehumen, preotul, conform indicațiilor de la capitolul respectiv, „suflă de trei ori peste gura, fruntea și pieptul” celui ce se botează. Respirația este funcția biologică esențială care ne păstrează în viață, funcție care, pe de altă parte, ne face total depen-

denți de lume. Or, lumea este teribil marcată de rău și de moarte.

În concepția creștină inițială, nu exista loc pentru dihotomia modernă a spiritului și a materialului, omul era alcătuit în totalitatea sa, în unitatea și interdependența sa organică dintre spiritual și fizic. Lumea întreagă este suferindă, încât actul eliberării nu este numai spiritual, ci în mod egal fizic: înseamnă purificarea chiar și a aerului pe care-l respirăm și care, în actul exorcismului, redevine pur și dar al lui Dumnezeu, este viața restabilită în dependența ei de Dumnezeu, ca dar pe care Dumnezeu l-a făcut omului la început.

În epoca în care a fost stabilit ritualul acesta, semnificația lui era evidentă atât pentru catehumen, cât și pentru întreaga comunitate creștină. Ei trăiau într-o lume păgână, a cărei existență era impregnată de pompa diaboli, adică de închinarea la idoli, de participarea la cultul împăratului, de adorarea puterii etc. Nu numai că cel ce se boteza știa foarte bine la ce anume renunță, dar era deplin conștient de calea cea strâmtă, de viața grea, cu adevărat neconformă și radical diferită de cea din jurul lui – viață spre care-l ducea renunțarea la satana.

Când lumea toată a devenit creștină, identificându-se cu credința creștină, și a adoptat cultul creștin, semnificația acestei lepădări (de satana) a început să se piardă, fiind pe punctul de a fi considerată un ritual arhaic și anacronic, curiozi-

tate care nu trebuie să fie luată în serios. Creștinii s-au obișnuit definitiv cu ideea că creștinismul este parte integrantă a lumii și că Biserica nu este decât o expresie religioasă a valorilor terestre. Noțiunea de tensiune sau de conflict între credința creștină și lumea exterioară s-a estompat în conștiința creștină modernă. Astăzi încă, în ciuda prăbușirii evidente a atâtor lumi, imperii, popoare și state, așa-zis creștine, nenumărați creștini sunt încredințați că nu există nimic fundamental negativ în lumea noastră și că este perfect posibil să accepte modul ei de viață, valorile și prioritățile ei, împlinind concomitent și datoriile religioase ale creștinului. Mai mult, Biserica și creștinismul sunt considerate mai degrabă mijloace care trebuie să ajute la realizarea unei vieți prospere și fericite în această lume, ca un fel de terapie spirituală ce permite să fie rezolvate toate tensiunile și conflictele și care aduce acel echilibru interior ce garantează succesul, stabilitatea și fericirea. Chiar ideea că creștinul trebuie să renunțe la anumite lucruri, și acestea nu sunt doar acte imorale și vinovate, ci o întreagă viziune asupra vieții, un ansamblu de priorități, o atitudine fundamentală în raport cu lumea, și că viața creștină este totdeauna o cale strâmtă și o luptă – toate acestea au fost practic abandonate și nu mai figurează în centrul mentalității creștine de azi.

Cumplitul adevăr este că o majoritate copleșitoare creștină pur și simplu nu mai sesizează

prezența și acțiunea satanei în lume și nu mai simte nevoia de a renunța la lucrurile și la slujirea lui. Ei nu mai discern evidenta idolatrie care impregnează ideile și valorile în care oamenii trăiesc azi și care determină, orientează viața lor mult mai mult decât idolatria tangibilă a păgânismului de altădată. Ei rămân orbi la faptul că acțiunea satanei constă esențialmente în a falsifica și a contraface, a deturna de la semnificația lor reală însăși valorile pozitive, a face ca albul să pară negru și invers, a practica jocul subtil și pervers al minciunii și confuziei. Ei nu văd că noțiuni apriori pozitive și chiar creștine ca cele de libertate, eliberare, dragoste, fericire, propășire, deplină realizare a posibilităților fiecăruia, noțiuni care sunt cu adevărat la baza conștiinței omului și a societății moderne, motivația și ideologia acestei societăți, toate acestea pot fi deturnate de la sensul lor real și să devină vehicule ale demoniacului. Or, însăși esența a tot ceea ce este demoniac o constituie mândria: *pompa diaboli*. Adevărul, în ceea ce-l privește pe omul modern, fie că este un conformist respectuos față de lege, ori un virulent contestatar, este că cel mai adesea el este amenințat fie de mândrie, fie de reversul mândriei – deznădejdea. Astfel, a te lepăda de satana nu înseamnă doar a respinge o ființă mitologică în a cărei existență nici nu se mai crede. Înseamnă a respinge toată această concepție despre lume, plină de suficiență și de deznădej-

de. Desigur, satana nu va uita această respingere, această sfidare, această lepădare. „Suflă și-l scui-pă pe satana!” Războiul este declarat. Începe o luptă a cărei miză reală este viața veșnică. Creștinismul acesta este! Și acesta este sensul ultim al opțiunii noastre.

Sfântul Chiril al Ierusalimului scrie: „Când vă lepădați de satana rupând definitiv orice contact cu el, rupând vechiul zapis infernal, se deschide în fața voastră Raiul lui Dumnezeu, Raiul care a fost așezat de Dumnezeu la Răsărit și din care primul nostru părinte a fost alungat pentru păcatul său. Simbolul este semicercul întoarcerii de la vest la est – locul luminii.”

* * *

Tot aici este necesar a aminti despre deochi, care este definit de Cuviosul Paisie Aghioritul în felul următor: „Invidia, atunci când are și răutate, poate pricinui rele. Acesta este deochiul. E o lucrare diavolească.”

Pentru această problemă, care uneori se întâlnește și la prunci (au neliniște, somn agitat, plâng fără întrerupere), se va solicita preotului să citească din Molitvelnic rugăciunea pentru dureri de cap (deochi), iar părinții copilului vor citi cu atenție această antologie spre luare-aminte și spre eliminarea cauzelor care au făcut loc acestui duh necurat să se atingă de copil.

– *Cum se explică anumite pasaje din rugăciunea pentru cei ce sunt bolnavi de năjit¹ („din ochi, din inimă, din ficat...”)?*

– *Părintele Arsenie Papacioc:* Dumnezeu îngăduie uneori satanei să se folosească (să se ataseze) de firea omenească, doar, doar s-ar smeri respectivul! Dacă cineva e chinuit mult de sărăcie și de boală și nu se smerește, se chinuiește fără folos.

Se știe, de asemenea, că nimeni nu are voie să boteze a doua oară pe cei botezați în numele Sfintei Treimi și după rânduiala Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos, căci zice marele Apostol Pavel: un Domn, o credință, un botez (Efeseni 4, 5); Cf. Canonul 47 Apostolic.

– *Unii dintre creștini recurg la alt subterfugiu pentru a se eschiva de la spovedanie, și anume solicită preotului doar rugăciunea de dezlegare de blestem din Molitvelnic, care este valabilă, dar fără spovedanie este insuficientă. Procedul este practicat îndeosebi de etnia romilor. Ce se înțelege prin cuvântul „blestem”?*

– *Sfântul Ioan Iacob Hozevitul:* Am scris mai înainte cât de urât este înaintea lui Dumnezeu obiceiul de a blestema, mai ales când se face pentru niște lucruri de nimic și fără nici o căință. Pentru că sunt unii care socotesc blestemul

¹ Durere nevralgică.

obișnuit ca o hulă împotriva Duhului Sfânt, eu voi căuta, după putere, să lămuresc ce înseamnă blestemul.

Deși mulți dintre dascăli spun că blestemul se înrudește cu hula, aceasta nu înseamnă că orice blestem este hulire împotriva Sfântului Duh.

Adevărat este că atât blestemul, cât și hulele odrăslesc din rădăcina mâniei, deci din aceeași rădăcină. Pentru aceasta, blestemul și hula stau pe același cântar și amândouă poartă venin de moarte, după cum și maica lor, patima mâniei, are locul de cinste între cele șapte păcate de moarte. Cine se obișnuiește să blesteme, ușor alunecă și în hulă. Blestemul este un cuvânt potrivit blagosloveniei. Și după cum blagoslovenia arată o dorință spre bine și spre mântuire, tot așa blestemul arată o dorință spre paguba cuiva și spre pierzare.

Am putea zice că și blestemul este o rugăciune, însă nu spre folosul omului, ci spre paguba lui. De aceea legea creștină oprește întrebuintarea blestemului. El poate să fie folosit numai de păstorii duhovnicești, ca o legătură pentru duhurile cele necurate sau ca o pedeapsă pentru cei nepocăiți, care fac sminteală poporului.

Cei care blestemă la orice supărare dau dovadă că nu au mințea sănătoasă ori n-au credință curată. Blestemele cele nesocotite sunt ca niște picături de otravă, care izvorăsc din inima celui mânios și mai ales din inima necredinciosului.

De obicei, blestemele sunt rodul mâniei și semne de pricopseală a celor pătimiși. Ca să ne încredințăm cât de mult urăște Domnul blestemul, voi aminti un paragraf din Sfânta Evanghelie.

Înainte de Sfintele Patimi, mergând cu Sfinții Apostoli spre Ierusalim, Domnul a trimis pe câțiva dintre ucenici mai înainte într-un sat de-al samarinenilor să vestească despre venirea Lui. Însă necredincioșii samarineni n-au voit să-L primească pe Domnul. Pentru aceasta Apostolii Iacob și Ioan s-au tulburat și au zis către Domnul: *Vrei, Doamne, să zicem să se pogoare foc din cer precum a făcut și Ilie? Domnul însă i-a mustrat pentru socoteala lor, zicând: Nu știți ai cărui sunteți voi, căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă, ci să mântuiască sufletele oamenilor, și au trecut în alt sat.*

După cum se vede, Sfinții Apostoli Iacob și Ioan s-au mâniat împotriva samarinenilor, care nu voiau să-L primească pe Domnul, și pentru asta voiau să-i pedepsească. Deci au cerut voie de la Domnul să rostească un fel de blestem, adică să-i ardă focul pe necredincioși. Domnul însă i-a mustrat, căci nu voia să cheme pe nimeni la credință cu sila și nici nu voia să facă război asupra cuiva. Căci El a venit pentru iertarea oamenilor, iar nu pentru pedeapsă. Cum ar fi putut îngădui Domnul blestemul, când El învăța pe toți, zicând: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și vă rugați pentru cei ce vă nedreptățesc și

vă prigonesc ca să fiți fiii Tatălui vostru care este în ceruri (Matei 5, 44-45)?

Vedeți cum i-a oprit Domnul pe Sfinții Apostoli de a rosti vreun cuvânt greu, deși ei cereau aceasta din râvna cea mare pentru credință și din dragostea lor către Dascălul și Stăpânul lor?

Acum gândiți-vă cât de vinovați sunt cei care uneltesc blestemul pentru orice nimic. Mulți folosesc cuvintele: „arde-l-ar focul” sau „mânca-l-ar moartea” ca și cum ar zice: „bună ziua”. Obişnuința îi face să nu se mai sfiască de greutatea blestemului.

Dar vă rog, pe cei care aveți obiceiul de a blestema, să deschideți Psaltirea la Psalmul 108, stihurile 16-18 și 27. Iată cum îl împodobește Sfântul Proroc David pe cel care blestemă, căci zice: *Și au iubit blestemul și-i va veni lui, și nu a voit blagoslovenia și se va depărta de la dânsul! Și s-a îmbrăcat cu blestemul ca și cu o haină și a intrat ca apa în mâțele lui și ca untuldelemn în oasele lui.* Iar mai departe zice: *Blestema-vor ei și tu vei binecuvânta!* Pentru aceasta și Sfântul Apostol Pavel ne poruncește tuturor creștinilor, zicând: „Binecuvântați și nu blestemați!”, căci: *Cei care binecuvântează vor moșteni pământul, iar cei care blestemă vor pieri!* (Psalmi 36, 22).

Sunt unii care rostesc cuvinte de blestem și de afurisenie în chip de glumă, pentru a face haz.

Desigur că aceste blesteme nu se lipsesc de nimeni, însă cei care fac aceasta nu rămân fără de păcat, mai cu seamă dacă sunt clerici.

Mi-a povestit un ieromonah că în vremea când era egumen la Sfântul Spiridon, în Ierusalim, mereu venea la dânsul o arăboaică și se ruga să-i citească o molitvă pentru pruncul ei, care avea duh necurat. Egumenul nu voia cu nici un chip, căci femeia era turcoaică. Dar ea avea evlavie la Sfântul Spiridon și la rugăciunea egumenului.

Într-o zi, când egumenul nostru era foc de supărat, a venit iarăși femeia cu pruncul bolnav, rugându-l ca de obicei. Atunci evlaviosul părinte a rostit o înjurătură grecească, lungă și răspicată. Biata femeie a luat înjurătura lui drept molitvă și s-a bucurat, rugându-l să facă și semnul crucii asupra bolnavului. Egumenul s-a mâniat și mai tare și, făcând mai mult în batjocură semnul crucii, a rostit totodată și un puișor de blestem asupra copilului, zicându-i în grecește: „Să piei de aici, arătare, să nu te mai văd!” Sărmana femeie, neștiind ce a zis el, i-a mulțumit cu lacrimi în ochi și s-a dus acasă, cu deplină nădejde că se face bine copilul pentru rugăciunea egumenului. Și, într-adevăr, din ziua aceea pruncul s-a făcut sănătos, iar femeia venea adeseori la biserică cu daruri și povestea la toți minunea care s-a făcut prin blagoslovenia cuviosului egumen. S-a speriat și el singur de puterea credinței, dar neavând curajul să mărturisească ce fel de rugăciune a făcut, s-a lipit de el duhul cel rău care-l necăjea pe copil, și până în ziua de azi îl tulbură, după cum singur mărturisește.

Din pilda aceasta putem înțelege că blestemul cel nesocotit, adică nedrept, sau rostit în bațocură, se întoarce la cel care îl rostește, iar persoana blestemată, dacă este nevinovată, nu se alege cu blestem, ci, dimpotrivă, primește după credință și blagoslovenie.

Un lucru însă trebuie știut: că de la cel care are obiceiul blestemului se depărtează blagoslovenia, după cum zice Sfântul Proroc David, și nici odată nu se pricopsește, căci blestemul nu este altceva decât izgonirea darului.

Drept dovadă că blestemul cel rostit pe nedrept nu se lipește de nimeni, ci se întoarce de unde a ieșit, vă amintesc o întâmplare minunată, care a avut loc în țara noastră, pe vremea când era domnitor Cuza Vodă, iar la Episcopia de Râmnic păstorea Sfântul Episcop Calinic.

Într-o duminică Sfântul Ierarh Calinic mergea cu trăsura de la Vâlcea spre Mănăstirea Frăsinei. Era pe la sfârșitul lui aprilie, când se terminase cu aratul și semănăturile începeau să înverzească. Însă mare i-a fost mirarea sfântului episcop când a văzut pe un om arând în ziua de duminică. Din râvna lui cea mare pentru lege, episcopul s-a tulburat cu duhul și a zis în gândul lui: *Blestemat să fie cel care necinstește ziua Domnului!*, cum zice la Sfânta Scriptură. În clipa când a cugetat sfântul acestea, un diacon, care era cu el în trăsura, a văzut cum a ieșit o limbă de foc din gura Preasfințitului. Și, privind cu mirare, a observat

că limba cea cu foc a zburat asupra omului care lucra pe ogor, l-a înconjurat de trei ori și pe urmă s-a întors iarăși în gura Sfântului Calinic.

Diaconul n-a îndrăznit să spună chiar atunci cele văzute, ci mai târziu, când au ajuns la mănăstire. Auzind sfântul despre vedenia diaconului, a înțeles îndată că aceasta s-a făcut pentru cugetarea lui. Cuvintele pe care le-a rostit în mintea lui au fost ca o legătură pentru creștinul care lucra în zi de sărbătoare. Dar pentru că limba de foc nu s-a oprit la țaran, ci s-a întors înapoi, pentru aceasta sfântul a socotit că omul este nevinovat. Deci a trimis imediat o slugă ca să cheme la mănăstire pe țaran, căci nu era departe ogorul lui. Țăranul a venit cu multă frică și, căzând la picioarele episcopului, se ruga să-l ierte. Atunci sfântul episcop l-a întrebat ce nevoie mare l-a silit ca să lucreze duminica.

Bietul creștin a mărturisit cu lacrimi că n-a făcut aceasta din defăimare sau din necredință, ci din multa lui strâmtoare și sărăcie. Căci zicea el: „Cât a fost vreme de arat, nimeni nu s-a îndurat să-mi dea plugul cu boi ca să-mi ar și eu ogorul meu. Abia astăzi, când toți sătenii au terminat treaba și dobitoacele sunt slobode, am putut găsi și eu un plug cu o pereche de boi, fără plată, la un vecin, și pentru asta am ieșit la treabă, căci trecea vremea aratului și am casă grea, neavând cu ce plăti lucrul.” Acestea le zicea bietul țaran cu lacrimi de umilință și se vedea că avea frica lui Dumnezeu în inimă și multă căință.

Din povestirea lui a cunoscut Sfântul Calinic că Dumnezeu, pentru multa lui sărăcie, nu i-a socotit păcatul și pentru aceasta nici blestemul nu s-a lipit de el, ci s-a întors înapoi, ca o pasăre care nu află adăpost.

Deci i-a citit omului o molitvă de dezlegare și, dându-i un ajutor, l-a slobozit cu pace. Însă din ziua aceea se păzea Sfântul Ierarh Calinic de a rosti sau de a cugeta vreun cuvânt de legătură. El sfătuia pe toți clericii săi să fie și ei cu pază despre aceasta. Iar dacă vreunul ar fi rostit cuvinte grele asupra cuiva, atunci el singur, adică preotul, să aibă grijă să-l dezlege cât este în viață. Căci, zicea sfântul, la ziua judecății, din mâna lui se va cere sufletul celui care a fost legat, dacă legătura a fost pe nedrept.

Din întâmplarea aceasta se poate vedea cât de mare putere au cuvintele persoanelor sfințite, când sunt rostite din râvnă pentru Dumnezeu și pentru Sfânta Credință. Dacă Sfântul Calinic a gândit numai la greutatea osândeii pentru cei care defăimau ziua Domnului și îndată s-a văzut pară de foc ieșind din gura lui, să ne gândim deci cu cât mai greu cad cuvintele celor sfințiți când sunt rostite asupra celor vinovați. Este și mai greu când se întâmplă chiar în vremea slujbei.

De asemenea, se blestemă singuri și cei care fac nedreptate, precum și cei care iubesc răzbunarea și nu lasă nici un dram nerăsplătit față de cei care îi nedreptătesc ori îi necăjesc. Aceștia,

când citesc Psaltirea, se leagă singuri prin cuvintele prorocii care glăsuiesc: Doamne, Dumnezeul meu, de am făcut aceasta, de este nedreptate în mâinile mele, de am răsplătit rele celor ce-mi răsplătesc mie (adică celor ce mă asupresc), să prigonească dar vrăjmasul sufletul meu și să-l prindă. Să calce în pământ viața mea și slava mea în țărână s-o așeze! (Psalmi 7, 3-6).

– **Cuviosul Paisie Aghioritul:** Mare lucru este ca omul să aibă binecuvântarea lui Dumnezeu. Tot ceea ce are binecuvântare stă în picioare. Iar tot ceea ce nu are binecuvântare nu stă în picioare. Nedreptatea este mare păcat. Toate păcatele au circumstanțe atenuante, doar nedreptatea nu are, ci atrage urgia lui Dumnezeu. Înfricoșător lucru! De pildă, se adună avere cu nedreptate, oamenii trăiesc câțiva ani ca boierii, dar după aceea toate pe care le-au adunat le dau la doctori. Rar, la foarte puțini se întâmplă ca bolile, falimentările etc. să fie o încercare de la Dumnezeu. Aceștia vor avea plată multă. În acest caz, de obicei, după aceea devin mai bogați, ca drepul Iov. Multora care nu au reușit li se întâmplă și din cauza asta: au făcut vreo nedreptate.

Blestemul prinde atunci când există la mijloc nedreptatea. Când nu este nedreptate, atunci se întoarce la cel ce l-a rostit. Cel ce primește blestemul se chinuiește în viața acesta. Iar cel ce a blestemat se chinuiește și în viața aceasta și se va chinui și în cealaltă, pentru că va fi pedepsit de

Dumnezeu ca un ucigaș, dacă nu se va pocăi și spovedi. Pentru că, să zicem, poate cineva să te necăjească, însă tu cu blestemul ce i-l dai este ca și cum ai lua pistolul și l-ai omori. Cu ce drept faci asta? Orice ți-ar fi făcut celălalt, nu ai dreptul să-l omori. Ca să ajungă să blesteme cineva, înseamnă că are răutate – atunci când o spune cu patimă, cu înverșunare.

Când se distrug familii întregi sau mor multe persoane într-o familie să știți că este din nedreptate, sau din vrăji, sau din blestem.

Se cunosc multe cazuri de oameni care s-au chinuit din pricina blestemelor, deoarece au fost vinovați, dar care, atunci când au înțeles că au fost blestemați, s-au pocăit, s-au spovedit, iar necazurile s-au îndepărtat. Dacă cel ce a fost vinovat spune: „Dumnezeule, am făcut asta și asta, iartă-mă!”, și se spovedește cu durere și sinceritate, atunci Dumnezeu îl va ierta.

– **Sfântul Ierarh Nifon al Constanțianei:** Ascultă, fiule, aici nu se poate să nu fie chinuți copiii (din cauza părinților lor) dar în viața viitoare vor avea cununi și slavă veșnică; deoarece judecata lui Dumnezeu va fi potrivită cu faptele fiecăruia. Vezi, de altfel, că păcătuiesc oamenii și Dumnezeu pierde viile, ogoarele lor (afacerile lor – n.n.) și, dacă nu se pocăiesc, pierde și animalele lor (mașinile lor – n.n.). Dacă nici așa nu se întorc, lovește pe slugile lor (angajații lor – n.n.), dacă le au. Și dacă nu își înțeleg greșea-

la lor, omoară (îmbolnăvește – n.n.) pe copiii lor, care nu au greșit cu nimic. Copiii, pentru nevinovăția lor, merg la bucuria veșnică, iar părinții suferă pentru pierderea copiilor lor. Este un fel de îmboldire pentru oamenii care zac copleșiți de grijile vieții și în tot felul de păcate.

Poate că astfel își vor da seama că sunt păcătoși și vor alerga la pocăință prin spovedanie; pentru că mulți se află înglodați în păcate și totuși nici nu se gândesc la păcatele lor. Se griesc numai de cele pământești, iar de sufletul lor nici nu-și amintesc. De aceea lovește Dumnezeu pe mulți nevinovați, dar îi încununează pentru aceste lovituri, ca să-i trezească pe ceilalți.

Dacă nici așa nu se pocăiesc, vor rămâne fără răspuns în ziua judecății, în fața a milioane de îngeri și de sfinți și în fața Nemitarnicului Judecător, a Domnului nostru Iisus Hristos.

– **Sfântul Siluan Athonitul:** Așa cum oamenii intră și ies dintr-o casă, așa și gândurile iscate de demoni vin și iarăși pleacă dacă nu le primești. Dacă gândul îți spune: „Fură!” și tu-l ascuți, ai dat prin aceasta demonului o putere asupra ta. Dacă gândul îți spune: „Mănâncă mult!” până la ghițuială și tu vei mânca mult, demonul a luat din nou putere asupra ta. Și așa, dacă gândul fiecărei patimi (te va stăpâni, vei ajunge un bârlog de demoni. Dar dacă înțelegi să te pocăiești cum se cuvine, vor tremura și vor fi siliți să plece. Dacă cineva se mărturisește nesincer și își

face voia proprie, atunci, chiar dacă se împărtășește cu Sfintele Taine, demonii viază în trupul său și îi tulbură mintea. Dacă vrei ca demonii să nu vieze în tine, atunci smerește-te, fii ascultător... și mărturisește-te sincer. Când îmbracă epitrahilul în Duhul Sfânt, părintele duhovnic e asemenea Domnului nostru Iisus Hristos și strălucește în Duhul Sfânt: iată, când părintele duhovnic vorbește, Duhul Sfânt alungă păcatul prin cuvintele lui. Un bătrân l-a văzut pe părintele său duhovnic în chipul lui Hristos – iată cât de mult ne iubește Domnul!

— Dacă vezi o lumină înăuntrul sau în afara ta, nu te încrede în ea, dacă împreună cu lumina nu simți în tine zdrobire [de inimă] pentru Dumnezeu, nici iubire pentru aproapele; dar nici nu te teme, ci smerește-te, și lumina va pieri.

— Dacă vezi vreo vedenie sau un chip sau ai vis, nu te încrede în aceasta, pentru că, dacă este de la Dumnezeu, Domnul te va face să înțelegi aceasta. Dacă n-a cunoscut după gust pe Duhul Sfânt, sufletul nu poate înțelege de unde anume vine vedenia. Vrajmașul dă sufletului o anumiță dulceață amestecată cu slava deșartă și după aceasta se recunoaște înșelarea.

Părinții zic că, dacă o vedenie e pricinuită de vrajmașul, sufletul simte tulburare. Dar numai sufletul smerit și care nu se socotește pe sine vrednic de vedenii (simte tulburare sau frică) la lucrarea vrajmașului, iar omul mândru și căzut

în slava deșartă nu poate încerca nici frică, nici tulburare, fiindcă el vrea să aibă vedenii și se socotește pe sine vrednic de aceasta și de aceea vrajmașul îl înșală ușor.

Îi rog fierbinte pe toți oamenii: Să priveghem cu pocăință și atunci vom vedea mila Domnului. Dar pentru cei ce au vedenii și se încred în ele mă rog să înțeleagă că (din aceasta) se arată în ei mândria și, împreună cu ea, dulceața tulbure a slavei deșarte, în care nu este pocăința unui duh smerit, și aici e toată nenorocirea, pentru că fără smerenie nu putem birui pe vrajmași.

Eu însumi am fost amăgit de două ori. Prima dată, vrajmașul mi-a arătat o lumină și un gând mi-a spus: „Primește-o! E harul.” A doua oară, am primit o vedenie și am suferit mult pentru ea. Era la sfârșitul privegherii, când se cântă: „Toată suflarea să laude pe Domnul”, și am auzit cum împăratul David în cer cânta laude lui Dumnezeu. Stăteam în strană și mi se părea că nu mai era nici acoperiș, nici turlă, și că vedeam cerul deschis. Am vorbit de aceasta cu patru bărbați duhovnicești, dar nimeni nu mi-a spus că vrajmașul își bătea joc de mine. Eu însumi credeam că demonii nu pot slăvi pe Dumnezeu și că, prin urmare, această vedenie nu era de la vrajmașul. Înșelăciunea slavei deșarte mă ținea în gheare și iarăși am ajuns să văd demoni.

Atunci am cunoscut că eram înșelat și am descoperit totul părintelui meu duhovnicesc, cerân-

du-i să se roage pentru mine; și pentru rugăciunile lui acum sunt mântuit și rog totdeauna pe Domnul să-mi dea duhul smereniei. Și dacă aș fi întrebat: „Ce ți-ai dori de la Dumnezeu, ce dar?“, aș răspunde: „Duhul smereniei, care bucură pe Domnul mai mult decât toate.” Pentru smerenia sa, Fecioara Maria s-a făcut Maica lui Dumnezeu și este preamărită mai mult decât toți în cer și pe pământ. Ea s-a predat cu totul voii lui Dumnezeu: Iată roaba Domnului (Luca 1, 38), a spus ea; și noi toți trebuie să o imităm pe Sfânta Fecioară.

— Când plângem pentru păcate și ne smerim sufletul, atunci n-avem vedenii și sufletul nostru nu le dorește, dar când părăsim plânsul și smerenia, atunci putem fi atrași de ele.

(Sufletul smerit nu are vedenii și nici nu le dorește, ci se roagă cu mintea curată lui Dumnezeu; dar o minte căzută în slavă deșartă nu va fi curată de gânduri și de închipuiri și poate ajunge până acolo, încât să vadă demoni și să vorbească cu ei. Cine vorbește cu demonii își întinează mintea, dar mintea celui ce rămâne în rugăciune e luminată de Domnul).

Cel stăpânit de slavă deșartă sau se înspăimântă de demoni, sau se aseamănă lor; dar nu trebuie să ne înspăimântăm de demoni, ci de slava deșartă și de trufie, căci prin ele se pierde harul.

— Dacă vezi cu mintea demoni, smereste-te și silește-te să nu-i vezi și mergi degrabă la duhovnic. Spune totul duhovnicului și atunci Dom-

Ang. Antihrist!

nul te va milui și vei scăpa de înșelare. Dar dacă crezi că știi mai multe în privința vieții duhovnicești decât duhovnicul tău și dacă la mărturisire nu-i spui ce ți s-a întâmplat, atunci pentru mândria aceasta va fi îngăduit unei înșelări să pună stăpânire pe tine spre povățuire.

— Dacă ți se întâmplă să vezi demoni, nu te înspăimânta, ci smereste-te, și demonii vor pieri; dar dacă te stăpânește frica, nu scapi de nenorocire. Fii curajos! Adu-ți aminte că Domnul te privește să vadă dacă-ți pui nădejdea în El. Domnul iubește sufletul curajos și înțelept, iar, dacă în noi nu este nici una, nici alta, trebuie să le cerem de la Domnul și să ascultăm de duhovnici: în ei viază harul Duhului Sfânt. Îndeosebi omul a cărui minte e stricată de lucrarea demonilor nu trebuie să se încreadă în sine însuși și în ei, ci să asculte de duhovnic.

Dacă începi să te rogi lui Dumnezeu și demonul stă împotriva ta și nu-ți îngăduie să te închini, smereste-te și spune: „Nimeni nu e mai rău decât mine pe pământ”, și în acel ceas demonul va pieri; ei se tem tare de smerenie, de străpungerea inimii și de mărturisirea sinceră. Sufletul închis în sine nu se deschide părintelui duhovnicesc și cade în înșelare. Vrea să dobândească cele înalte, dar aceasta este o dorință drăcească.

Omul cade în înșelare fie din lipsă de experiență, fie din mândrie. Dacă e din lipsă de experiență, Domnul ne va tămădui degrabă; dar dacă

e din mândrie, atunci sufletul va suferi multă vreme până când va fi învățat smerenia, și abia atunci îl va tămădui Domnul.

– **Arhimandrit Sofronie Saharov:** Rugăciunea duhovnicului este eficace atunci când este acceptată. Însă în cazurile în care rugăciunea nu influențează dezlegarea unei probleme, nu odihnește sau nu luminează acel suflet, atunci înseamnă că omul pentru care te rogi are o problemă personală mai adâncă, pe care trebuie să o localizeze și să se smerească. Atunci rugăciunea acționează foarte roditor. O credincioasă care avea o problemă serioasă, căreia de mulți ani nu-i găsea rezolvare și ușurare, mi-a reproșat că nimeni nu o poate ajuta. I-am spus: „Dacă rugăciunile noastre nu pot să ajute, atunci există ceva înăuntrul tău, foarte adânc, în dezordine.” Aceasta era. A primit exact ce anume i-am spus, întorcându-se mai mult către sine însăși, cu atenție și autocontrol. După un timp îmi mărturisea: „Mi-ați dat un sfat prin care am fost ajutată mult.”

– **Părintele Arsenie Papacioc:** Nu este timp prea bine folosit să mergi neapărat să cunoști suflete alese, însă cel mai împodobit și delicat este lungul drum spre tine însuși.

Dacă ești stăpânit de un păcat și îți pare rău și te așezi pe poziția de luptă împotriva păcatului, atunci îți ajută harul. Dacă nu te așezi pe poziția de luptă și te simți bine în cloaca aceea, atunci harul nu te ajută. Se constată că și farmecele se

prind la anumite persoane care nu luptă duhovnicește (v. Romani 16, 19-20). Uite, eu sunt de 60 de ani în mănăstire și n-am prea văzut în mănăstire farmece reușite. Dar, în schimb, vine lumea fermecată! Sunt aici, în Dobrogea, de 35 de ani, și spuneam și altora că n-am văzut ca aici atâta lucrare de duhuri rele, de farmece. Vin stăpâniți de farmece care împiedică căsătoria lor sau îi leagă ca potență bărbătească. Însă se și vindecă foarte mulți cu ajutorul rugăciunilor. Vin și se plâng: „Doamne, iartă-mă! Scapă-mă!” Scapă o bucată de vreme. Dar, dacă nu se astâmpără... Că spune Mântuitorul în Evanghelie: *Ieși din el și să nu mai intri!* (Marcu 9, 25).

Pentru că duhurile rele se tânguiesc și, unde se duc, sunt întristate și se gândesc că: „Ce bine era!” Dacă găsesc casa măturată, cum zice Mântuitorul (v. Matei 12, 43-45), adică dacă i-a scos pe ăștia de acolo, este limpezit, și atunci intră din nou, și va fi căderea cea de pe urmă mai mare ca cea dintâi. Pentru că iar începi să cedezi, nu te-ai complăcut pe poziție de dezinfectare cu îngerii lui Dumnezeu, ci te-ai lăsat la voia întâmplării.

Satana nu este o putere, ci un tolerat de Dumnezeu. Puterea e la noi, creștinii, că suntem botezați, avem înger păzitor, ne rugăm lui Dumnezeu. Dracul se atinge de tine dacă te are la mână cu ceva (greșeli, păcate). Dar, vă spun, nu numai acestea sunt păcate care sunt consemnate în îndreptările de spovedanie, ci mai sunt păcate-

le lipsirii, faptele bune pe care le puteai face și nu le-ai făcut (v. Iacov 4, 17). Pentru că se crează punți de intrare a dracului în noi prin aceste lacune. Să nu te aibă cu nimic la mână – să fii mereu spovedit! Domnul Iisus Hristos ne vrea întregi, numai satana ne vrea viclenește, numai vârful de deget, că știe el, vicleanul, că așa ne poate stăpâni toată ființa.

Diavolul atacă permanent. Cum zice Sfântul Apostol Petru: umblă ca un leu, căutând pe cine să înghită (I Petru 5, 8). Atacă fără încetare. Diavolul nu este o putere, ci un tolerat. Creștinul are mult mai multă putere decât el. Dar nu poate determina îngerul păzitor mântuirea creștinului fără voința lui.

Ca să vorbim militărește, ei sunt în ceartă permanentă. Căci, dacă e duhul răului și duhul binelui, e întotdeauna o contradicție între extreme. E o ceartă permanentă, dar biruie acela de partea căruia este omul. Adică, tu, dacă ești de partea diavolului, cu faptele tale, el îl biruie pe îngerul păzitor și îți dai seama în ce umilință îl pui sau cât de mare este căderea ta, chiar dacă pare mică.

Îngerul păzitor al fiecăruia dintre noi este tot atât de frumos și cu mare râvnă divină ca toți sfinții îngeri păzitori ai tuturor sfinților. Deci puterea dată este aceeași, dar să înțelegem că desăvârșirea vine dacă vrem și noi, și aceasta fără răgaz. Eram în pădure... și am zis: „Ia să

mă rog la îngerul păzitor, care este cu mine de la botez!” Și am trecut imediat la rugăciune: „Sfinte îngere păzitor...!” Vă rog să mă credeți: atât de imediat, de observat, de total m-a eliberat de toată ispita! Îngerul păzitor! Și de atunci am rămas cu mare evlavie la îngerul păzitor.

S-a spus așa: dracul, dacă ar fi întruchipat iar cu posibilitățile sale pierdute, ar răsturna pământul cu degetul mic! Dar de ce să nu gândesc așa despre îngerul meu păzitor, care nu e căzut? Se spune despre îngerul păzitor așa: că e cu neputință să nu mori dacă l-ai vedea într-atâta lumină! Și îngerul acesta nu e singur, în ceea ce privește ocrotirea sufletelor noastre. El e în relație cu alte miliarde de îngeri, cu mare putere. Cuvântul păzitor nu i l-am atribuit sau adăugat noi, i l-a rânduit Dumnezeu: „Păzește sufletul acesta până la moartea lui!”

– Starețul Tadei: Vrăjile lucrează acolo unde nu este rugăciune, nici nădejde tare în Dumnezeu. Odată a venit la mine o tânără. Absolvisse Științele Politice, dar era foarte credincioasă. Era măritată cu un doctor, care mai fusese căsătorit. După numai o lună de la nuntă, prima soție l-a părăsit. Soțul ei avea un frate mai mare, care era și el doctor. Acesta se căsătorise de trei ori și toate trei soțiile l-au părăsit. Mama lui era și ea doctoriță și profesoară la Facultatea de Medicină. Locuia împreună cu sora ei și se ocupa cu magia neagră. Își vizita fiul rar. Însă a

venit într-o zi mâniașă și i-a spus nurorii: „Am alungat-o pe femeiușca aceea de la fiul meu, dar ție nu-ți pot face nimic!” Prin farmece, a trimis duhurile necurate să-i facă rău nurorii, ca aceasta să-și părăsească soțul. Dar femeia aceasta era evlavioasă, era plină de râvnă pentru Domnul. De aceea, duhul rău nu i-a putut face nimic, s-a întors la bătrână, iar bătrâna i s-a supus orbește. Duhurile rele se întorc la cel ce le-a trimis și se răzbună pe el.

– **Părintele Efrem Filotheitul:** Să vă spun un caz. Pe când ne aflam la Noul Schit și bătrânul meu, Iosif, încă trăia, un tânăr demonizat a venit la noi. Bătrânul Iosif, din compasiune, îi primea pe acești oameni nenorociți. Ei stăteau atât cât voiau și apoi plecau după bunul lor plac. Astfel de oameni nu sunt în stare să stea prea mult timp într-un singur loc. Toți cei cărora le lipsește mângâierea de la Dumnezeu înăuntrul lor, o caută mergând din loc în loc și de la un grup de oameni la altul. Acest tânăr avea demonul unei prostituate. Când îl apuca, vocea i se schimba în cea a unei femei obișnuite și rostea lucruri care rușine este a le grăi (Efeseni 5, 12), după cum spune Apostolul. El era dogar de meserie. Stătea în obștea noastră o vreme și în timpul orelor de lucru venea să dea o mână de ajutor, după puterile lui. În cea de-a treia zi îmi spuse: „Părinte, nu mă înveți și pe mine să fac pecete de prescuri? Butoaiele pe care le fac îmi dau de lucru și

am acest lucru în mine care mereu mă face de ocară.”

„Te voi învăța, frate; să fie binecuvântat acest lucru! Iată cum trebuie să procedezi. Uneltele de lucru sunt aici, lemnul este acolo, iar mostrele sunt în fața ta. Vei lucra pe această masă de lucru. Singurul lucru de care să ții seama este să eviți, pe cât posibil, grăirea în deșert și distragera de la rugăciune.” Dar mi-a trecut prin minte și altceva în acel moment: mă întrebam dacă demonizații pot spune rugăciunea. Deci am început să lucrăm spunând rugăciunea. Au trecut doar câteva momente și demonul a izbucnit în el. Felul său de a vorbi se schimbă și începu să țipe, vorbind urât, amenințând și înjurând: „Taci, ticălosule! spunea acela dinăuntrul său, taci din gură! Încetează cu murmuratul acela! De ce tot spui mereu aceleași cuvinte? Încetează să le mai spui! Mă amețești. Mi-e bine aici, înăuntrul tău. De ce vrei să mă deranjezi?”

Continuă așa încă o vreme. Îl chinuia. Apoi se opri. „Vezi ce-mi face? zise bietul om. Iată ce mi se întâmplă tot timpul!” „Răbdare, frate, răbdare! îi spusei, nu-i da nici o atenție. Acestea nu sunt cuvintele tale, așa că nu te necăji. Concentrează-te asupra rugăciunii.” Ne-am oprit din lucru și ne-am dus la Bătrânul Iosif. Pe drum, îmi spuse: „Părinte, să spun o rugăciune și pentru cel dinăuntrul meu – diavolul –, ca Dumnezeu să aibă milă și de el?” Ce lucru grozav a

putut rosti bietul om! De îndată demonul îl apucă, îl ridică în sus și-l aruncă la pământ. Locul se cutremură. Vocea i se schimbă și începu din nou: „Taci din gură, ticălosule!!! Taci, ți-am spus. Ce vrei să spui? Ce-i aia «milă»? Nu milă! Nu vreau milă! Nu! Ce am făcut eu ca să cer milă? Dumnezeu este nedrept! Pentru un mic păcat, pentru un gând de mândrie, m-a alungat din slava pe care o aveam. Nu e vina noastră; e vina Lui! El trebuie să Se căiască, nu noi! Să nu aud de milă!”

L-a chinuit grozav și l-a lăsat ca pe o cârpă. M-a cutremurat de tot ceea ce auzisem de la demon. În câteva minute aflasem din experiență mai mult despre demoni decât aș fi putut afla din mii de cărți. Bătrânul Iosif se ruga foarte mult pentru astfel de oameni, căci știa prin ce mucenicie treceau aceștia din pricina demonilor. Și iată ce ne spuse: „Dacă noi, care avem demonii în afara noastră, suntem atât de chinuiți de gânduri și de patimi, ce mucenicie pătimesc acești oameni nenorociți, care au demonii înăuntrul lor zi și noapte!” Și dând din cap cu tristețe, conchise: „Poate că își fac canonul din iad aici. Dar vai de cei ce nu se pocăiesc, în așa fel încât Dumnezeu să-i poată pedepsi cu milostivire într-un fel sau altul în viața această!” Și cită cuvintele unui sfânt, care zicea: „Dacă vezi un om care păcătuiește pe față și nu se căiește și nimic dureros nu i se întâmplă în această viață, până în ceasul morții, atunci să știi că cercetarea acestui om va fi fără milă în ceasul Judecății.”

În vreme ce Bătrânul Iosif rostea aceste lucruri, noi îl priveam pe acel frate nenorocit cu o compătimire din ce în ce mai mare.

În timpul slujbelor el nu intra în biserică cu părinții, ci hoinărea pe stâncile dimprejur cu șiragul de mătânii și continua să strige rugăciunea permanent: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă! Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă! Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!” Toate împrejurimile răsunau de acele strigăte. El își dăduse seama cât de tare îi arde rugăciunea pe demoni. Și se tot plimba împrejurul stâncilor, spunând neîncetat rugăciunea. Deodată vocea i se schimba și demonul începea: „Taci, ți-am spus să taci! Mă înăbuși! De ce stai pe aici, printre stânci, și tot murmuri? Du-te înăuntru cu ceilalți și încetează cu murmuratul. De ce tot repeți același lucru zi și noapte și nu-mi dai nici o clipă de răgaz? M-ai amețit, m-ai pârjolit, mă arzi – nu înțelegi?” Și când vremea ispitirii lua sfârșit, omul se întorcea la rugăciune cu șiragul de mătânii: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă...” El înțelesese foarte bine ceva ce demonul credea că nu putea înțelege. Era cu durere sufletească și totuși cu nădejde, așa îl vedeam noi cum suferea, lupta și pătimea. Oricum, a stat cu noi o vreme și apoi a plecat, într-o stare mult mai bună. De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Dumnezeu știe ce s-a întâmplat cu el. Vedeți puterea rugăciunii și refuzul demonilor de a se căi?

Ei sunt arși cu foc și strigă: „Nu milă!” Și nici odată nu încetează să-L învinuiască pe Dumnezeu. O, mândrie satanică! Mă întreb care este diferența între un om egoist, un om complet nepocăit și un demon.

– **Cuviosul Paisie Aghioritul:** În viața duhovnicească acționează legile duhovnicești. Dacă ne pocăim sincer pentru o oarecare greșală, nu este nevoie să o mai ispășim cu vreo boală. Dumnezeu îngăduie bolile și nedreptățile pentru greșelile făcute într-o neștiință.

Ex – Odată, a venit la mine un bărbat de vârstă mijlocie, care de un an de zile avea o puternică durere de cap, iar medicii nu puteau să-l ajute. De îndată ce l-am văzut de departe, mi-am dat seama că are diavol. După ce mi-a mărturisit durerea sa, i-am spus: „Acestea ți se întâmplă deoarece ai înșelat o femeie, iar ea s-a dus și ți-a făcut vrăji. În afară de acestea, ai necinstit și o altă tânără. Să mergi și să ceri iertare de la aceste persoane. Apoi spovedește-te, mergi să-ți citească exorcisme și te vei face bine.”

Cinstea interioară a omului e mai prețioasă decât Cinstitul Lemn al Sfintei Cruci. Dacă cineva nu este cinstit și are Cinstitul Lemn (sfinte moaște – n.n.) asupra sa, este ca și cum nu ar avea nimic. Iar dacă altul nu are Cinstitul Lemn, dar e cinstit, primește ajutorul dumnezeiesc. Dacă mai are și Cinstitul Lemn, atunci... Diavolul intră în om când există noroi în inima sa,

nu se apropie de făptura curată a lui Dumnezeu. Dacă se va curăța inima de noroi, vrăjmașul fuge și vine iarăși Hristos. Ca și mistrețul care, când nu află noroi, guiță și pleacă. La fel și diavolul, nu se apropie de inima ce nu are mocirlă. Ce treabă are în inima curată și smerită? Pocăința, mărturisirea taie drepturile diavolului. Odată a venit în Sfântul Munte un vrăjitor și a îngrădit în țaruși și plasă o porțiune de teren aproape de coliba mea. Dacă trecea pe acolo unul nespovedit, pătea ceva rău. Nu știa de unde-i vine. Cum le-am văzut, am făcut cruce și am trecut prin mijloc; le-am destrămat. După aceea vrăjitorul a venit la colibă, mi-a spus toate planurile lui și și-a ars cărțile. Asupra unuia ce este credincios, merge la biserică, se mărturisește, se împărtășește, diavolul nu are nici o putere, nici o stăpânire. Face numai puțin „ham-ham”, ca un câine ce nu are dinți. Însă asupra unuia ce nu e credincios și îi dă drepturi (prin păcatele săvârșite de el) are mare stăpânire. Îl poate omorî; are dinți, îl sfășie. Potrivit cu drepturile ce i le dă un suflet, este și stăpânirea diavolului asupra lui.

– Celor maturi, care sunt în toate mințile și își dau seama ce fac, dacă nu-și recunosc greșelile, nu trebuie să li se citească exorcisme de către preoți dacă s-au îndrăcit. Deoarece, dacă nu se vor pocăi, nu se vor smeri și nu se vor mărturisi, oricâte exorcisme li s-ar citi, diavolul nu pleacă. Numai atunci va pleca, când cel demonizat se

va întoarce de bunăvoie la pocăință. Numai unui îndrăcit care și-a pierdut mințile și unui copil mic demonizat, care din pricina vârstei nu înțelege, li se pot citi exorcisme ca să se slobozească de diavolii care îi chinuiesc.

Omul, ispășindu-și prin pătimire păcatele, își întărește starea duhovnicească. Cu cât acela își întărește starea duhovnicească, cu atât cedează și răul. De el însuși depinde cât de repede se va slobozi de înrăurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil care avea diavol: „Când se va face bine copilul meu?” „Atunci când tu te vei întări într-o stare duhovnicească, îi spun, va fi ajutat și el.” Tatăl se pocăia și încerca să trăiască duhovnicește, dar copilul nu se făcea bine. Abia după ce a mers pe la mai multe locuri de închinare, a învățat din viețile sfinților și s-a întărit duhovnicește, numai după aceasta copilul lui s-a făcut bine.

— Dacă Dumnezeu l-ar ajuta imediat să se slobozească de această influență diavolească, ar aluneca din nou. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste, îngăduie ca răul să cedeze încet-încet.

— Copiii care au evlavie, respect, ascultă de părinți, de dascăli, de cei mai mari, primesc mereu harul lui Dumnezeu și au binecuvântarea Lui. Îi acoperă harul lui Dumnezeu. Multa evlavie față de Dumnezeu, multul respect față de cei mai mari aduc din belșug harul dumnezeiesc în suflete și le umplu de har, până ce sunt trădați

de strălucirea dumnezeiască a lui (a harului). Harul lui Dumnezeu nu merge la copiii răzvrătiți, ci la cei cuminți, evlavioși și cu mărime de suflet. Aceștia au o privire care strălucește. Cu cât mai mult respect au față de părinți, față de cei mai mari, cu atât primesc mai mult har. Cu cât sunt mai neîmblânziți, cu atât sunt mai părăsiți de harul lui Dumnezeu.

Cine începe: „Nu vreau aceea, vreau cealaltă”, cu o pretenție nestăpânită, va deveni răzvrătit. Pentru că și Lucifer a voit să-și pună tronul său mai sus de tronul lui Dumnezeu. Să vedeți, toți copiii cărora li se fac voile vor deveni răzvrătiți. Dacă copiii nu se vor pocăi de valul rău care îi lovește, ci continuă să se poarte cu obraznicie, atunci – Doamne ferește! – se pricinuiește o îndoită părăsire și ajung la punctul să vorbească urât și despre Dumnezeu.

Desigur, poate va spune cineva că există oameni care fac o mulțime de păcate și totuși nu se îndrăcesc. Cum de se întâmplă aceasta? Când omul a ajuns la nesimțirea desăvârșită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să știm că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos, ca să se smerească, să se pocăiască și să se mântuiască.

— Când diavolul a dobândit drepturi mari asupra omului și-l stăpânește, atunci trebuie să se

găsească mijlocul (spovedania curată, repararea răului făcut, dacă are posibilități cel vinovat) ca să-i taie drepturile. Astfel, oricâtă rugăciune ar face ceilalți, diavolul nu pleacă. Îl secătuește pe om. Uneori noi, cei care ne rugăm, ne facem pricină să nu plece diavolul din cel îndrăcit, pentru că ne rugăm cu mândrie. Numai un gând de mândrie de vom aduce în minte, ca de pildă: „Iată, eu, prin rugăciunea mea, voi ajuta să plece diavolul”, imediat se împiedică ajutorul dumnezeiesc și-l ajutăm pe diavol să mai stea. Să ne rugăm pentru îndrăciți întotdeauna cu smerenie, cu durere și cu dragoste.

Odată, la o mănăstire era un ieromonah care părea cuvios pe dinafară, însă înlăuntru și-a ascuns mândria. Era corect în toate, respectuos și nevoitor, și dojenea duhovnicește pe ceilalți pentru că era învățat. El însă nu era ajutat de nimeni, pentru că se rușinau ceilalți, din respect, să-i spună ceea ce vedeau la el. A creat false simțăminte nu numai celorlalți, ci și sieși, că este cel mai virtuos din mănăstire etc. Într-o zi au adus la mănăstire un îndrăcit și egumenul i-a încredințat acestui ieromonah să-i citească exorcisme. În același timp a spus și monahilor să facă rugăciune cu metaniile, ca să se elibereze făptura lui Dumnezeu. Firește era ca diavolul să se strămtoreze, și a început să strige: „Unde mă arunci, nemilostivule?” Vicleanul și-a pus înaintea vicleania, ca să dea impresia preotului că el îl alungă.

Și acela a spus diavolului: „Să vii în mine!” Din clipa aceea diavolul a pus stăpânire pe preot.

Sfântul Partenie a spus același lucru unui diavol, când îl alunga, dar Partenie a fost sfânt, de aceea și diavolul i-a răspuns: „Chiar și numai numele tău mă arde, Partenie!”

După ce preotul a intrat sub influența diavolească, s-a chinuit ani întregi și nu se putea odihni nicăieri. Umbla mereu când afară în lume, când în Sfântul Munte. Această stare i-a creat și oboseală sufletească, dar și chinuială trupească cu tremur.

În ultimii ani ai vieții sale s-a slobozit de diavol, pentru că s-a smerit mult din pricina acestei ispite, care i-a pricinuit mult folos, fără să vrea, firește. De atunci înainte vorbea smerit și cerea sfaturi pentru sine.

– **Arhim. Arsenie Papacioc:** Știți ce-am zis în sinea mea, în timp ce-i citeam rugăciuni unei fete bolnave de epilepsie (chiar atunci a luat-o criza)? „Doamne, iartă-mă pe mine, păcătosul!, Doamne, iartă-mă pe mine, păcătosul!” Vreau să vă spun că trebuie să suferi și tu cu cel care suferă. Tragedia întregii lumi trebuie plânsă ca propriile noastre păcate. Asta e: să trăim și pentru alții!

– **Starețul Tadei:** Dacă Domnul ar împlini toate câte I-am cere după credința noastră, am ajunge acolo încât să nu mai avem trebuință de sfat de la nimeni, nici chiar de la Biserică. Atunci și diavolul ar putea să strice sănătatea cuiva și să

ne îndemne pe noi să ne rugăm pentru acela, iar diavolul să se ascundă după rugăciunea noastră, și astfel să ne lăsăm pradă înșelării.

– **Părintele Sofronie:** În Evanghelie este următorul caz: Cineva și-a adus la Hristos fiul care era stăpânit de un drac. Și când ucenicii L-au întrebat pe Hristos: „De ce noi nu am putut să izgonim dracul din el?”, Domnul, Care gonise cu un singur cuvânt diavolul ce-l chinuia pe tânăr, le-a zis: Acest neam nu iese decât numai cu rugăciune și cu post. Hristos ne-a arătat stările al căror conținut trebuie să-l deslușim printr-o lungă nevoiță. Postul, adesea înțeles ca o dietă exterioară, devine cu atât mai aspru cu cât omul își dedă mai puțin mintea luptei duhovnicești. Dar îndeobște postul înseamnă înfrânarea de la tot ce nu se potrivește cu duhul poruncilor Lui. „Cu post și cu rugăciune!” Astfel, postul și rugăciunea, dacă dăm prea puțină atenție lucrării minții, se întetesc în formele lor exterioare.

TĂLMĂCIRI ȘI RĂSTĂLMĂCIRI ALE TĂMĂDUIRII BOLILOR ȘI NEPUTINȚELOR

– **Arhim. Sofronie Saharov:** Credința este – de pildă, la cei bolnavi – posibilitatea de a stârni o energie lăuntrică spre a înfrânge boala. Știți că este prea ușor să cedezi bolii și să pierzi curajul de a mai lupta cu ea. Dar voi știți de asemenea cazuri de însănătoșire, când credința ta te-a mântuit de orice boală, chiar de orbire. Astfel credința este manifestarea lucrătoare a puterii lui Dumnezeu în noi. Experiența străveche a vieții în Biserică a dovedit fără greș faptul că pentru rugăciune – adică pentru Dumnezeu – nici o boală a duhului nu este incurabilă. Din clipa în care ne-am hotărât să urmăm poruncile Lui, începe un proces de tămăduire fundamentală. El ne tămăduiește sufletul de orice boală, dându-i energii noi, luminându-l cu o lumină neînserată. Mi-a rămas totuși neclar faptul că, uneori, printr-o rugăciune (mai puțin încordată, cursul bolii se schimba în mod pozitiv, așa cum în alte dăți, la o rugăciune mult mai adâncă, starea bolnavului nu se îmbunătățea simțitor. Am observat că, dacă în timpul rugăciunii în sufletul meu se petrecea o sfâșiere a durerii inimii, în liniște și

bucurie, acest fenomen era întotdeauna semn autentic că rugăciunea a fost ascultată și persoanei respective i s-a dat tămăduire.

Psihologia omenească folosește cuvinte și concepte omenești. În cea mai mare parte este rătăcită, periculoasă. Este rău să fie folosită de duhovnici. Îi ajută pe cei care nu au experiența de a-i înțelege pe ceilalți, dar face și rău. Duhovnicescul are înrăurire și asupra psihologicului, și asta se poate evidenția observând caracteristicile ortodocșilor și ale latinilor. Psihologicul nu este însă și duhovnicesc.

În sfârșit, discuția despre legătura dintre psihologie și teologia ortodoxă va face bine.

Din nefericire, cei care confundă și îmbină viața duhovnicească cu psihanaliza au o poziție importantă în societate și părerea lor este prețuită. Este înfricoșător lucru creșterea dragostei oamenilor pentru psihologie. Psihologia îi ajută pe vestici, dar este înfricoșător atunci când și ortodocșii învață să înlocuiască cu aceasta tradiția niptică, isihastă a Bisericii. Trebuie să oprim dragostea ortodocșilor pentru psihologie, deoarece metoda psihologiei este în afara Tradiției ortodoxe și, în același timp, este guvernată de o mentalitate vestică.

Psihologia și psihiatria au o cu totul altă concepție și o altă simțire, complet diferite de învățătura ortodoxă, adică antropologia lor este complet diferită.

Psihologia și viața duhovnicească pornesc din alte considerente. Nu putem însă să ignorăm psihologia sau elementele psihologiei, elemente ce îi ajută în special pe oamenii care sunt ateii și care nu vor să folosească tradiția isihastă a Bisericii. Este un leac pentru oamenii care sunt departe de Dumnezeu Cel viu și se găsesc într-o mare chinuire. Trebuie folosită însă cu mult discernământ și cu mare atenție. Leacurile pot să ajute trupul care a suferit o rană mare, vindecarea însă va veni doar la renașterea omului în harul lui Dumnezeu. Oricum, rănila psihice se vindecă prin rugăciune.

Atâția ani în mănăstirea noastră, Sfântul Ioan Botezătorul, în Anglia, nu am întâlnit pe nici unul care să se fi vindecat prin psihanaliză, deși este foarte dezvoltată în comunitățile apusene. Însă trebuie să fim dreپți, adică trebuie să recunoaștem că și medicii neurologi, care dau medicamente bolnavilor, sunt mult mai rezonabili și mai lucizi (decât psihanaliztii și îi ajută pe oameni să se echilibreze măcar social. De asemenea, îi ajută și pe cei din biserică, atunci când există probleme de natură neurologică din diverse motive.

Problema duhovnicească, adică depărtarea omului de Dumnezeu, are consecințe asupra trupului. Sufletul omului se orientează ușor către o nouă direcție prin pocăință; trupul însă, atunci când a fost avariat, este greu adaptabil la noua

stare. Aici este potrivit cuvântul lui Hristos, Care zice: Duhul este osârduitor, dar trupul este neputincios (Matei 26, 41; Marcu 14, 38). În această situație, trupul care este ostenit de păcat poate fi ajutat cu medicamente, dar deplina vindecare va veni din sănătatea sufletului, cu harul lui Dumnezeu.

Sfântul Grigorie Palama a trăit într-o vreme crucială, în care existau aceste seminte ale psihologiei și ale psihanalizei, și este foarte important să studiem teologia lui. Isihia ortodoxă este o metodă de vindecare neînșelată, sigură pentru om.

La omul bolnav psihic nu este afectat doar așa-zisul inconștient, ci și mintea, care este ochi al sufletului.

Când urmăm viața duhovnicească, nu mai avem nevoie de psihanaliză. La problemele moștenite, ereditare, poate ajuta și neurologia.

Bolile psihice provin din două cauze: ori din trufie, ori din dorințe trupești (neîmplinite) pe care omul le poartă în sine, în sufletul său.

Omul bolnav psihic, psihic trebuie să învețe să plângă, și astfel se vindecă de boala lui.

Există o diferență între psihologie și viața în Hristos. Psihologia încercă să-l elibereze pe om de conștiința vinovăției, în timp ce viața în Hristos o trăim în durere, cu chin, din pricina depărțării noastre de Dumnezeu, și nu ne oprim pocăința până se va preface această durere.

Psihologii cercetează ca oameni pe alți oameni, adică cu puteri omenești, dar astfel oamenii,

văzându-și starea interioară necurată, deznădăjduiesc. Dimpotrivă, dacă vedem necurăția noastră interioară în duhul evlaviei, e cu totul diferit, deoarece naște rugăciune cu nădejde în Hristos.

– Părintele Nicolae Steinhardt: Convingerea că numai prin credință scăpăm de boli, că nu se poate să mai fim bolnavi, sau, dacă ne îmbolnăvim, că nu mai avem nevoie de medici și medicamente, de vreme ce ne putem oricând tămădui prin rugăciuni, este o ipostază a trufiei combinate cu naivitatea.

Convingerea aceasta... e totuna cu ispitirea lui Dumnezeu prin exigența unei minuni. Cel care o încearcă se pune în situația reclamantului care, în loc de a se adresa tribunalului competent de gradul întâi, ar trece de-a dreptul la calea extraordinară a recursului.

E totodată lipsă de modestie; medicii și medicamentele sunt de la Dumnezeu, iar credinciosul care se îmbolnăvește, întocmai ca toată lumea se vindecă, nu altfel – cu ajutorul medicilor și al medicamentelor (firește, dacă îi este dat să se tămăduiască).

Dumnezeu, desigur, face minuni, dar când binevoiește – și istoria Bisericii ne arată că nu sunt nici foarte dese și nici obținute prin somații.

– Este îngăduit ca și creștinii să ia medicamente? Deoarece mulți susțin că neliniștea, mâhnirea, melancolia și, în general, bolile psihice se vindecă numai cu o viață duhovni-

cească, adică prin rugăciune, mers la biserică, mărturisire, Sfânta Împărtășanie etc.

– **Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:** Când e nevoie, trebuie să le ia și creștinii.

– **Dar ce pot face aceste medicamente sufletului omului?**

– **Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:** Va trebui să lămurim de la început că așa-numitele medicamente psihotrope sau calmante, adică aceste substanțe materiale, nu pot sub nici o formă să dea sufletului omului liniștea dorită, nici să aducă mângâiere și nădejde în sufletul unei mame, de pildă, căreia i-a murit fiul, nici măcar să ușureze conștiința unui om de remușcările păcatelor pe care le-a săvârșit. Aceste daruri numai de „Sus sunt, pogorând de la Părintele luminilor”. Și numai preoții, și mai ales duhovnicii Bisericii, pot tămădui aceste stări ale oamenilor.

– **Atunci de ce ați spus că trebuie folosite și medicamentele psihotrope?**

– **Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:** Ascultați! Nelinște sau întristare nu-i cuprinde pe oameni numai din pricina factorilor arătați mai sus sau din pricina unei catastrofe economice sau din constrângerea și extenuarea personalității lor etc., ci și din pricina factorilor care pornesc de la sistemul nervos (creier) al omului. Adică din tulburarea funcțiilor creierului, cum ar fi sentimentul, gândirea, voința etc. Nelinș-

tea sau întristarea de felul acesta se accentuează sau se vindecă cu medicamente psihotrope, adică cu medicamente ce acționează asupra lucrărilor creierului cu scopul de a le readuce la ritmul lor normal.

Dar s-o spun cu cuvinte mai simple: Mulți creștini își fixează atenția numai spre componenta imaterială a omului, adică spre suflet, atribuindu-i lui și numai lui manifestările neliniștii, ale melancoliei etc., și astfel refuză medicamentele, susținând că materia nu poate acționa asupra imaterialului. Dar ei uită că omul are și trup. Dacă vom consulta literatura medicală de specialitate, vom observa că deficiența calciului din organism produce tulburări psihice serioase. Și deoarece creierul, prin care se manifestă sufletul, este un organ al trupului, trebuie ca tulburărilor lui să li se țină piept cu mijloace materiale (adică și cu medicamente sau, mai demult, prin insulină).

– **La ce vă referiți când spuneți că sufletul se manifestă prin creier?**

– **Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:** O imagine pe care am putea-o folosi ca să descriem legătura sufletului cu creierul este cea a violei cu violonistul. Precum nu poate scoate o melodie frumoasă nici chiar cel mai bun violonist dacă viola este spartă sau neacordată, în același fel și comportamentul omului nu va fi întreg (complet) (v. II Tim. 3, 17); dacă creierul lui prezintă o oarecare tulburare, atunci nu se va putea

manifesta corect sufletul lui. Exact această tulburare încearcă s-o îndrepte cu medicamente și să ajute indirect sufletul să se manifeste corect.

– *Vreau să vă întreb și altceva. Viața mistică internă sau rugăciunea fierbinte nu pot tămădui tulburările acestea ale creierului?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos: Desigur, Dumnezeu poate face minuni și în aceste afecțiuni. Însă întrebarea care mi-a fost pusă la început a fost alta. Adică dacă se îngăduie creștinilor folosirea medicamentelor psihotrope. Și la aceasta răspund fără îndoială: Da. Dar vă întreb și eu: De ce nu puneți aceeași întrebare și pentru astm, de pildă, sau pentru eczemă, ori pentru migrenă, ori pentru glaucom, sau pentru ulcer duodenal etc., etc.? În cele din urmă, să înțelegem că neliniștea și melancolia etc. nu provin numai din tulburarea sufletului, ci și din tulburarea creierului, sau din combinarea amândurora. În ultimul caz e nevoie și de sprijin psihologic [soluționarea problemelor, ajutor dezinteresat, comportament dres, cu sarea discernământului, ca să nu se simtă stingheriți de manifestările dragostei noastre cei ce prezintă astfel de probleme, control de către un psihiatru priceput și credincios, care să-i lămurească și despre firea supărărilor (neputințelor) lor, chemarea ajutorului dumnezeiesc, apropiere de Tainele Bisericii etc.], și, în paralel, de o educație medicală.*

– *Mulți creștini susțin că bolile psihice se datorează înrâuririi demonice și, prin urmare, renunță la folosirea medicamentelor psihotrope. Ce părere aveți despre asta?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos: O parte a bolnavilor psihic sunt într-adevăr demonizați. Însă majoritatea bolnavilor psihic nu sunt demonizați, nici manifestările bolii lor nu se datorează înrâuririi demonice.*

– *Cum ne putem da seama dacă e vorba de îndrăcire?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos: Biserica deosebește îndrăcirea de starea de bolnav psihic, în fața Sfințelor Taine: Sfânta Mărturisire, Sfânta Împărtășanie etc., sau înaintea Evangheliei, a Sfintei Cruci, a sfințelor moaște sau a sfințelor icoane și, în general, a lucrurilor sfinte.*

Îmi spunea Părintele I. că, la Sfântul Gherasim Chefalonitul, așezase odată în spatele unui îndrăcit căzut cu fața la pământ – fără ca el să vadă și ca să se excludă eventuala sugestie – Sfânta Scriptură sau o icoană și atunci îndrăcitul tresălta, lucru ce nu se întâmpla când îl atingeau cu altfel de cărți sau obiecte.

– *Epilepticii sunt stăpâniți de diavol?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos: Nu toți. La mulți dintre aceștia suferă numai creierul și asta are ca rezultat manifestarea spasmeilor, a surdomuteniei etc., manifestări asemănă-*

toare cu cele ale demonizaților, precum se arată în Evanghelie.

– *De ce Domnul a făcut atât de multe minuni cu demonizații?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:* Ca să se arate superioritatea puterii Domnului asupra diavolilor și oamenii să creadă în El. Aceste minuni sunt multe la număr, deoarece, probabil, Dumnezeu a îngăduit ca în acea epocă diavolul să aibă mai multă stăpânire asupra oamenilor, fără ca să se excludă posibilitatea ca numărul diavolilor să fie același cu acela al tuturor vremurilor.

– *Când avem o oarecare problemă de sănătate trebuie să ne limităm numai la chemarea ajutorului dumnezeiesc sau putem apela și la știința medicală?*

– *Părintele Epifanie I. Teodoropoulos:* Pe amândouă le primește Dumnezeu: Cinstește pe doctor, cu cinstea lui pentru trebuințe, că și pe el l-a făcut Domnul. Că de la Cel Preaînalt este leacul... Domnul a făcut din pământ lecurile și omul înțelept nu se va scârbi de ele (Înțelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah 38, 1-7). Apelul la știința medicală nu exclude chemarea ajutorului dumnezeiesc. Deci creștinii, fără să lepede ajutorul medical, trebuie să se roage, încât să lumineze Dumnezeu pe medici să afle diagnosticul corect, să facă consultațiile necesare și să rânduiască terapia potrivită. Să roage de asemenea pe Dumnezeu să-i

lumineze și pe bolnavi să conlucreze împreună cu medicul, să-i întărească în răbdare ca să iasă câștigați sufletește din încercarea lor și, dacă este voia Sa și spre folosul sufletului lor, să-i elibereze din boală.

– *Ce le putem spune celor care refuză ajutorul harului primit prin Sfintele Taine și se bazează doar pe medicație și pe indicațiile psihiatrilor?*

– *Sfântul Iustin Popovici:* Biserica lui Hristos nu este altceva decât un laborator dumnezeiesc în care se face o asemenea prelucrare, încât oamenii se schimbă din răi în buni, din păcătoși în drepti, din nesfinți în sfinți. La această lucrare a sfințirii omului neîncetat lucrează și participă Dumnezeu Însuși, cu toate puterile Lui dumnezeiești. Pentru că numai Acesta poate să ne facă sfinți pe deplin și în chip desăvârșit, izgonind de la noi orice păcat și orice rău și umplându-ne de tot binele dumnezeiesc prin Sfintele Taine și sfințele virtuți.

Dumnezeu-Omul este singurul izvor al sfințeniei și al sfințirii, pentru că El este Singurul fără de păcat. Iar lipsa păcatului este sfințenie și izvor al oricărei sfințenii. De aceea, numai așa poate cineva să devină sfânt: prin unirea sa cu Cel Unul Sfânt.

Dumnezeu-Cuvântul întrupat, Domnul Dumnezeu-Omul, ca Singurul care este fără de păcat

în neamul omenesc, este desigur izvorul nemijlocit al sfințeniei în întreg neamul omenesc în general și în fiecare existență omenească în particular.

Prin unirea plină de har cu El, oamenii se sfințesc și, în această unire și sfințire împreună cu Singurul fără de păcat, cu Singurul fără de moarte, ei omoară moartea și tot ceea ce este muritor, omoară păcatul și tot ceea ce e păcătos, pe diavolul și tot ceea ce este diavolesc, și încetează să mai fie robi păcatului, ai morții și ai diavolului și devin de bunăvoie și nesiliți slujitori ai lui Dumnezeu Cel viu, ai lui Dumnezeu Cel adevărat. Pentru că Domnul Iisus Hristos, Cel ce ne sfințește, și noi, cei ce suntem sfințiți, ne tragem cu toții dintr-Unul, Dumnezeu-Tatăl Cel Unul (v. Evrei 2, 11-15).

— * Numai Dumnezeu cunoaște, în chip deplin și desăvârșit, ce este omul, care sunt elementele constitutive ale ființei omenești și ce este, în general, acel lucru pentru care noi, cei născuți din pământ, suntem numiți persoane umane.

Dumnezeu a alcătuit persoana omenească din material ceresc și îngeresc, dumnezeiesc și pământesc, așa încât în ființa omenească să fie reprezentate toate lumile, prin puterile tainice și elementele materiale.

— Ce este sufletul omenesc? Nimeni altcineva afară de Dumnezeu nu cunoaște din ce este acesta făcut, cioplit cu cea mai mare pricepere și artistic sculptat.

— Ce este trupul omenesc? Nimeni altul, fără numai Dumnezeu, nu știe din ce este alcătuit și din cât de multe și diverse materiale de zidire pământești este atât de frumos și atât de bine construit.

— Ce este conștiința omenească? Nimeni altul, fără numai Dumnezeu, nu cunoaște taina minunată și făcătoare de minuni a ei.

— Ce este duhul omului? Un nume universal pentru întregul care, în om, este necontemplat, ceresc, nevăzut, îngeresc, dumnezeiesc; pentru întregul care în om este din lumea duhovnicească.

Cu toate că duhul omului este, după firea lui, cu totul duhovnicesc, cu el omul lucrează și trăiește în lumea materială. Prin trupul său omul se socotește pe sine ca o ființă materială și, cu el, își trăiește toată materialitatea lui, tot pământescul său.

— Unde se află atunci hotarele sufletului, hotarele conștiinței, hotarele duhului omului? Nu în trupul nostru pământesc. Nu în materie și în materialitate, pentru că acestea (sufletul, conștiința, duhul), prin felul lor propriu de a fi, prin străvezimea lor universală, depășesc lumea materială văzută și se afundă în cer, în ceea ce este acolo minunat, duhovnicesc și dumnezeiesc.

Nu există nici o îndoială că hotarele sufletului nostru și ale conștiinței noastre și ale întregului nostru duh sunt în Dumnezeu. Iar hotarele trupului omenesc? Fără îndoială se întind în

toată lumea materială, acolo de unde vin toate elementele materiale care îl constituie. Pentru că trupul omenesc este universul material, lumea materială întreagă în mic. Taina lui rezidă în faptul că pe de-a-ntregul este „închis” în toate înălțimile și adâncimile și lățimile materiei, ale lumii văzute. Dar oamenii nu văd și nu cunosc hotarele lui în lumea materială. Din acest punct de vedere, pentru oameni, pentru felul în care privesc ei lucrurile și pentru modul lor de a cunoaște, și lumea materială este fără de hotar.

Cu adevărat, în ultimă instanță, numai Dumnezeu cunoaște ce este în om, ce este omul, până unde se întinde existența lui, unde sunt hotarele și izvoarele lui..., căci El Însuși cunoaște ce era în om (v. Ioan 2, 25). De aceea, numai Acesta poate să sfințească întreaga ființă omenească: întreg duhul și sufletul și trupul, și să le păstreze în chip potrivit pentru nemurirea dumnezeiască și pentru veșnicie; să le păstreze în chip adecvat și potrivit pentru locașurile cerești prin deplina sfințire, cu ajutorul Sfintelor Taine și ale sfintelor virtuți. Pentru că Cel ce sfințește, prin puterile Lui sfinte, stăpânește, biruiește și nimicește în întreaga ființă omenească tot ceea ce e muritor și păcătos, biruiește pe diavol și face și duhul și trupul omului curate, fără prihană și sfinte. Și acestea toate se întâmplă prin venirea Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce va primi, după înfricoșătoarea Judecată, în Împărăția veșnică a

Dumnezeirii celei în Treime, pe toți sfinții și Săi fără de prihană!

Păcatul a spart unitatea ființei omenești, integritatea persoanei omului, pentru că, aducând moartea, el nimicește această unitate, această integritate: el dă trupul dezorganizării și lasă sufletul (fără trup). Aceasta este ultima din arătarile, manifestările și lucrările păcatului asupra ființei omenești.

Și înainte de moartea trupească păcatul provoacă în sufletul omenesc neștiute morți sufletești.

Păcatul, după natura lui, este o putere distrugătoare și aducătoare de moarte, care, intrând în sufletul omului, îl îmbolnăvește, îl face bucatele, îl sfărâmă și îi nimicește unitatea, iar acesta nu mai este în stare să se chivernisească singur, să se țină într-o unitate, într-un întreg și să-și conducă existența la Dumnezeu, a Căruia faptură este după chipul Său prin excelență.

Numai Dumnezeu tămăduiește sufletul de această sfărâmare păcătoasă, de această fărâmițare și boală. De aceea, și creștinul ortodox în fiecare zi pășește drept, se îngrijește de ceea ce este drept, se roagă strigând: „Doamne, vindecă sufletul meu, că am greșit Ție, pentru că prin păcat am rupt legăturile mele cu virtutea, m-am îmbolnăvit, a slăbit sufletul meu! Tu, numai Tu poți să îl vindec, să îl tămăduiești de păcat și să îl faci pe de-a-ntregul firesc, să îl faci pe de-a-ntregul și în chip desăvârșit sfânt.”

Harul Sfintelor Taine tămăduiește sufletul de păcat, îl tămăduiește de iubirea de păcat. Acest har se cade să îl creștem, să îl înmulțim de bunăvoie prin sfintele virtuți: prin credință, rugăciune, post, cumpătare, smerenie, pocăință.

Nouă, pentru vindecare, ni se dă medicamentul întreg și se cere de la noi să îl folosim cu tot sufletul nostru, cu toată inima noastră, cu toată puterea noastră, cu toată mintea noastră. Altfel, există frica de a fi primit în zadar harul lui Dumnezeu. Fiind, dar, împreună-lucrători cu Hristos, vă îndemn să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu (II Corinteni 6, 1).

Harul ne tămăduiește de păcat dacă noi ne întărim în har prin râvna creștinească și prin credință, prin rugăciune, prin dragoste și prin celelalte sfinte virtuți (v. I Timotei 2, 1).

Prin nevoințele de bunăvoie în lupta cu păcatele ne întărim în Domnul și întru tăria puterii Lui (v. Efeseni 6, 10); și nu mai există păcat, nu mai există moarte, nu mai există diavol pe care să nu-l putem stăpâni și birui, înarmați cu armele lui Dumnezeu: sfintele virtuți (v. Efeseni 6, 11-18). Numai în felul acesta se vindecă duhul nostru, sufletul și trupul nostru și se restabilește unitatea existenței omenești, a sufletului nostru omenesc; și astfel se reîntoarce starea de dinainte de păcat, „întregul” cel dinainte de păcat al ființei omenești, cea după chipul lui Dumnezeu, după chipul lui Hristos și după chipul Treimii.

Suntem creștini adevărați doar când lucrează neîncetat în noi toate puterile dumnezeiești dăruite nouă prin Domnul Iisus Hristos, cele date în dar în Trupul Său dumnezeiesc-omenesc, în Biserică. Pentru că acestea curăță, tămăduiesc, sfințesc întreg duhul nostru, întreg sufletul nostru și întreg trupul nostru, ca să le păstreze sfinte și curate și fără de prihană până la cea de-a doua slăvită arătare a Domnului Iisus Hristos. Ca să fim sfinți și fără de prihană în toate (Efeseni 5, 27), curățiți de toată întinăciunea trupului și a duhului (II Corinteni 7, 1).

Toate acestea nu sunt nimic altceva decât luptă duhovnicească neîncetată, lupta cea plină de har și de bunăvoie pentru curățirea ființei noastre, pentru transfigurarea ființei noastre, pentru sfințirea ființei noastre, pentru hristificarea ființei noastre, pentru întreimizarea ființei noastre, pentru îndumnezeirea ființei noastre.

Pentru ca cineva să poată duce această luptă, pentru a reuși să atingă scopul vieții prevăzut de Dumnezeu, singurul sens al făpturii omenești în această lume, este nevoie de întreaga Treime dumnezeiască, cu toate puterile Ei dumnezeiești. Iar Aceasta întreagă se află în Biserică, cu harul nemăsuratei iubiri de oameni a Singurului Iubitor de oameni; Domnul nostru Iisus Hristos.

– *Cuviosul Paisie Aghioritul*: Astăzi, lumea are nevoie de duhovnici iscusiți. Dacă întotdeauna ar fi existat duhovnici iscusiți, n-ar fi fost

atâția oameni care să apeleze la psihiatri. Astăzi, oamenii s-au îndepărtat de duhovnicii lor și se spovedesc la psihiatri, dintre care mulți nici în Dumnezeu nu cred, nici existența sufletului n-o primesc. Prin urmare, cum este cu putință ca acești psihiatri să ajute suflete, când ei înșiși sunt plini de neliniste? Cum este cu putință ca omul să se mângâie cu adevărat, dacă nu crede în Dumnezeu și în viața cea adevărată, cea de după moarte, cea veșnică? Când omul prinde înțelesul adânc al vieții celei adevărate, i se îndepărtează toată neliniștea și-i vine mângâierea dumnezeiască, și se vindecă.

– Harul primit din Împărtășanie am auzit că te ridică din patul de boală.

– Sfântul Ioan de Kronstadt: Mă minunez de măreția și însușirile dătătoare de viață ale Sfințelor Taine.

– O femeie bătrână care scuipa sânge, care nu mai avea putere, incapabilă să se hrănească, atunci când i-am dat Sfânta Împărtășanie a început, din aceeași zi chiar, să se însănătoșească.

– O tânără fată aflată pe moarte, după ce a fost împărtășită cu Sfintele Taine, în aceeași zi a început să se simtă mai bine; a început să mănânce, să bea, ea, care era până atunci aproape inconștientă, foarte agitată și nu putea nici să bea, nici să mănânce.

Slavă Tainelor Tale dătătoare de viață și înfricoșătoare, Doamne!

– Pateric: Ioan de Bostra, bărbat sfânt și având putere asupra duhurilor necurate, a întrebat pe draci, care locuiau în niște fete furioase și chinuite de ei cu răutate, zicând: „De care lucruri vă temeți la creștini?” Aceștia au răspuns: „Aveți cu adevărat trei lucruri mari: unul pe care-l puteți atârna de grumazul vostru; unul cu care vă spălați în biserică; și unul pe care-l mâncați în adunare.” Întrebându-i iarăși: „Din acestea trei de care vă temeți mai mult?”, au răspuns: „Dacă ați păzi bine aceea cu ce vă împărtășiți, n-ar putea nimeni din noi să facă rău vreunui creștin.” Deci lucrurile de care se tem demonii mai mult decât de toate sunt Crucea, Botezul și Euharistia.

– După cum vedem, este nevoie de „...a păzi bine aceea cu ce ne împărtășim”. În cazul în care Împărtășania este primită fără spovedanie și pregătirea necesară, ea duce la neputință, la boală și la moarte!

– Sfântul Apostol Pavel: Să se cerceteze omul pe sine și așa să mănânce din Pâine (și să bea din Potir; căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, își mănâncă și bea osândă, nesocotind Trupul Domnului. Pentru aceea sunt între voi mulți neputincioși și bolnavi și mulți au murit (I Corinteni 11, 28-30).

* * *

Efecte înșelătoare s-au produs și prin răspândirea unor filade apocrife. Cea mai cunoscu-

tă dintre ele este *Visul Maicii Domnului*. Broșura căreia i s-au acordat chiar și „înalte binecuvântări” prezintă la început câteva rugăciuni obișnuite ale Bisericii, dar conține și un „text” despre care se crede că ar fi fost trimis de Dumnezeu oamenilor. Deși Biserica a calificat „textul” drept apocrif, s-a considerat că ar întreține un sentiment de evlavie. În realitate însă, Visul... (talismanul sau epistolia) ademenește sufletele mai slabe spre o credință greșită, spre superstitie.

Se amintește în acest răvaș despre un (așa-zis) vis pe care l-ar fi avut Maica Domnului și prin care i s-au vestit mai dinainte Patimile Domnului.

Se știe din Sfânta Scriptură că la 40 de zile de la nașterea Fiului ei, i s-a prorocit Maicii Domnului de către Dreptul Simeon: Și prin sufletul tău va trece sabie. Cuvintele acestea se refereau fără îndoială la răstignirea lui Hristos, care urma să fie pusă la cale și îndeplinită de către iudei.

Sfântul Siluan ne spune că Maica Domnului n-a așternut în scris gândurile ei, nici iubirea ei pentru Dumnezeu și Fiul ei, nici durerile sufletului ei în clipa Răstignirii, căci nu le-am fi putut nicicum înțelege.

Se mai susține, fără temei însă, că: „de va scrie cineva visul și-l va purta cu sine și în casă îl va păstra, de acea casă vrăjmașul nu se va apropia și duhul cel necurat se va goni”. Sfinții Părinți spun că diavolul are îndrăzneală să intre și în biserică sau în altar. Numai în Sfântul Potir (sau în chi-

vot) nu-i îngăduie Dumnezeu să intre. Deci, de vom crede că nu va intra diavolul în casa unde se află o broșură sau un „vis”, acesta „se va îmbolnăvi de răș și trebuie spitalizat”).

Omul care de dragul lui Hristos și-ar vopsi barba în albastru sau ar purta o pălărie cu pană mare de păun sau ar fi în posesia vreunui talisman (vis) nu va fi niciodată în ochii semenilor săi omul lui Hristos, ci omul cu barbă albastră sau omul cu pană de păun la pălărie sau omul cu talismanul (visul) la purtător: amănuntul pitoresc – talismanul, visul etc. – (fie el oricât de nevinovat sau chiar nostim) e o stavilă pe calea ce duce la esență și deci joacă rol de opritoare. Cu atât mai mult, creștinismul nu poate avea nici o legătură cu magiile de orice fel (termenul magie este luat în înțeles de procedeu tipizat cu efecte sigure independente de efortul duhovnicesc).

Biserica învață însă pe fiecare creștin să poarte discret o cruciuliță la gât.

Iată ce scria Sfântul Chiril al Ierusalimului:

„Să nu ne rușinăm să mărturisim pe Cel răstignit. Fă-ți cu încredere pe frunte cu degetele pecetea și fă cruce în toate acțiunile tale; și când mănânci pâine, și când bei din pahar; când pleci de acasă și când vii; înainte de a te culca și când te trezești; când călătorești și când te odihnești. Mare «talisman» este Crucea!... Crucea este semn pentru cei credincioși și teamă pentru demoni. Iisus i-a biruit pe aceștia prin cruce și i-a dat cu hotă-

râre pe față. Când demonii văd crucea își aduc aminte de Cel răstignit. Se tem de Cel ce a zdrobit capetele balaurului. Nu disprețui pecetea, pentru că a fost dată în har” (Cateheze 13, 36).

Confirmarea acestei învățături o găsim și în cartea *Viața și învățăturile Sfântului Ierarh Nifon*, mai sus citată, unde chiar diavolul spune:

„Nu ne temem de lemnul Crucii, ci de înfricoșatul trăsnet care țâșnește din el. Și, ce este mai rău, nu numai din lemn iese trăsnetul care ne arde, ci și când creștinii se pecetluiesc cu acest semn! De când am făcut prostia și am împins pe evrei să răstignească pe Nazarinean, mi-au zdrobit ciolanele. Nu mai am puterea de mai înainte. Dacă aș avea-o, în clipa de față te-aș trage jos și te-aș face bucăți.”

Se știe că dintre creștinii care năzuiesc spre desăvârșire ajung unii să-L poarte pe Hristos în inimă. De aceea sfinților li s-a atribuit uneori și denumirea de „hristofori” (purători de Hristos) sau „teofori” (purători de Dumnezeu), iar în zilele noastre cei care poartă talismanul la ei pot fi denumiți „talismanofori” (purători de talisman), iar cei ce poartă visul – „visători”, deoarece credința (credulitatea) lor se află în buzunar sau în poșetă.

Iată cât de grosolană este înșelăciunea vrăjmașului pentru cei creduli și cu câtă obraznicie se folosește el de numele Maicii Domnului și al Arhanghelului Mihail, pentru a înșela. Aceasta, din cauza urii nestăvilite pe care o are față de

Arhanghelul Mihail, care i s-a împotrivit, și față de Maica Domnului, care i-a zdrobit capul.

– *Arhim. Arsenie Papacioc*: În nevinovăția și în gândurile tale curate de a fi cât mai aproape de Măicuța Domnului și de a avea cât mai imprimat sfântul ei chip în inima ta, ai crezut că acelor inși tineri li s-a arătat Maica Domnului. Este o degheizată și mare înșelare și nu este îngăduită ca adevărată această arătare. Nu știu cine îi instruiește duhovnicește pe acești tineri, dar când spun că au vedenii, ori cum ar fi, sunt înșelați de diavolul care le dă aceste închipuiri să-i rățăcească de la adevărata luptă, de la marea și smerita înțelegere că nu prin vedere, ci numai prin credință dăm valoare relației noastre cu Bunul Dumnezeu, cu Măicuța Domnului și cu sfinții. Pronia divină ne-a dat destul har ca să ne putem apăra inteligent de aparițiile ascunse ale vrăjmașului diavol care nu doarme, mai ales acolo unde este lucrare și inimă trează spre înțelegerea și împlinirea Sfintei Scripturi, și ca să putem împlini în noi, mai conturat, adevăratul chip duhovnicesc, care nu va fi nicio dată fără de o smerită smerenie, manifestându-se printr-o odihnitoare și senină iubire.

Părerea de sine, adică mândria, se instalează foarte repede la cei care, naivi, se cred ajunși la cele mai de sus și încă mai și spun, dând înfățișare de spectacol, de senzational. Lucru foarte primejdios, de care să fugi și să nu dorești aceste apariții, aceste arătări. Ele sunt ispitiri sigure de

la vrăjmașul diavol, care ispitește în șase feluri, și aceasta este o ispită foarte primejdioasă, ispită de-a dreapta, adică (pe naivi sau creduli) îi ispitește cu lucruri bune, dându-le forme eronate.

— Nu mai rămâne cu prejudecăți când privești icoana Maicii Domnului. Nu forța nimic. Măicuța Domnului te iubește sincer și cu adevărat, mai ales că ea îți călăuzește gândurile tale mari, și nu este bine să îți forțezi privirile spre sfânta icoană ca să consideri că îți dă un „semn”. Roagă-te cu iubire și credință, fără provocări, și chiar dacă, să zicem, s-ar vedea ceva, mai repede putem crede că nu este dorința Maicii Domnului, ci o falsă vedenie, falsă încântare.

Trăiește permanent prin credință, pentru că, așa cum îți mai spuneam, nu ești niciodată singură. Măicuța Domnului nu te va lăsa niciodată să fii prada cuiva, dacă tu te vei ține de învățătura Bisericii noastre cu credință în dogmele ei și în felul de a practica.

✱ Biserica deci combate încurajarea „vedenilor” acelor tineri și-i consideră căzuți într-o trăire și difuzare eronată a iubirii tainice pe care ne-o arată Maica Domnului. Așa se nasc sectele, care interpretează după bunul plac adevărul despre dogme și practici. Dogmă se numește acel adevăr de credință revelat, cuprins în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție și interpretat de Biserică. Deci cine se abate de la aceste adevăruri fixate de Biserică este eretic.

— Limonariu: Un bătrân cu numele Chiriac trăia în Lavra Calamon din apropierea sfântului râu Iordan. Și era bătrânul îmbunătățit în fapte dumnezeiești. La el a venit un frate străin, din ținutul Dara, cu numele Teofan, ca să-l întrebe pe bătrân despre gândurile sale. Bătrânul a început să-l sfătuiască cu felurite cuvinte de înțelepciune și viață curată. Folosindu-se mult fratele din cuvintele bătrânului, i-a spus:

— Eu, avo, am comuniune în țara mea cu nestorienii. Din această pricină nu mai pot rămâne cu ei și vreau să locuiesc împreună cu tine.

Când a auzit bătrânul numele lui Nestorie s-a întristat de pierderea fratelui și l-a sfătuit și l-a îndemnat să se despartă de această erezie vătămătoare și să vină la sfânta, sobornicească și apostolească Biserică. Și i-a spus:

— Nu este altă mântuire decât numai în a cugeța drept și a crede că Preasfânta Fecioară Maria este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

— Într-adevăr, avo, a răspuns fratele, toți ereticii așa spun: dacă nu ești cu noi, nu te mântuiești. Sărmanul de mine nu știu ce să fac. Roagă-te deci Domnului, ca El să mă încredințeze prin faptă care este credința cea adevărată.

Bătrânul a primit cu bucurie cuvântul fratelui și i-a spus:

— Țezi în chilia mea și am nădejde în Dumnezeu că bunătatea Lui îți va descoperi adevărul!

Lăsându-l pe frate în peșteră, s-a dus la țărmul Mării Moarte și s-a rugat pentru el. Și, iată,

cam pe la ceasul trei după-amiază, în ziua următoare, vede fratele pe cineva înfricoșător la vedere, stând în fața lui, și-i spune:

– Vino și vezi adevărul!

Și luându-l, l-a dus într-un loc întunecos, cu miros urât și cu foc, și-i arată în mijlocul focului pe Nestorie și Teodor, pe Eutihie și Apolinarie, pe Evagrie și pe Didim, pe Dioscur și pe Sever, pe Arie și pe Origen și pe alți câțiva.

– Iată, îi spune acela ce i s-a arătat, acesta-i locul pregătit ereticilor și celor care hulesc pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și celor ce urmează învățăturile lor! Dacă-ți place locul, rămâi în credința ta! Dar dacă nu vrei să încerci chinul acesta, vino la Biserica cea Sfântă și Scurtă, așa cum ți-a spus bătrânul. Căci îți spun: chiar dacă ai săvârșit toate virtuțile, ajungi în locul acesta dacă n-ai dreaptă credință.

La cuvântul acesta, fratele și-a venit în sine. Când a venit bătrânul, i-a povestit toate cele întâmplate așa cum le-a văzut și a trecut la Sfânta, Sobornicească și Apostolească Biserică. Și a rămas împreună cu bătrânul în Calamon. După ce a stat mulți ani cu el, a adormit în pace.

– *Unii creștini zic frecvent: „Înapoia mea, satano!”*

– *Arhim. Arsenie Papacioc:* O mare greșală este ca, atunci când ești ispitit vizibil, să-l blestemi pe dracul, să dialoghezi cu el. El este bucu-

ros că-l consideri. Trebuie desconsiderat, că nu-i o putere, e un tolerat. Cu dușmanul nu se stă de vorbă. Roagă-te lui Dumnezeu, că puterea Nume-lui îl gonește: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!

Ca fii ai lui Dumnezeu, am îndrăznit să spun la cât mai mulți și de o poziție de strategie duhovnicească în lupta noastră cu cel din afară, diavolul.

Neputința lui mare asupra noastră este că noi suntem și dorim mult să fim cu Dumnezeu.

Diavolul țintește acest mare obiectiv: să ne despartă de Dumnezeu. Nu-i va fi ușor să o facă direct, că așa s-au încununat mulți creștini care au simțit în ei puterea credinței, știind că omul e făcut de Dumnezeu și nu se poate despărți de El. Satana, care n-are o clipă de răgaz, gândește ca indirect să-l poată despărți pe om de Făcătorul lui.

Luptă cu orice chip să-l bage pe om în păcat, păcate de tot felul. Și, dacă reușește, nu înseamnă că și-a atins marele obiectiv, dar îi dă o întristare care îl face [pe om] să se considere pierdut, ca și când nu mai poate fi iertat și, descurajându-se, singur se desparte de Dumnezeu, și, iată, acesta-i scopul atins de vrăjmașul.

Nu trebuie să-ți pleci capul și să abdică, ori care și oricum ar fi păcatul. Recunoaște-L mai departe pe Dumnezeu ca Stăpânul tău milostiv, că nici o nenorocire nu înseamnă ceva dacă ai credință de stâncă.

Nu deznădăjdui cu nici un chip. Satana poate ști slăbiciunea ta și te-a înșelat, dar inima nu i-ai dat-o și numele lui Dumnezeu din tine nu s-a șters. Așa păcătos cum ești, Dumnezeu e cu adevărat mult iubitor și, pentru că-L recunoști multmilostiv și iertător, te va căuta El singur, te va găsi, te va îmbrățișa, te va lua pe umerii Lui și te va duce la stână și te va iubi mai mult decât pe alte oi, pentru că tu, de fapt, nu L-ai părăsit.

Aceasta ar fi o mare poziție duhovnicească, și marile tale căderi rămân simple accidente.

Recomand o nesfârșită veselie în ascunsul tău, că aceasta mărturisește că ești cu Iisus Hristos în inima ta și-n respirația ta, inima ta va vibra mereu o rugăciune fără cuvinte. Deci o stare de stăpân asupra ta și de veselă liniștire, chiar dacă te-ai noroit, că, oricare ar fi motivul unei întristări descurajatoare, ea este numai și numai de la diavol.

Harul lui Dumnezeu nu vine unde-i o mâhnire, unde-i o întristare, deoarece cu astfel de bogăție nu știi ce să faci și o risipești. Și din prudență nici nu te stăpânește acest har, dar vine unde-i liniștire sufletească, unde ființa noastră transformă, ca un mare aparat de reacție, acest har al lui Dumnezeu cu hotărârile tale de a mișca, de a te împlini, și uite așa ajungi la măsura omului desăvârșit, ca să nu vorbesc chiar să fii un dumnezeu după har, bineînțeles. Dar pe fondul unei stări de veselie... Dacă ești vesel, inima se desface și

ea, este receptivă. Pentru că inima este adâncul cel mai adânc, cel mai profund din toate organele noastre pe care le avem. Inima este făcută de Dumnezeu ca să poată sta și El în ea, nu este ca orice organ. Inima asta, pe care o avem noi și bate și punem mâna pe ea, este un simbol al inimii. Inima este dincolo de ea. Are o profunzime dincolo de conștiință. Poartă în adâncul și în profunzimea ei acel punct extraordinar, pe care l-a făcut Dumnezeu, chip și asemănare, acolo unde spune Mântuitorul: *Vom veni cu Tatăl și lăcaș la el ne vom face* (Ioan 14, 23). Asta este chipul și asemănarea, nu picioarele, și ochii, și urechile. Min-tea este un subordonat al inimii.

— Dacă îți creează starea aceasta de agitație, de tristețe, își face cuib satana și-și clocește ouăle.

Nu mai poți iubi, nu mai poți vedea cu perspicacitate nițel în viitor cu rațiunea pe care ți-a dat-o Dumnezeu, nu mai poți pentru că tu ești trist. Adică nu ești în stare de nimic – o stare drăcească foarte greu de suportat. Când sunteți triști, gândiți-vă la lucrul acesta: „Stai, că este «ceva» drac aici!” Și nu acceptați.

— Bunăoară, știi că *Psaltirea* este foarte bună și te apuci să o citești din scoarță în scoarță. Lipsă de dreaptă socoteală! S-a constatat că diavolului nu-i prea place cititul la *Psaltire*. Eu recomand o catismă la 24 de ore... Altfel te bagi singur la adânc și dai o bătălie... Poți să birui, dar să știi să înoți, să știi să birui.

După ce își termină rugăciunea aceasta după tipic, omul se consideră achitat de obligația rugăciunii și se retrage fără nimic de la ceea ce ar trebui să-l țină prezent. Dacă ai rostit un *Tatăl nostru*, dacă ai citit un *Paraclis* și un *Acatist* e foarte bine... Dar ceea ce, de fapt, trebuie adus la cunoștință, pentru a se înțelege, e prezența continuă a inimii. Adică sunt mai mult pentru o continuă tresărire duhovnicească. De aceea pot să spun că: orice clipă poate să fie un timp și orice suspinare poate să fie o rugăciune.

Suspinarea însă nu îți ia timp. E la îndemână și angajează toată ființa ta: „Of, Doamne!”, și ai făcut mai mult decât acela care a zis de zece ori *Tatăl nostru*, îl știa pe de rost și l-a zis repede. Nu aceasta înseamnă câștig duhovnicesc: „Am zis multe!” Știi ce faci după ce zici multe: „Doamne, am zis... și am depășit pe mulți!”

O rugăciune adâncă înseamnă o tăcere adâncă.

M-a întrebat cineva de câte ori să zică rugăciunea, după ce un alt părinte îi recomandase să o spună de 1000 de ori. I-am răspuns: „Să zici o dată și să nu mai termini!” Iar cuiva care m-a întrebat: „Câte metanii să fac în 24 de ore?”, i-am răspuns: „Ai libertatea să faci câte poți! Dar să faci.”

– *Limonariu*: Credeți-mă, fiilor, că nimic nu tulbură, nu revoltă, nu mânia, nu pierde, nu supără și nu atacă atât pe draci și pe satana, autorul răului, ca citirea neconținută a psalmilor. Toată Scriptura este folositoare și întristează mult pe

draci, dar nu supără atât de mult ca *Psaltirea*. Este la fel ca și cu poporul: dacă o parte din popor laudă pe împărat, cealaltă parte nu se supără și nu se pornește împotriva celor care-l laudă; dacă însă laudele lor se prefac în insulte, atunci se răscoală împotriva lor. Tot astfel și dracii: nu se întristează atât de mult de o altă parte a Scripturii ca de psalmi. Prin citirea și studierea psalmilor, pe de o parte ne rugăm noi înșine, iar pe de altă parte blestemăm pe draci. De pildă, când zicem: *Miluieste-mă, Dumnezeule, miluieste-mă, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărâdelegea mea* (Psalmi 50, 1-2). Și iarăși: *Să nu mă lepezi la vremea bătrâneții, când va lipsi puterea mea, să nu mă lași pe mine* (Psalmi 70, 10). Prin aceste cuvinte blestemăm pe draci ca și atunci când spunem: *Să învieze Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe El* (Psalmi 66, 1). Și iarăși: *Văzut-am pe cel necredincios îngâmfat și înălțat ca cedrii Libanului și am trecut și iată nu mai era; și l-am căutat și nu s-a aflat locul lui* (Psalmi 36, 35-36). Și iarăși: *Sabia lor să intre în inima lor* (Psalmi 36, 15). Și iarăși: *Groapă a săpat și a deschis-o și va cădea în groapa pe care a făcut-o; întoarce-se-va durerea peste capul lui și pe creștetul lui se va pogori nedreptatea lui* (Psalmi 7, 16-17).

* * *

De obicei, în cazurile acestea unde s-au făcut vrăji se speculează din interes pecuniar (se are

în vedere că la mulțimile de oameni primează instinctul) de către cei în măsură să rezolve corect aceste probleme și se atinge cu succes o dublă coardă sensibilă a maselor de oameni, după observația psihologică a Părintelui Nicolae Steinhardt: nevoia de senzațional (sperie-mă!) și rigurozitatea numerică (tip rețetă) ca un răspuns la problemele fiecăruia.

1 Nevoia de senzațional (sperie-mă!), ceea ce îl determină pe „taumaturg” (care insinuează că ar avea darul profeției) să dea următoarele răspunsuri ce pregătesc într-un fel „anestezia” credulilor: „Ai cununiile legate”, „Cineva ți-a făcut farmece”, „Ai argintul viu”, „Aici e un blestem de până la al nouălea neam” etc.

2 Rigurozitatea numerică (care este în contradicție cu duhul *Patericului*: „Cel care se roagă numai atunci când se roagă nu se roagă deloc”), care implică recomandarea tehnicilor sau a rețetelor: „participi la 12 masluri”, „participi la citirea molitvelor Sfântului Vasile cel Mare de 40 de ori consecutiv”, „dai 7 acatiste la 7 mănăstiri”, „aprinzi atâtea (număr fix) lumânări”, „rostești de «n» ori *Tatăl nostru*” și lista ar putea continua, și chiar tu, cel care o citești, ai putea să o completezi, căci este posibil să fi primit aceste „bogoslovenii” de la astfel de „oameni competenți”!

– **ÎPS Antonie Plămădeală:** Sub forma tradiției orale și a slujbelor, rânduielile își păstrează caracterul lor duhovnicesc și o anumită elasticitate,

tate, cum și trebuie să fie în acest domeniu atât de sensibil, atât de fluctuant, atât de imprecis, atât de delicat al vieții sufletești. Aici nu se măsoară cu metrul și nu se cântărește cu kilogramul. Altele sunt măsurile. Or, Regula măsoară cu metrul și cântărește cu kilogramul. Nu cunoaște și nu are alte măsuri, și nici nu sunt posibile, dacă e vorba să fie cuprinse într-un cod scris, normativ. De aceea și mântuirea în condițiile codurilor scrise, ale Regulilor, devine rezultatul unor adunări și scăderi, al unui punctaj controlat după îndeplinirea articolelor din Regulă, ceea ce e tot ce poate fi mai străin vieții sufletești și relației cu Dumnezeu. Un astfel de punctaj și o astfel de îndeplinire nu pot fi decât formale.

– **Părintele Nicolae Steinhardt:** Un lucru-mi pare cert, că lumea oamenilor simpli este o lume complicată, iar lumea oamenilor complicați este o lume simplă.

Cu cât sunt oamenii mai sofisticati, cu atât dau mai puțină însemnătate formelor; pe când oamenii simpli abia se adună laolaltă, că și alcătuiesc regulamente strașnice.

Apoi sunt și din cale-afară de „serioși”, adică izvoditori de tiranie.

A! Cât de reglamentari, de exigenți, de idolatri ai tipicului și ai formei sunt oamenii simpli din celule! Bunul sălbatic și simplitatea omului primitiv sunt basme, romane, ficțiuni.

Sălbaticii sunt teribil de complicați și meticuloși: sociologia, etnografia și antropologia o

dovedesc. La ei totul stă sub semnul tabuurilor – sunt sute, mii de tabuuri – și al stringenței sistemelor de reglementare minuțioasă. Întotdeauna forma are prioritate asupra fondului. Față de a triburilor primitive, viața omului modern e de o simplicitate cristalină și de o libertate absolută.

* * *

– *Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula*: În ceea ce privește deschiderea cărții, deci a Sfintei Evanghelii, molitvelnicele și agheasmatarele mai vechi arată că se făcea de către preot și nu de către bolnav, așa cum apare în ultimele ediții. Dar și unele, și altele nu mai pomenesc nimic în afară de această deschidere. Inovația intervine când, pe baza textului la care Evanghelia a fost deschisă întâmplător și ținând seama de culoarea vinietelor, slujitorii încep să interpreteze, făcând preziceri sau dând pronosticuri pe care credincioșii le iau drept adevărate, având în vedere autoritatea morală duhovnicească și harică a preotului. Se are în vedere, așa cum spuneam, culoarea vinietelor, adică dacă „a căzut” pe roșu sau pe negru, culoarea roșie fiind semn bun, iar cea neagră, semn rău. I se spune credinciosului dacă se tămăduiește sau nu, dacă vor reuși copiii la examene, dacă trebuie să se aștepte la un deces sau la o nuntă în familie, dacă va fi avansat în serviciu și altele. Sunt lucruri care seamănă cu o adevărată ghicitoare, fără nici un temei, în care se specu-

lează credulitatea credincioșilor, se disprețuiește evlavia lor sinceră și crența curată, în loc ca ele să fie supravegheate, luminate și călăuzite.

Ceea ce este și mai grav și condamnabil în același timp este faptul că asemenea „deschideri” au început să se practice nu numai la Taina Sfântului Maslu, ci în orice altă ocazie și cu alte cărți, între care pravilele mai vechi, care, așa cum știm, nu conțin decât legi și canoane, fără să aibă caracterul de sfințenie pe care îl prezintă Sfânta Evanghelie.

* * *

– *Părintele Dumitru Stăniloae*: În rugăciunile de la Sfântul Maslu se cer deodată tămăduirea trupului, iertarea de păcate și tămăduirea de patimi, eliberarea simțurilor de influențele rele și alungarea vrăjmașului. Toate acestea se cer pentru ca bolnavul, devenit sănătos trupește și sufletește, să poată trăi o viață curată, închinată slujirii lui Dumnezeu. Aceasta arată că Taina Maslui nu e pentru moarte ca în Catolicism, ci pentru o viață întru sănătate și curăție. De asemenea, săvârșirea acestei Taine de către mai mulți preoți (de șapte sau măcar de doi) manifestă voința Bisericii de a pune mai multe forțe ale ei în mișcare, prin comuniunea în rugăciune și în dragoste, pornirea mai multora de a scăpa un membru al ei de situația de neputință și de durere în care se află. Uneori harul lui Dumnezeu lucrează mai mult sau mai puțin direct asupra trupului, vin-

decându-l, deși chiar și în acest caz se produce și întărirea sufletească, și iertarea păcatelor celui bolnav. Iisus e lângă noi. Vrea să ne ajute. Dar nu vrea să lucreze asupra noastră fără voia noastră, fără să simțim nevoia ajutorului Lui, arătând aceasta prin chemarea Lui. Nu vrea să mă trateze ca pe un obiect și să n-am nici un folos sufletească din vindecarea trupeză pe care mi-o dăruiește, socotind că aceasta nu s-a făcut prin El ca Dumnezeu. În acest caz mă încred numai în legile naturii, mă las numai în seama lor.

Alteori, vindecarea se produce mai mult prin întărirea puterilor sufletești, întrucât această întărește sufletul și, prin suflet, și trupul. Un medic german mi-a declarat că astenia nervoasă, atât de răspândită în zilele noastre, își are leacul și în cruce, adică în înțelegerea rostului superior al greutăților vieții și în răbdarea lor folositoare pentru creșterea duhovnicească a omului. În orice caz, rugăciunea, întărind cu putere dumnezeiască sufletul, aduce întărire și nervilor trupului. Ea aduce liniște, și prin aceasta potolește agitația care se prelungește în nervi.

Dar prin harul acestei Taine a Maslului se dă în mod principal vindecarea trupului. Numai când este rânduit ca bolnavul să moară, nu se produce acest efect principal (tămăduirea), ci numai celelalte (iertarea păcatelor).

Taina aceasta poate fi socotită, prin excelență, Taină a trupului sau Taina rânduită pentru

însănătoșirea trupului. Prin ea se pune în relief valoarea pozitivă acordată de Dumnezeu trupului omenesc, ca Unul care Însuși a luat trup și îl ține în veci, ne mântuiește prin el, împărtaşindu-ne viața dumnezeiască.

* * *

Părticelele care sunt luate de pe Sfântul Disc și se dau credincioșilor la solicitarea lor n-au nici o valoare. Anafura este mai importantă decât aceste părticele (miride). Dacă sunt lăsate pe Sfântul Disc, se transferă apoi în sfântul potir la momentul potrivit, după epicleză. Numai astfel sufletele pomenite intră în comuniune cu Mântuitorul. Preotul care le „deturnează” îi lipsește de sfințire pe acei credincioși cărora li se procură eronat aceste părticele.

* * *

Sfântul Nectarie de la Optina: Un mare savant – medic – s-a îmbolnăvit grav. Colegii medici socoteau că nu mai are nici o șansă de însănătoșire. Profesorul locuia împreună cu o soră mai mare. El credea puțin, dar la biserică nu mergea niciodată, cu toate că biserica se găsea pe aceeași stradă, nu departe de locuința lor. Sora, dorind să-l ajute, și-a amintit de biserică și s-a hotărât să dea un pomelnic și să fie pomenit la proscomidie. Fără să-i spună vreun cuvânt profesorului, s-a dus de dimineață la Sfânta Liturghie și l-a

rugat pe preot să scoată o părticică și să se roage pentru sănătatea fratelui ei grav bolnav. În acest timp bolnavul vede că unul din pereții camei sale parcă dispare și în locul lui apare altarul bisericii. Preotul se apropie de jertfelnic, scoate o părticică și această părticică cade cu zgomot pe disc. În acest moment bolnavul simte că o putere a intrat în el și în chip involuntar s-a ridicat din ășternut, lucru pe care nu-l mai făcuse de multă vreme. Sora, care a sosit îndată, împreună cu cel vindecat au mulțumit cu lacrimi Domnului.

– **Pr. Prof. Ion Buga:** Îmi amintesc că, atunci când am fost numit la una din bisericile „forte” ale taumaturgiei bucureștene, m-am speriat strașnic când, citind molitvele Sfântului Vasile cel Mare „ca să nu stric obiceiul”, aud un urlet de fiară înjunghiată ridicându-se din mijlocul mulțimii care stătea pe brânci, cu fața la podea. Colegul, un bătrân „meseriaș”, în ale taumaturgiei de mahala îmi face semn de încurajare cum că, vezi, Doamne, rugăciunea mea are efect. M-am uitat la el cu silă, iar pe respectiva „apucată” am avertizat-o că dacă mai face o dată așa ceva, o vindec pe loc de demonul șarlataniei cu care se învoi- se să-mi creeze faimă de tânăr și puternic taumaturg. Și cum aveam în mână un crucifix mare și greu, iar pe chip aveam o mânie prea sfântă, femeia s-a vindecat brusc și total. Cred că a fost prima și singura minune de acest soi pe care am săvârșit-o bine; alta nu s-a mai ivit.

* * *

Este cazul să amintim aici că procedeele folosite de unii preoți, precum călcarea de către preot peste trupul posedatului, strangularea (imobilizarea) lui ca pe un ostatic sau supunerea lui la un „regim de post” exagerat, nu joacă nicidecum un rol determinant în vindecarea bolnavului. Ba mai mult decât atât, folosirea lor denotă lipsa de dreaptă socoteală a preotului. Bolnavul se va vindeca atunci când va rându Dumnezeu și nu se poate „forța nota” recurgând la improvizații.

* * *

ÎPS Antonie Plămădeală: A lăsa pe credincioși să creadă că tu ai puteri supranaturale, că ai daruri de taumaturg, că ai vedenii care presupun o vrednicie a ta, că ești înainte-văzător, știind să citești în suflete păcatele, trecutul și viitorul, toate acestea nu ar însemna altceva decât o disimulată manevră de a uzurpa locul lui Hristos.

Cine are cu adevărat aceste daruri, și le are de la Dumnezeu, nu le strigă pe ulițe, nu se laudă cu ele, nu și le arogă, nu se folosește de ele ca de o firmă de reclamă, ci se ascunde, se smerește, face uz de ele în public numai la mare nevoie, numai în cazuri excepționale, rămânând permanent supus Bisericii în dogmă și disciplină, și mai degrabă se teme de aceste daruri decât se mândrește cu ele. De aceea, în sufletele pe care le păstorește sau cu care vine în atingere în vreun fel, el

va refuza orice considerație specială pentru sine. El se va face vas prin care lucrează Hristos.

– **Sfântul Teofan Zăvorâtul:** Iată și ghicitoarea, care nu a întârziat să ajungă pe la dumneavoastră! E grozavă! E ceva în genul meselor care se învârt. Numai că nu cred ca acesta să fie vreun dar de la Dumnezeu. Darurile supranaturale de la Dumnezeu se dobândesc cu greutate, dar așa, din senin, nu iese nimic bun. Femeile păgâne ghiceau și ele, de multe ori cu succes... Dar nu erau prorocițe adevărate. Câte duhuri înșelătoare nu există!

În Lavra Pecerska a Kievului trăia un bătrân care știa Vechiul Testament pe de rost, fără să-l fi învățat. Orice îl întrebau, știa și spunea pe de rost, din minte. Dar știa doar Vechiul Testament și nimic din Noul Testament. L-au suspectat stareții și s-au rugat pentru el, și a uitat totul. Așa-i și aici. Ar fi bine să-i fie citite „ghicitoarei” rugăciuni de exorcizare și abia apoi să fie întrebată. Dar cred că, și dacă ar sta cineva în picioare în fața ei, având un puternic duh de rugăciune, i-ar putea lega dibăcia prorocească.

Dar n-ar fi mai bine să vă țineți cât mai departe de asemenea oameni? Toate cele de trebuință ni le-a spus, prin viu grai, Însuși Domnul. Ce mai doriți altceva? Doamne, mântuiește-ne!

– **Iată un caz contemporan:** O femeie ajunsese să dobândească darul de a vindeca unele boli și de a cunoaște chiar viitorul. La un moment

dat însă această femeie și-a pus problema dacă este pe calea cea bună sau dacă nu cumva rătăcește: „Dumnezeu este cu mine sau nu e?” Și atunci, dintr-odată, a început să se roage sincer lui Dumnezeu, din adâncul inimii: „Doamne, dacă sunt pe cale greșită, Te rog să mă scoți, să-mi arăți adevărul!” Și, pentru rugăciunea ei sinceră și profundă, Dumnezeu i-a arătat că este pe o cale greșită. Din momentul acela, ea n-a mai putut să tămăduiască pe nimeni și nici să prevadă viitorul în viața cuiva. Dovadă că aceste „daruri” nu erau de la Dumnezeu, ci de la diavol, cu care acesta încearcă să-l rătăcească pe om până la sfârșit.

– **Arhim. Arsenie Papacioc:** M-am întâlnit într-o zi cu o persoană care mi s-a adresat astfel: „Eu am daruri deosebite!” I-am răspuns: „Darurile sunt ale lui Dumnezeu! A te cunoaște pe tine înseamnă să știi să renunți la tine, pentru că așa cere Dumnezeu. Este mai mare lucrare decât aceea de face minuni, de a avea revelații etc. De ce? A te smeri pe tine este lucrarea ta. Darurile însă nu sunt ale tale, ci sunt ale lui Dumnezeu!”

Când eram mic eram la internat – eram foarte mic – și venise un hipnotizator acolo. Noi, copiii, când vedeam, eram curioși. Și ne-a chemat pe mai mulți inși; m-a chemat și pe mine acolo, la catedră; era o catedră mare într-o sală de desen. Și făcea cu noi gesturile acelea, de a ne acapara sufletește. Și eu am fost sincer, și m-am dus mai

mult așa, în glumă, nu doream să fiu persoana la care să privească colegii; erau profesori acolo, sute de elevi, poate o mie de elevi. Și nu a putut, nu a putut deloc să mă hipnotizeze. M-a gonit de acolo: „Pleacă de aici!” Eu nu știam de ce nu a putut să mă hipnotizeze și nu știam nici de ce poate pe ceilalți. Mai târziu, mi-am dat seama că eu aveam o prezență, se vede, interioară, o prezență de la Dumnezeu dată, cum avem toți, și sunt suflete care nu cedează acestor mișcări de duh drăcesc.

– **Sfântul Ioan Hrisostom:** Dumnezeu îl numește ucigător de oameni pe diavol (v. Ioan 8, 44), și tu alergi la el ca la un doctor? Te întreb: ce vei răspunde când vei fi învinuit că socotești mai vrednice de credință vrăjitoriile magilor decât hotărârea lui Hristos? Când Dumnezeu spune că diavolul este ucigător de oameni, iar ei spun, împotriva hotărârii dumnezeiești, că pot vindeca bolile; și tu îi lași să-ți facă vrăji și să te descânte? Prin cele ce faci, chiar dacă n-o spui în cuvânt, îi socotești pe vrăjitori mai vrednici de credință decât pe Dumnezeu. Dacă diavolul este ucigător de oameni, negreșit sunt ucigătoare de oameni și duhurile cele rele care-l slujesc. Hristos ți-a arătat asta cu fapta. Când i-a lăsat să se ducă în turma de porci, demonii au înecat în adânc toată turma aceea, ca să cunoști că, dacă Dumnezeu le-ar îngădui, ar face și oamenilor aceasta, i-ar îneca îndată. Dar așa, Dumnezeu îi ține, îi împiedică și nu-i lasă să facă asta. Acest lucru l-au arătat

când au căpătat putere împotriva porcilor. Dacă pe porci nu i-a cruțat (înșelătorul), cu mult mai mult pe noi nu ne va cruța. Așadar, iubite, nu te lăsa târât de înșelăciunile acelor, ci fii întărit de frica de Dumnezeu.

– **Arhim. Sofronie Saharov:** Trebuie citite lepădările și rugăciunea de dezlegare mulți ani pentru cei ce au trecut prin magie. Așa făcea Biserica primară. Budismul are multe elemente de adevăr, dar are un adevăr omenesc care ajunge până la zero, adică la o concentrare de sine în care meditația îl conduce pe om către neființa din care a fost zidit. E vorba despre o sinucidere existențială. Hristos ne conduce către îndumnezeire, către comuniunea cu Dumnezeu în Treime.

Mulți spun că budismul nu are legătură cu demonismul. Cei care vorbesc așa cunosc budismul din cărți, vorbesc doar teoretic; în realitate este cu totul altfel.

Unii spun că prin meditație dobândesc liniștire. Asta se arată doar în afară ca un lucru bun, dar oamenii aceia sunt subjugăți de trufie și eșuează repede în războiul trupesc. Și chiar dacă sunt în budism, tot au război al trupului. Asta arată satanismul acestei metode.

Dacă cineva citește diverse cărți psihologice budiste, nu mai poate niciodată dobândi simțirea curată a Ortodoxiei.

Cei care au fost ateii și spun că din ateism sau din existențialism au ajuns la Ortodoxie fără să

petreacă într-o perioadă de pocăință se vor lavi de probleme, ceva nu va merge în viața lor și nu vor avea roade bune.

– **Mihai Urzică:** Există oameni infirmi, bolnavi sau cu diferite beteșuguri, care nu întotdeauna își datorează această stare unor cauze fizice naturale, de ordin medical, ci înstăpânirii unor duhuri rele care, din motive pe care Domnul le știe, îi țin legați trupește. Din Evanghelii se cunosc atâtea cazuri în care Mântuitorul a delegat astfel de oameni din legăturile cu care satana îi legase, poruncind acelor duhuri rele să iasă afară. Așa s-a întâmplat cu tânărul epileptic, cu surdomutul din naștere, cu omul cu brațul uscat, cu femeia gârbovă de 18 ani, cu posedatul din ținutul Gadarenilor și cu atâția alții. Asemenea paralitici, gârbovi, surdomuți, ologi sau suferinzi de alte metehne fizice sau psihice, ale căror infirmități provin uneori dintr-o legătură demonică, pot ajunge să-și îndrepte trupul gârbovit, spre uimirea multora, printr-o lucrare de diversiune pe care o face ispititorul și care este considerată minune, dar al cărui scop este rățacirea; natura unor astfel de tămăduiri este într-un tot deosebită de cea a unei adevărate minuni¹.

Când Mântuitorul a certat demonii și i-a silit să iasă din făpturile pe care le stăpâneau, cei

¹ Să ne amintim de demonstrațiile făcute pe stadioane de diferiți „taumaturgi” în anii ‘90! Iar mai nou vizionăm pe posturile TV „vindecările din catedrala credinței” – n.n.

tămăduiți se izbăveau nu numai de infirmitățile lor corporale, ci și de anumite tare spirituale, câștigând har de la Dumnezeu printr-o sfântă și luminată credință. Pilduitor este cazul paraliticiului din Evanghelie, căruia Iisus i-a iertat mai întâi păcatele și apoi i-a spus să-și ia patul și să umble. Cu aceeași înțelegere, la Taina Sfântului Maslu, bolnavii își cer iertare pentru păcatele lor, ca să poată dobândi vindecarea trupească.

Nu aceeași este însă starea spirituală pe care o provoacă falsele vindecări ale diavolului, întrucât cel vindecat trupește pe o asemenea cale mai rău se îmbolnăvește cu sufletul, rățacindu-se cu mintea și devenind o pradă ușoară în mâna celui rău. Parodiindu-L pe Mântuitorul și imitându-L printr-un simulacru de vindecări, diavolul poate elibera pe unii oameni de anumite împătımiri trupești, dar în același timp le învâluie sufletul în mrejele lui și le zădărnicește mântuirea. Preținse vindecări se pot obține uneori și prin descântece. Dar tămăduirile obținute prin asemenea mijloace sunt vrăjitorii, iar cei care se învoiesc să-și lege sufletele de astfel de practici drăcești cad sub anatema Bisericii, rămânând despărțiți de Hristos. Despre falsele vindecări cu care satana îi înșală pe oameni, Sfântul Ioan Hrisostom spune: „Deși vindecă, diavolul însă mai mare vătămare face. Și măcar că poate folosi trupul, care puțin mai pe urmă tot va muri și va putrezi, vatămă sufletul cel nemuritor.”

Pe căi obscure, diavolul poate induce în eroare pe mulți oameni de bună credință, folosind, prin acțiuni magice, puterile ascunse ale sufletului omenesc. Așa sunt fenomenele parapsihice care se produc prin hipnotism, sugestie, telepatie, psihochinezie sau levitație și care, conștient sau inconștient, declanșează, din partea acelor persoane, acțiuni demonice. Reîncarnarea spiritului sau existențele astrale sunt rătăcirii izvorâte din aceeași sursă otrăvită. În acest scop, demonul se servește de persoane cu calități de medium și care, inconștient, sunt stăpânite de un duh vrăjmaș. Într-o asemenea stare, ele descriu locuri pe care nu le-au văzut niciodată, relatează fapte pe care le-ar fi trăit într-o altă existență și care se dovedesc, de cele mai multe ori, exacte; rezolvă prin răspunsuri prompte probleme și operațiuni grele de matematică, de care în realitate nu au nici o cunoștință; iar uneori vorbesc, în transă, în limbi arhaice neînțelese, de care nu-și mai aduc aminte, pentru a dovedi că au preexistat într-o altă existență.

Achila, ucenicul Sfântului Apostol Petru, spunea despre Simon Magul: „Pentru ca să amăgească mulțimea, el face năluciri și minuni mincinoase; în foc nu arde, se strămută prin văzduh dintr-un loc în altul, face din pietre pâini și le mănâncă, deschide uși încuiate, topește fierul ca pe ceară și multe altele” (Cazania, 25 noiembrie). Iar Sfântul Clement, episcopul Romei, într-o scri-

soare trimisă Sfântului Apostol Iacob, pomenind de tatăl său, care urma să fie botezat de Sfântul Apostol Petru și care a întâmpinat multe necazuri de la Simon Magul, spune: „Simon, dacă văzu pe tatăl meu că-l înfruntă înaintea popoului ca pe un amăgitor și fermecător, s-a mâniat și l-a schimbat după chipul său, așa că cine îl vedea pe tatăl meu zicea că este Simon. Această o făcuse spurcatul pentru că trimisese împăratul oameni ca să-l omoare ca pe un amăgitor. Și pentru aceasta își nălucea chipul pe obrazul tatălui meu ca să-l piardă, iar el a fugit în țara jidovească de s-a ascuns. Vraja schimbării acelu chip de pe fața bătrânului s-a putut curma odată cu botezul pe care l-a primit de la Sfântul Apostol Petru.”

Pentru a devia lumea de la credința mântuitoare, demonul recurge la un fals misticism. Prin vise și prin vedenii cu aspecte angelice, prin semne și descoperiri cu aparențe suprafirești, prin comunicări spiritiste, prin voci care glăsuiesc uneori din necunoscut sau chiar din unele icoane, el își seamănă neghina. Ispititorul se poate prefăce în toate felurile. El poate simula chipul Maicii Domnului, al Mântuitorului, al unor arhangheli sau al unor spirite bune, ademenindu-ne cu îndemnuri morale și cu citate biblice, însoțite uneori și de prevestirea unor tămăduiri sau a tot felul de întâmplări, care se pot apoi adevăra.

– **Starețul Leonid de la Optina:** Dacă cineva caută mântuirea cu sinceritate și din toată inima sa, Dumnezeu îl va „conduce” la un adevărat povățuitor; dar omul care, în același timp cu mântuirea, dă atenție sau este înșelat de prefăcătorie, necredință sau de părerea și îndreptățirea de sine, va sfârși prin a avea un sfătuitor și călăuzitor la fel ca el: „Cine se aseamănă se adună!”

– **Cuviosul Paisie Aghioritul:** Oamenii merg adeseori la cei înșelați (pentru că diavolul are „harisme” ieftine cu care îi înzestrează pe acești „taumaturgi”), unde pot primi ușor „rezolvarea”. Sfaturile pe care le dau oamenilor ca să le îndeplinească nu sunt grele și le odihnesc sau îndreptătesc (justifică) patimile (slăbiciunile).

Are și satana oarecare putere. Face și el oarece minuni. Era arhanghel și își păstrează puterea de arhanghel, tocmai pentru că darurile lui Dumnezeu sunt neclintite. Dumnezeu l-a plăsmuit pe arhanghelul Lucifer și l-a împodobit cu toate virtuțile și cu multe puteri. Acesta s-a pervertit însă pe sine. Din pricina mândriei, a dat o rea întrebuințare libertății pe care i-a dăruit-o Dumnezeu și a căzut astfel din starea sa ontologică și din locul său din cer: Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer (Luca 10, 18). A căzut și a devenit diavol. A căzut, și din lumină a devenit întuneric. A plăsmuit pentru prima dată răutatea și minciuna. De aceea Hristos îl numește tatăl minciunii (Ioan 8, 44). Înainte de căderea lui Lucifer

nu exista nicăieri în cosmos răutate: Dumnezeu le-a creat pe toate bune foarte (v. Facerea 1, 31).

Diavolul îi urăște pe oameni pentru că sunt meniți comuniunii cu Dumnezeu în veșnicie. Acum el se luptă ca să-l despartă pe om de Dumnezeu cu orice chip, prin minciună, rătăcire, viclenie, cugete, fapte; să-l îndepărteze de lumină și să-l aducă la întuneric, anume în stăpânirea lui. Există oameni care au intrat în slujba diavolului. Prin ei săvârșește satana diferite false minuni. Satana poate vindeca doar bolile pe care le-a provocat el.

– *Ce trebuie să știe clericii care bravează atunci când citesc molitvele Sfântului Vasile cel Mare și mai ales aceia care le abordează fără discernământ duhovnicesc?*

– **Constituțiile Sfinților Apostoli, Cartea 8, 1-2:** Aceia care au primit unele harisme să nu se înalțe împotriva celor ce nu le-au primit. Iar harisme le numim aici pe cele care se arată prin semne, pentru că nu este om care a crezut în Dumnezeu prin Hristos, care să nu fi primit vreo harismă duhovnicească (v. Romani 1, 11). Fiindcă însuși faptul de a fi fost eliberat de necredința politeistă și de a crede în Dumnezeu-Tatăl prin Hristos e o harismă a lui Dumnezeu, la fel și faptul de a lepăda vâlul iudaic (v. II Corinteni 3, 13) și a crede că, prin bunăvoința lui Dumnezeu, [Fiul] Cel Unul-Născut mai îna-

inte de veci S-a născut în timpul din urmă dintr-o Fecioară fără legătură cu un bărbat, că a viețuit ca un om fără păcat, plinind toată dreptatea (v. Matei 3, 15) Legii, că, tot prin îngăduința lui Dumnezeu, Cuvântul-Dumnezeu a răbdând cruce disprețuind rușinea (v. Evrei 12, 2) și că a murit, a fost îngropat și a înviat după trei zile, și, rămânând împreună cu Apostolii patruzeci de zile (v. Fapte 1, 3) și plinind toată rânduiala, a fost înălțat de la ochii lor (v. Marcu 16, 19) la Dumnezeu și Tatăl Care L-a trimis. Cine crede acestea nu în chip simplu și fără rațiune, ci cu judecată și încredințare certă, acela a primit o harismă de la Dumnezeu, asemenea și acela izbăvit de orice erezie. Prin urmare, nimeni din cei care fac semne și minuni să nu judece pe vreunul din credincioși că nu s-a învrednicit să le lucreze; fiindcă harismele lui Dumnezeu date de El prin Hristos sunt diferite, și tu ai primit una, iar acela alta: pentru că unul a primit cuvântul înțelepciunii sau cunoașterii sau al discernământului duhurilor (v. I Corinteni 12, 8-10) sau o preștiință a celor viitoare, un cuvânt de învățătură, sau o neșinere de minte a răului, sau o înfrânare legiuită. Căci nici Moise, omul lui Dumnezeu (v. Deuteronomul 33, 1), când a săvârșit minunile în Egipt, nu s-a ridicat împotriva celor de o seminție cu el și, deși a fost numit dumnezeu (v. Ieșirea 7, 1), nu s-a trufit împotriva profetului său, Aaron. Dar nici Isus al lui Navi, care a con-

dus poporul după el, deși în lupta cu ieboșii a oprit soarele în Gabaon și luna în valea Ailon (v. Iosua 10, 12) pentru că ziua nu-i ajungea pentru biruință, totuși nu s-a înălțat împotriva lui Finees sau Caleb. Nici Samuel, care a făcut atâtea lucruri uimitoare, nu l-a nesocotit pe iubitul de Dumnezeu David, deși amândoi au fost profeți, unul arhiereu, iar celălalt rege.

Mai adăugăm faptul că nici oricine profetește nu este cuvios, nici oricine scoate demoni nu este sfânt.

– **Sfântul Ioan Hrisostom:** Hristos spune: *Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Nu cu numele Tău am prorocit și am scos demonii și am făcut multe minuni? Și atunci le voi mărturisi: Nu vă știu pe voi! Iar înainte de răstignire, chemând pe ucenicii Săi, le-a spus: Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, nu dacă veți scoate demoni, ci dacă veți avea dragoste între voi; și iarăși: Întru aceasta vor cunoaște că Tu M-ai trimis, nu dacă vor învia morți, ci dacă sunt una.*

Adeseori minunile au fost de folos altora, dar au vătămat pe cel care le-a săvârșit, că l-au îngâmfat, l-au făcut să umble după slava deșartă sau l-au vătămat și în alt chip. O vătămare ca aceasta n-o suferă cel virtuos, cel care face fapte bune; faptele bune sunt de folos și lui, și altora mulți.

Pe acestea, dar, să le săvârșim cu multă sânguință. Dacă din om nemilos ai ajuns milostiv,

ți-ai vindecat mâna uscată! Dacă în loc să te duci la teatru te duci la biserică, ți-ai vindecat piciorul care schiopăta! Dacă ochii tăi nu mai umblă după femei și nici după frumusețe străină, ți-ai deschis ochii tăi cei orbi! Dacă în loc de cântece drăcești înveți cântece duhovnicești, ai început să vorbești, mut fiind! Acestea-s cele mai mari minuni! Acestea-s semne nemaiauzite! Dacă ne vom duce viața săvârșind aceste minuni, vom ajunge prin ele și noi oameni mari și minunați, vom atrage și pe toți cei păcătoși la virtute și ne vom bucura și de viața ce va să fie.

– *Se poate înțelege din acest text că Iubirea ar fi de ajuns fără mărturisirea Adevărului?*

– *Sfântul Iustin Popovici:* Cei ce „umblă întru adevăr” vădesc prin aceasta dragostea lor întreolaltă. Adevărul dinăuntrul cui va îl trage pe acela la Iubirea pentru Adevărul dinăuntrul celorlalți. Acesta este singurul și unicul dumnezeiesc Adevăr, prin care cei ce umblă întru adevăr se unesc într-un întreg, într-o singură ființă sau într-un singur Trup, Biserica, și de aceea Biserica este stâlpul și temelie Adevărului (I Timotei 3, 15). Așa încât porunca de a umbla întru adevăr și porunca iubirii întreolaltă nu sunt decât o singură poruncă, valabilă totdeauna – și pentru cele vechi, și pentru cele noi.

Iubirea și Adevărul sunt deoființă; cresc una prin cealaltă, se întrepătrund în infinituri-

le nesfârșite. Putem spune că Iubirea trăiește prin Adevăr, iar Adevărul trăiește prin Iubire. Dacă Iubirea are un limbaj, acesta-i Adevărul; și, iarăși, dacă Adevărul are o limbă, aceasta-i Iubirea. Cel ce are Adevărul are Iubirea. Adevărul nu poate trăi într-un suflet în care nu-i sălășluită Iubirea, fiindcă Iubirea este viața Adevărului, suflarea Adevărului și inima Adevărului. Iubirea e cea care vădește ce-i din Adevăr în om: acolo unde nu e Adevărul, nu e Iubirea. Exemplul despre aceasta îl dă diavolul: diavolul e în afara Adevărului fiindcă e în afara Iubirii. El nu a stat întru adevăr (Ioan 8, 44), ci a căzut din Adevăr: a căzut în afara Adevărului; de aceea este minciunos și tatăl minciunii – iar când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale (Ioan 8, 44). Tot așa, diavolul este și personalizarea urii împotriva Adevărului: minciuna și ura sunt, de asemenea, deoființă, precum Adevărul și Iubirea. Exemplu pentru cele dintâi – diavolul și ucenicii lui; exemplu pentru cele din urmă – Domnul Hristos și Ucenicii Lui. Domnul Hristos este deopotrivă Adevăr desăvârșit și Iubire desăvârșită: acestea sunt nedespărțite în El, precum pupila de ochi. Fără Adevăr, Iubirea și-ar pierde vederea, s-ar afunda în întuneric și ar ajunge oarbă; fără Iubire, Adevărul s-ar veșteji și ar muri pentru totdeauna. Adevărul și Iubirea sunt vasele sfinte de nesfârșit ale harului lui Dumnezeu, ale milei lui Dumnezeu și ale păcii lui Dumnezeu. Sufletul

care le are se umple îndată de harul, de mila și de pacea dumnezeiască. Fiindcă doar datorită Iubirii și Adevărului care sunt înăuntrul omului acestea trei sunt unite armonios. Iar darul acesta vine de la Preasfânta Treime.

APENDICE

Preot Mihai Valică: Începând din secolul al IV-lea și până astăzi, există în molitvelnicele bisericești rugăciuni de exorcizare, și timp de atâtea secole poporul lui Dumnezeu s-a servit de ele. Cine nu cunoaște măreția acestor molitve ale Sfinților Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, stâlpii Ortodoxiei, nu cunoaște și nu trăiește prea mult din Ortodoxia noastră și nu crede în existența reală a demonilor.

Rugăciunile de exorcizare sunt consemnate în mai multe manuscrise, astfel: cele mai vechi mss. cu textul original sunt: – pt. Molitvele Sf. Ioan Gură de Aur – Sinaiticus 982 (sec. 13), f. 120; – pt. Molitvele Sf. Vasile cel Mare – Cryptensis G.b. 2 (sec. 11), Grotaferrata, f. 105; Sinaiticus 973 (sec. 12), f. 106; – pt. Molitvele Sf. Grigorie Thaumaturgul – Cryptensis G.b.2.VI (sec. 13), f. 84. Cele mai vechi rugăciuni de alungare a dracilor s-au păstrat în Codex Barberinus Graecus 336, din secolul al VIII-lea, unul din cele mai importante manuscrise liturgice din lume, în care apare pentru prima dată textul Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur.

Personal, cred că citirea Molitvelor Sf. Vasile, după Sfânta Liturghie în ziua de 1 ianuarie, este

bine să se facă, așa cum este tradiția în Bucovina și în unele zone ale țării, întrucât multe din obiceiurile ocazionate de sărbătorile de iarnă sunt de sorginte păgână și demonică. Cert este faptul că noi am împrumutat foarte multe obiceiuri păgâne care contribuie la secularizarea societății. Secularizarea nu este rezultatul confruntării dintre credință și necredință, ci a parazitării credinței, care o transformă în pseudocredință, pseudotraditie sau pseudospiritualitate. Fără să nesocotim sau să subevaluăm patrimoniul de tradiții și obiceiuri foarte bogat al țării noastre, care are caracteristicile unei moșteniri culturale și spirituale ancestrale, trebuie pus accentul pe limita între sacru creștin și „sacru” păgân și pe dimensiunea spiritualității mântuitoare a credinței în Hristos.

Concretizările spectaculoase ale unor mituri antice legate de simbolistica animalelor sunt manifestări care reprezintă o modalitate originală de exprimare a arhaicelor asociații rituale dintre animale și cultul cvasiuniversal al soarelui. *Este vorba deci de idolatrie, un păcat foarte grav, condamnat de Sfânta Scriptură. De aceea Sfinții Părinți au dat canoane în acest sens, pentru a feri pe creștini de capcanele celui viclean, și pedepsesc canonic pe cei care nu se feresc de obiceiurile păgâne: Canonul 24 Ancira; 83 Vasile cel Mare, care precizează: „Clericii care practică astfel de obiceiuri să se caterisească; mireni să se afurisească”; 70,*

71 ap.; 24, 51, 61, 62, 65, 71, 94 VI. „Clericul care practică obiceiuri superstițioase să se caterisească; mireanul să se afurisească” – 65, 79 (VI).

Oare mai trăim noi, creștinii acestui mileniu, „sărbătorile cu Dumnezeu” - Emanuel? Îl mai simțim pe Hristos ca fiind efectiv cu noi sau mai percepem noi dimensiunea autentică a sărbătorilor sfinte în mijlocul acestor dezmațuri rituale păgâne? Oare nu suntem din toate părțile asurziți și orbiți de hiturile radio, de emisiunile TV și de alte surrogate „crăciuniste”, iar în goana noastră din timpul isteriei cumpărăturilor de Crăciunul devenit comercial, consumist și chiar orgiastic, nu cumva nu-L mai simțim pe Hristos ca Mântuitor? Nu cumva nu vedem din taina și dragostea lui Hristos decât bradul, obiceiurile păgâne reînviolate frenetic, porcul și pe Moșul care face discount? Nu reprezintă oare toate acestea o toleranță nepermisă față de demonizarea colectivă a societății și a țării? Nu este oare era Harry Potter o îndrăcire subtilă a lumii, sub masca magiei „nevinovate”?

Iată doar câteva motive să se treacă în rânduala *Te Deum*-ului de Anul Nou și citirea *Molitvelor Sfântului Vasile*, rostite de ziua lui, tocmai pentru a contracara acțiunea dezmațului ritualic al obiceiurilor păgâne și magia regizată, care se dezlănțuie fără opreliști, la toate nivelurile vieții laice, dar în special de la Crăciun și până la Revelionul mult așteptat de unii. Molitvele cuprind

exorcizarea demonului nu numai din om, ci și din locuri și ținuturi. Cred că Molitvele ar trebui completate și nu limitate.

Dacă toată Biserica Ortodoxă Română ar citi Molitvele Sfântului Vasile pe 1 ianuarie sau ale Sfântului Ioan Gură de Aur, în cele trei sărbători rânduite cinstirii lui, am convingerea că mulți draci vor pleca din țara aceasta în pustiul și abisul lor.

M-aș bucura să fie introdusă citirea Molitvelor Sfântului Vasile și ale Sfântului Ioan Gură de Aur și la începutul Anului Bisericesc, la 1 septembrie, și să fie la fel de unitară slujba Te Deum-ului, privind rânduiala rugăciunii în completare, deci suplimentată, și nu în restricții sau desființarea unor practici de secole, care au ținut demonii departe... Deci să fim la fel de harnici și pentru a adăuga putere rugăciunii, în aceeași măsură în care unii se străduiesc să fie harnici în a o limita, restricționa și a o dilua...

În acest context trebuie pusă problema Molitvelor, și nu în contextul incidentului de la Tanacu sau al altor preoți, care manipulează slujbele, speculând credința unora, ceea ce face ca unii, voit sau nevoit, să desființeze sau să limiteze liturgic Molitvele.

CUPRINS

Întâmpinare	7
Răul se folosește de existență împotriva existenței.	15
Exorcizarea.	50
Tălmăciri și răstălmăciri ale tămăduirii bolilor și neputințelor.	117
Apendice.	171